EST
S. PETRI INGLASSIATE
AD USUM
D. CAROLI MASNAGO.

C. IVVENCI, ET ARATORIS SACRA POESIS.

CVM PRIVILEGIO.

MEDIOLANI,

Imprimebat Pacificus Pontius.

M D LXIX.

IVVENCI PRESBYTERI POETAE CHRIstiani de Historia Euangelica.

LIBRI IIII.

PROLOGVS.

IMMORTALE nihil mundi compage tenetur,
Non orbis, non regna hominum, nõ aurea Roma,
Non mare, non tellus, non ignea sydera cæli.
Nam statuit genitor rerum irreuocabile tempus,
Quo cunctum torrens rapiat flãma vltima mundum.
Sed tamen innumeros homines sublimia facta,
Et virtutis honos, in tempora longa frequentant,
Accumulant quorum famam, laudesque poetæ.
Hos celsi cantus Smyrnæ de fonte fluentes,
Illos Minciadæ celebrat dulcedo Maronis.
Nec minor ipsorum discurrit gloria vatum,
Quæ manet æternæ similis, dum secla volabunt,
Et vertigo poli terras atq. æquora circum,
Aethera sydereum iusso moderamine voluet.
Quod si tam longam meruerunt carmina famam,
Quæ veterum gestis hominum mendacia nectunt,
Nobis certa fides, æternæ in secula laudis
Immortale decus tribuet, meritumque rependet.
Nam mihi carmen erunt Christi vitalia gesta,
Diuinum in populis falsi sine crimine donum.
Nec metus, vt mundi rapiant incendia secum
Hoc opus: hoc etenim forsan me subtrahet igni,
Tunc, cum flamiuoma descendet nube corruscans
Iudex altitoni genitoris gloria Christus.
Ergo age sanctificus adsit mihi carminis autor
Spiritus, & puro mentem riget amne canentis
Dulcis Iordanis, ut Christo digna loquamur.

LIBER PRIMVS

LVCAE. PRIMO.

REx fuit Herodes Iudæa in gente cruentus,
Sub quo seruator iusti templique sacerdos
Zacharias, vicibus cui templum cura tueri,
Digesto instabat lectorum ex ordine vatum.
Huius inhærebat thalamis dignissima coniux,
Cura iis ambobus parilis moderaminis æqui,
Ambos annexos legis præcepta tenebant.
Nec fuit ijs soboles, iam tum vergentibus annis,
Gratius vt donum iam desperantibus esset,
Sed quum forte adytis arisque inferret odores
Zacharias, visus cælo descendere aperto
Nuncius, & soli iussas perferre loquellas.
(Cætera nam foribus plebes astrata rogabat.)
Quem tibi terribilis concussit corde pauorem
Visus, cum læti sermonis gratia placet?
Iam me demißum rerum pater vnicus, alto
E cœli solio tibi nunc in verba venire,

Præcipit, & chara tibi mox e coniuge natum
Promtttit, grandis rerum cui gloria restat.
Plurima qui populis nascendo gaudia quæret,
Sobrius æternum, clausum quem spiritus ipsis
Visceribus matris complebit numine claro.
Istius hic populi partem pleramque reuerti
Ad verum suadebit iter, dominumque Deumque
Continuo primus noscet, plebemque nouabit.
Nomine Ioannem, hunc tu vocitare memento.
Olli confusa respondit mente sacerdos:
Aemula promissis obsistit talibus ætas,
Nec senibus soboles poterit contingere fessis,
Quam Deus auertens, primæuo in flore negauit.
Hæc trepidans vates: cui talia nuncius addit:
Si tibi mortalis prolem promitteret vllus,
Ad desperandum forsan cunctatio mentis
Debuerat tardis hærens insistere verbis.
Nunc ego, quem dominus cæli terræque repertor
Ante suos vultus voluit parere ministrum,
Auribus ingratis hominis, visuque receptus,
Summi iussa Dei non contemnenda peregi.
Quare promissis manet irreuocabile donum.
Sed tibi claudetur trepidæ vox nuncia mentis,
Donec cuncta Dei firmentur munera vobis.
Hæc ait, & subito tenues se misit in auras.
Interea populus miracula longa trahebat,
Quid tantum in templo vellet cessare sacerdos.
Egressus trepide numen vidisse supernum
Nutibus edocuit, miseræ & dispendia vocis.

Inde domum remeat completo ex ordine vates,
Officio, amissamque leuant promissa loquellam,
Nec dilata diu venerunt munera prolis,
Anxia sed ventris celabat gaudia coniux,
Donec quinque cauam camplerent lumina Lunam.
Tunc maiora dehinc idem mandata minister
Detulit ad Mariæ demissus virginis aures.
Hæc desponsa suo per tempora certa propinquo
Abdita virgineis caste pubescere tectis,
Et seruare diem, iussis permissa parentum.
Ad quam tranquillum sermonem nuncius infit:
Salue progeniem terris paritura salubrem,
Desine conspecta mentem turbare uerendo:
Nam tua concipient cælesti uiscera iussu
Natum, quem regnare Deus per secula cuncta
Et propriam credi sobolem, gaudetque iubetque.
Huic, vbi sub lucem dederis, sit nomen Iesus.
Ad quem virgo dehinc, pauido sic incipit ore:
Nullos conceptus fieri sine coniuge dicunt,
Vnde igitur sobolem mihi nunc sperabo uenire?
Nuncius hæc contra celeri sermone profatur:
Virtus celsa Dei circumuolitauit obumbrans,
Spiritus & veniet purus, lectissima uirgo,
Ac tibi mox puerum casto sermone iubebit
Magnificum gigni, populis quem credere sanctum
Supremique Dei natum, vocitare necesse est.
Sic cognata tibi, sterilis quæ credita cunctis
Zachariæ coniux, mortali germine nuper
Aeuo defessis auxit miracula membris.

Sextus

Sextus adest mensis, parent sic omnia iussis.
Virgo dehinc: Domino famulam nunc esse iubenti
Vt tua verba sonant cernis seruire paratam.
Nuncius abscedens vacuis se condidit auris.
Illa dehinc rapidis Iudæam passibus vrbem,
Zachariæque domum penetrat, grauidamque salutat
Elisabeth: clausæ cui protinus anxia prolis
Membra vteri gremio motu maiore resultant,
Et simul exsiluit mater concussa tremore,
Diuinæ vocis completa afflamine sancto.
Et magnum clamans, Felix o fœmina salue,
Felicem gestans vteri sinuamine fœtum.
Vnde meam tanto voluit Deus æquus honore
Illustrare domum, quam mater numinis alti
Viseret? Ecce meo gaudens in viscere proles
Exsultat, Mariæ quum prima affamina sensit.
Felix quæ credit finem mox affore verbis,
Quæ Deus ad famulos, magnū dignando, loquetur.
Illa trahens animum per gaudia mixta pudore,
Suppressæ vocis pauitantia dicta volutat.
Magnificas laudes animo, gratesque rependit
Immensi domino mundi, uix gaudia tanta
Spiritus iste capit, quod me dignatus in altum
Erigere ex humili celsam, cunctisque beatam
Gentibus, et seclis voluit Deus æquus haberi.
Sustulit ecce thronum sæuis, fregitque superbos.
Largifluis humiles opibus ditauit egentes.
Tunc illic mansit trinos ex ordinem enses,
Ad propriamque domum repedat iam certa futuri.
Iamque

Iamque aderat tempus,quo iussum fundere fœtum
Elisabeth, voluenda dies in luminis auras
Cogeret ad partus famam: collecta cucurrit
Turba propinquorum,tum gaudia mira frequentes
Concelebrant, nomenque iubent genitoris habere.
Abnuit hoc genitrix, sed Ioannes vocitetur,
Ingeminat: placuit muti tunc iussa parentis
Consulere, scriptoque rogant edicere nomen.
Sed proh mira fides, tabulis quum scribere tentat,
Implicitam soluit per verba sonantia linguam.
Mox etiam assuetam penetrant spiracula mentem,
Completusque canit ventura conscia dicta:
Concelebrent cuncti laudes gratesque frequentent
Astrorum et terræ, pontique hominumque parenti,
Visere quòd voluit, propriamque absoluere plebem.
En beat antiquam gentem, cornuque salutis
Erecto, indulget Dauidis origine lumen.
Hoc est quod prisci cecinere ex ordine vates:
Hæc est illa salus, quæ nos ex hostibus atris
Eripit, vt iuste iusto seruire queamus.
At tu parue puer sanctus dignusque Propheta
Dicere, et dominum mox prægrediere viando.
Illius et populum duces per limen apertum.
Errorem per te spernent, mortisque tenebras
Abrumpent omnes, tua qui præcepta sequentur.
Exin secretis in vallibus abdita semper
Vita fuit puero, donec poscentibus annis,
Vatis ad officium, pleno pubesceret æuo.

MATTHAEI I.

Interea Mariæ ſponſo miracula mentem
Sollicitant, manifeſta vteri quod pondera vidit,
Et ſecum voluit, qua nam ratione propinquæ
Dedecus oppreſſum celet, thalamosque recuſet.
Talia tractanti torpeſcunt membra ſopore,
Audiuitque Dei ſuper horrida ſomnia vocem,
Accipe coniugium nullo cum crimine pactum,
Spiritus impleuit ſancto cui viſcera fœtu,
Hanc cecinit vates venturam ex virgine prolem,
Nobiſcum Deus, eſt cui nomen. protinus ille
Hæc præcepta ſequens, ſeruat ſponſalia pacta.

LVCAE II.

Sed tum forte noui capitum diſcußia cenſus
Cæſaris Augusti iuſſis per plurima terræ
Deſcribebatur Syriæ, quam iure regebat
Cyrinus, proprij cui tota per opida fines
Addebant populi vires, nomenque genusque.
Vrbs eſt Iudææ Bethlem, Dauida canorum
Quæ genuit, generis cenſum quæ iure petebat.
Obtulit hic illum, genus hinc quod vterque trahebat,
Deſponſamque ſibi ſcribens, grauidamque profeſſus:
Hoſpitium amborum Bethleem ſub mœnibus vrbis
Anguſti fuerant perparua habitacula ruris.
Illic virgo nouo completo in tempore fœtu
Soluitur, et puerum veteri cunabula textu
Inuoluunt, durumque datur præſepe cubili.
Circa ſollicitæ pecudes custodia noctis
Paſtores tenuit vigiles per paſcua læta:

Ecce

Ecce Dei monitu visus descendere cælo
Nuncius, ac subitus terror tremefacta pauore
Prostrauit viridi pastorum corpora terræ.
Talis & attonitis cælo vox missa cucurrit;
Ponite terrorem mentis, mea sumite dicta
Pastores, quibus hæc ingentia gaudia porto.
Nam genitus puer est, Dauidis origine clara,
Qui populis lucem mox lætitiamque propagat.
Hoc signum dicam, puerum quod cernere vobis
Iam licet, implentem gracili præsepia voce.
Talia dicenti iunguntur millia plebis
Cælestis, cunctique Deum laudantque rogantque,
Talis & vniti vox agminis aera complet:
Gloria supremum comitetur debita patrem,
In terris iustos homines pax digna sequatur.
Et simul his dictis, cæli secreta reuisunt.
Pastores propere veniunt, puerumque iacentem.
Præsepis gremio cernunt, post inde frequentes
Dispergunt late celeris vaga semina famæ.
Mirantes laudant, lætantes constupuerunt,
Omnia nocturnis monitis quòd vera recurrant.
Viderat octauam lucem puer, ecce recidi
Ad morem legis, nomenque aptare necesse est,
Impositumq; illi (monitis cælestibus olim
Quod Mariæ vox missa Deo præcepit) IESVS
Scripserat antiquæ Moses moderamina legis,
Inter quæ primos prisco de sanguine natum,
Obseruare dedit, fœtus offerre sacrandos.
Implumesque simul ferre ad delubra columbas.

Hæc

Hæc ubi per Mariam templo seruata feruntur,
Ecce senex Simeon, dignus comprendere sensu
Cœlestes voces, cui quondam præscia rerum
Virtus prodiderat, quod carcere corporis ægri
Deposito, mortem liber requiemque uideret,
Cum primum cęli laudem terræque salutem
(Omnia quem uatum spondent oracula) Christum
Vidisset templo solennes ferre palumbos,
Isque ubi, curato defessus corpore templum
Iam grauior penetrat, monuit quod spiritus autor,
Ecce simul paruum gremio genitricem Iesum
Ad templum sensit, uenisse, trementibus ulnis
Accepit puerum, lætusque hæc dicta profatur:
Nunc me famulum dominus, nunc liberet arctis
Corporis e uinclis, finemque imponere uerbis
Dignetur cum pace suis, en splendida nostros
Lux oculos tua circunstat, radiisque refulget,
Quam cunctis hominum lustratis mentibus addet
Israelitarum cumulatæ gloria plebis.
Hinc ait: ecquid uirgo tibi tam mira uidentur?
Quid tantum Mariæ stupuerunt pectora matris?
Hic puer ad casum populi datur, iste renasci
Concedet populos, illi signum esse negabunt
Fœderis, hi contra cęlo uenisse tenebunt.
Liuor edax faciet, letum ut percurrat amarum:
Atq. tuam fulgens animam (mihi crede) machera:
Quo pateant tecti tenebrosa uolumina cordis.
Hæc ait in Simeone Deus, uox ecce Prophetæ.
Fœmineam sancto complet spiramine mentem.

Anna

Anna fuit natus grauior, quàm in flore iuuentæ
Destituit uiduam mors immatura mariti.
Hinc fruitur casta caro pro coniuge uita,
Continuoque Dei cultu, quæ numine ducta
Cognouit Christum, & simili sermone locuta est.
Inde ubi solennem pueri pro nomine legem
Compleuit genitrix, & Ioseph omnia mirans,
Ad patriam læti repedant, puerumque reportant.

MATTHAEI II.

Gens est ulterior surgenti conscia soli,
Astrorum solers, ortusque obitusque notare:
Huius primores nomen tenuere Magorum.
Hinc lecti proceres, Solymas per longa uiarum
Deueniunt, regemque adeunt, orantque doceri,
Quæ regio imperio puerum Iudæa teneret
Progenitum, sese stellæ fulgentis ab ortu
Admonitos uenisse uiam, quo supplice dextra
Exortum terris uenerabile numen adorent.
Territus Herodes Solymorum culmina uatum,
Quiq. Prophetarum ueterum prædicta recensent,
Imperio accitos iubet omnia quærere legis.
Quo pateat, quæ sint genitalia mœnia Christo,
Omnia uenturum spondent quem oracula uatum.
Tunc manifestatur, Bethleem quod mœnibus illum
Progigni maneat, cui sacram ducere plebem
Israelitarum sancta uirtute necesse est.
Tunc iubet Herodes Persas, pertendere gressum,
Inuentumque sibi puerum monstrare colendum.
Ecce iteris medio stellam præcurrere cernunt.

Sulca

Sulcantem flammis auras, quæ in culmine summo
Restitit, & pueri lustrata habitacula monstrat.
Gaudia magna Magi gaudent, sidusque salutant.
Et postquam puerum uidere sub ubere matris,
Deiecti prono texerunt corpore terram:
Submissique simul mox mystica munera promunt.
Aurum, thus, mirrham, regique Deoque hominique
Dona ferunt: totam mox horrida somnia noctem
Sollicitant, sæuumque iubent uitare tyrannum.
Deniq. diuersis Herodis callibus aulam
Diffugiunt, patriamque Magi rediere latentes.
Ipsum etiam puerum monitis cælestibus actus
Aegyptum cum matre simul transportat Ioseph.
At ferus Herodes sibimet succedere credit,
Quem callens astris quæsisset cura Magorum
Quorum præcauto discessu sollicitatus,
Crudeli tinxit Bethleemica compita cæde,
Infantes mandans, teneramque sub ubere plebem
Innocuam, in finibus rigido succumbere ferro.
Hæc etiam cædes olim præscripta manebat,
Nam pius hanc uates diuino numine iussus
Complorat misero sobolis pro funere matres
Horrendis grauiter cælum pulsare querellis.
Ast vbi sopitus furor est, & sæua tyranni
Infantum horribili feritas satiata cruore,
Extinxisse putat cunctos, quos unus & alter
Annus letiferi miseros suppreßerat æui.
Mirandis rursus deuinctus membra sopore
Ioseph urgetur monitu, Mariam puerumque

Aegypto

Aegypto ad patriam uectare, ubi Nazara felix
Olim praedictum puero dedit addere nomen.
Dixit & alterius quondam praenuncia uatis
Vox instincta Deo, Veniet ueniet mea proles
Aegypto ex alta, terris lumenque salusque.
Crescebat rapidis annorum gressibus infans,
Occurrens aeuum sapientia praeueniebat,
Gratiaque in vultu & uerbis ueneranda micabat.

LVCAE II.

Et iam bissenos aeui comprenderat annos
Cum paschę ritum seruando ex more parentes
Ad templum laetis puerum perducere festis
Omnibus annorum uicibus de more solebant.
Ergo aderant paschae pariter, cunctisque diebus
Festorum impletis, patriam remeare parabant.
Tum puer in populo comitis uestigia matris
Deseruit, templique libens secreta petiuit.
Illum per uicos urbis, perque abdita tecta
Perque iteris stratas, per notos, perque propinquos
Quaerebat genitrix: sed lux ubi tertia uenit,
Ad templum propere remeat, uatumque choreis
Inuenit insertum, legumque obscura senili
Tractantem coetu: uix admiratio digna
De pueri uerbis senibus fuit: ac pia mater,
Nate, ait, amissum lacrymis te quaero profusis
Anxia, cum genitore gemens, quae caussa parentum
Secreuit gressu, templique in sede retentat?
Ille autem, quid me tantum, quid quaeritis, inquit?
An nondum sentis genitrix quod iure paternis

Sedibus & domibus natum est habitare necesse?
Hæc ait, & gressum sociat, patriamque reuisit.
Nec genitrix tanti persensit pondera uerbi,
Ordine cuncta tamen cordis secreta reseruat.
At puer obsequiis apte prædulcibus ambos
Ad proprium semper cogens nectebat amorem

MATTHAEI III. MARCI I. LVCAE III. IOANNIS I.

Interea ueteris scripti per debita currens
Omnia seclorum series promissa trahebat.
Zachariæ soboles desertis uallibus omnes
Ad deponendas maculas clamore uocabat,
Fluminis ut liquidi caperent miranda lauacra,
Quis animæ specie abluta sorde niteret.
Esaias uates cecinit quod numine iussus:
Vox late resonat desertis vallibus amplas
Sternite iam stratas, omnis sit recta uiarum
Semita, quæ domini digne uestigia gestet,
Subsident colles, uallis complebitur omnis:
Corriget anfractus iteris bona linea recti.
Corporeisque oculis lumen tractare serenum
Omnibus indulget genitor, dominusque salutis
Ergo aderant populi, passimque hinc inde ruentes
Complebant ripas auidique lauacra petebant.
Texta camelorum fuerant uelamina setis,
Et zonæ pellis medium cinxere Prophetam,
Aruis qui solitus ruralibus esse locustas,
Et tenuem uictum syluestria mandere mella.
Isque ubi tot populos diuersis sedibus ortos,

Irruere ad fluuium cernit, sic increpat ore:
Vipereæ gentis soboles, quis debita vobis
Supplicia, urgentesque iras euadere monstrat?
Sed facite o miseri fructum (si pœnitet) aptum,
Nec generis ueſtri tollat fiducia mentes.
Nam facile e saxis etiam pro nomine plebes
Succedent ueſtro, soboles quia degener errat.
Proxima roboreis iamiam radicibus instat
Cunctorum ante oculos aciesque leuata securis.
Cædentur syluæ steriles, ignemque fouebunt.
Nunc ego præteritas maculas in flumine puro
Abluere institui: ueniet sed fortior alter
Cuius uincla pedum non sum contingere dignus.
Abluet ille homines sancto spiramine mergens,
Flammarumque globis purgabit noxia corda.
Illius & manibus ruralis pala tenetur,
Et propria ipsius purgabitur area frugum,
Horreaque implebit secreti copia farris,
Aeternusque leues paleas populabitur ignis.
Hæc ait; & properis per syluam passibus ipsum
Cernit Iordanis ueneranda lauacra petentem.
Sed uetat increpitans uates: & talia fatur:
Tune meis manibus digneris mergier undis,
Cum tua me melius possint purgare lauacra?
Dixit Ioannes: cui talia reddit Iesus.
Nunc sine, nã decet hoc: sic sancta per omnia nobis
Iustitiæ consectandus complebitur ordo.
Hæc memorans, uitreas penetrabat fluminis undas
Surgenti manifesta Dei præsentia claret,

Scinditur

Scinditur auriculor cæli septemplicis æthra,
Corporeamque gerens speciem, descendit ab alto
Spiritus aeream simulans ex nube columbam,
Et sancto flatu corpus perfudit Iesu.
Tunc uox missa Dei longum per inane cucurrit,
Ablutumque undis Christum, flatuque perunctum
Alloquitur: te nate hodie per gaudia testor
Ex me progenitum, placet hæc mihi gloria prolis.

MATTHAEI ET LVCAE IV.
MARCI I.

Tum petit umbrosos montes, & lustra ferarum
Obsequiumque illi patris præbere ministri
Certabant, rabidi mox liuor dæmonis atram
Cum terrore rapit mentem, nec defuit ægro
Tentandi interea Christum uersutia fallax.
Quadraginta illi fuerant ex ordine soles,
Ex quo nulla cibi potusue alimenta dabantur,
Sed contexta simul firmi ieiunia cordis,
Terrarum ad regnum mentis secreta tenebant.
Tunc epulas demum monuit conquirere corpus.
Horrendi interea sceleris fallacia tentans,
Si te pro certo genuit Deus omnibus, inquit,
His poteris saxis forti sermone iubere
Vsum triticei, firmamque capessere panis.
Christus ad hæc fatur: Nil me iam talia terrent,
Nam memini scriptum: quoniam non sola tenebit
Vitam credentis facilis substantia panis,
Sed sermone Dei complet pia pectora uirtus.
Rursus at ille dolos uersutis artibus aptans

Nectere tentator properat: nam mœnibus urbis
Mox inferre pedem sensit, uis liuida Christum
Culmine marmoreo fecit consistere templi.
Tunc sic aggreditur uocis fallente ueneno:
Si Deus est uere genitor tibi, culmine templi
Aera per uacuum saltu iaculabere corpus.
Testis erit scriptura tibi, quę spondet aperte
Mandatum summi genitoris id eße ministris,
Vt lapsum studeant casu descendere corpus,
Et famulis manibus curent tua membra leuare,
Ne lapidis lędat summas offensio plantas.
Reddidit his dictis Christus contraria dicta:
Me meminiße magis scripti cælestis oportet,
Ne uires Domini fidens audacia tentet.
Rursus in abrupti montis consistere celsis
Mox furibunda iugis sensit fallacia Christum.
Ostendens illi fulgentia regna per orbem,
Cernis, ait, quę sit tantarum gloria rerum?
Cuncta tuo possum iamiam concedere regno
Talia donantem si me ueneratus adores.
Tum sic instantem dictis reiecit Iesus:
Effuge postiferi rabies uesana ueneni,
Hęreat ut semper nobis immobile iussum,
Vt iustus cæli Dominum deuotus adoret,
Vnius & famulans ueneretur nomen in ęuum.
Talibus excussus fugit per deuia dęmon.
Ille ubi Ioannem cognouit carceris umbris
Demersum, tristi compreßit corda dolore,
Finibus & statuit Zabulonem ponere sedes,

Vt dictum Isaiæ concurreret ordine secli:
Terra Zabulonum, & regio cui Nephthalia nomen,
Et uia trans pelagus longe, Galileęque rura,
Trans & Iordanem gentes, populique tenebris
Inclusi magnum lumen subitumque uidebunt.
In mortisque illis umbra residentibus, alma
Exoritur fidei resplendens luce uoluntas.
Ergo instare Dei regnantis munera Christus
Nunciat, increpitans pręconia larga salutis.
Prętериensque uidet ponti per littora fratres,
Præsolidum Symonem, dignum connomine Petri,
Andreamque simul, sinuosa uolumina lini
Piscibus insidias disponere marmoris undis:
Nunc inquit pisces capitis maris æstibus altis,
Sed me si libeat sectari, fortia uobis
Proueniunt hominum præpulchra indagine lucra.
Illi confestim firmato pectore certi
Retibus abiectis, pariter pręcepta sequuntur.
Post fratres geminos Iacobum Ioannemque marinis
Insidias gregibus maculoso innectere textu,
Vt uidit, similemque dedit de littore uocem.
Illi Zebedæum genitorem in puppe relinquunt,
Illico sectantes pulcherrima iussa salutis.

MATTH. IIII. MARC. III.
IOANNIS VI.

Exin per terram Galilęę, sancta ferebat
(Insinuans populis) regni pręconia Christus.
Donabatque citam fessis ęgrisque medelam.
Et mox crebra procul Syriam iam fama tenebat,

Mille

Mille ſonans linguis pręſentia munera Chriſti
Deniq. certatim languoris tabe pereſos
Diuerſiſque malis nexos, quis longa dolorum
Abſumpſit populans membrorum robora tabes,
Monſtrabant Chriſto, facili ſed munere cunctos
Reddebat propere miranda ad gaudia ſanos,
Iamq. animę ipſius morbi ſęuique furores.
Et lunę curſum comitata inſania mentis
Diſceſſere, graui ſermonis pondere iuſſa.
Illum ſtipantes miracula magna mouentem
Mixtę ſectantur turbę, Solymique Syrique
Et Iudęa frequens populis Galilæaque plebes,
Quos & Iordanis dirimit ſtagnante fluento.

MATTH. V. LVC. VI.

Hos populos cernens, pręcelſa in rupe reſedit,
Ac ſic diſcipulis gremium cingentibus infit:
Felices humiles, pauper quos ſpiritus ambit,
Illos nam cæli regnum ſublime receptat.
His ſimiles mites, quos manſuetudo coronat,
Quorum debetur iuri pulcherrima tellus.
Hic modo lugentes, ſolatia digna ſequentur,
Pabula iuſtitię qui nunc potuſque requirunt:
Illos plena manet ſaturandos copia menſę,
Felix qui miſeri doluit de pectore ſortem,
Illum nam domini miſeratio larga manebit.
Fœlices, puro cęlum qui corde tuentur,
Viſibilis Deus his per ſecula cuncta manebit,
Pacificos Deus in numerum ſibi prolis adoptat.
Felices nimium, quos inſectatio frendens

Propter iustitiam premit, iis mox regia cæli
Pandetur: Gaudete operum quos iusta tenentes
Vrgebit præceps stimulis iniuria sæuis,
Plurima nam merces uobis seruatur in æthra,
Namq. Prophetarum fuit insectatio talis.
Discite uos hac in terra salis esse saporem.
Hic sapor amissa si iam uirtute senescit,
Quæ salis absumptos acuet substantia gustus?
Nec quisquàm uani post hæc superest salis usus,
Ni longe abiectum cuncta ut uestigia calcent.
Vos estis mundi clarum (ne abscondite) lumen:
Nam, qui præcelsis impostam rupibus urbem
Occultare queat? uestrum sed lumen ad omnes
Perueniat, uerumque decus sub luce serena
Ponatur, cunctis genitoris gloria uestri
Laudetur, celsi thronus est cui regia cæli.
Non ego nunc priscas leges dißoluere ueni,
Vertere nec ueteres, ponunt quæ iußa Prophetæ,
Omnia nam uobis per me complenda manebunt.
Vera loquor, donec cæli terræque, marisque
Interitus ueniat, legis ne litera saltem
Aut apicis parui gracilis distinctio derit,
Omina quin fiant digesto ex ordine secli.
Si quis enim minimam mandati soluere partem
Ausus erit, pariterque homines suadendo docebit,
Hic minimi nomen cælesti in sede tenebit.
At quicunque operis proprij moderamina seruans,
Inuiolata simul tradet præcepta piorum:
Magnus erit, magnique feret trans sydera nomen.
Audistis

Audiſtis ueteris iuſſum moderamine legis,
Humano ſi quis macularit ſanguine palmas,
Ille reus ferro perſoluet uindice pœnas.
Aſt ego præcipiam ne quis conſurgere in iras
Audeat, atq. odio fratris feruente moueri.
Nam reus hic æquo pœnas ſub iudice pendet.
Nec minor illorum conuitia flamma ſequetur,
Qui fatui miſeriue cient ſub nomine fratrem.
Sin offerre uoles, uenerans altaria munus,
Et tua tunc tacitæ mentis penetralia tanget,
Quòd tibi ſit cum fratre domi ſuſcepta ſimultas,
Munera cuncta adytis illic admota relinque,
Et prius ad pacem properans tranſcurre petendam,
Fraterno demum iam conciliatus amori,
Offer grata Deo tranquillo pectore dona.

LVCAE XII.

Eſt tibi præterea ſemper contraria uirtus,
Corporis hæc caſti celeri curetur amore,
Dum rapidæ tecum graditur per compita uitæ,
Accuſabit enim polluti corporis uſus,
Et te ſublimi ſtatuet ſub iudice uinctum.
Damnatum rapient ad uincula ſæua miniſtri,
Nec prius e tenebris ſolueris carceris atri,
Vltima quàm minimi reddatur portio nummi.
Haud ignota, reor, uobis ſtat cautio legis,
Corpus adulterio prohibens: ſed nunc mea iuſſa
Occulta interna frænent molimina mentis:
Nec minus optati quàm facti pœna luenda eſt.

MATTH. V.

Si te forti oculi dextri laqueauerit error,
Autorem miserę properans conuellito labis,
Et iaculare procul: nam membrum perdere pręstat
Exiguum, flammis quam totum dedere corpus,
Perpetuisque animam pariter conuoluere pœnis.
Et si dextra manus mentem per deuia ducit,
Erroris caußam pręstat decidere ferro,
Quam totum ęternis corpus concedere flammis.
Pręcipiunt ueteres, si quis connubia rumpit,
Scribere diffidium iuris feralia uerba:
Sola uiri recte discedet adultera tectis.
Ast alię maneant: nam casti iura pudoris
Autore amittet mulier deserta marito.
Antiquę leges prohibent periuria linguis,
Sed nostris cedat iurandi audacia iussis.
Nec fas est homini cælum iurare per altum,
Quòd sede Domini, nec quæ uestigia gestat,
Terra Dei, Solymæue urbis uenerabile nomen,
Quòd regis magni patria est, iurabitur umquam.
Nec caput in proprium cuiquam iurare licebit,
Namq. potestatem minimi non esse capilli
Cernitis, albumue, aut nigrum mutare colorem.
Est est, sufficiat, quod non est, dicere non est.
Quod superest istis, totum fallaciter ægro
Suggerit obreptans animo uis tetra ueneni.
Peruulgata diu legis præcepta tenetis,
Lædentem semper similis vindicta sequatur.
Sed tranquilla malum melius patientia uincet:

Si tibi quis partem palma percusserit oris,
Mox aliam partem uultus præbere memento.
Auferat aut tunicam si quis ui iudicis instans
Cede libens, pariterque ferat tua pallia secum.
Si te forte aliquis passus per mille iubebit
Ire uiam, grauidumque oneris perferre laborem,
Mox perges aliudque iteris comitabere duplum.
Si quis egens poscet, uel si simulabit egentem,
Ex animo miserans largire: aut mutua si quis
Orabit, tribue, & mittem ne subtrahe uultum.
Nec tibi sit placitum, solis succurrere amicis,
Aut cæcis odiis inimicos ducere dignos.
Quin ego præcipiam semper blando esse per omnes
Obsequio, precibusque Deum mollire benignis
Pro uita ipsorum, qui uos excindere gaudent,
Aduersisque truces animis, odiisque sequuntur.
Nam genitor uester communia lumina solis,
Communesque dedit pluuias, iustisque malisque,
Quod si coniunctos tantum ueneramur amicos,
Quis locus hic iustæ poterit mercedis haberi?
Seruit amicitiæ tantum gens dedita lucris.
Sed uos perfecto similes estote parenti.

MATTH. VI.

Sic ubi iustitiæ pandetur pulchra facultas,
Deuitare oculos hominum: nam nulla manebit
Merces in cælo, quæ factum tale sequatur,
Vt audet tantum sterilis iactatio uulgi.
Sed quod dextra facit, facias nescire sinistram
Conueniet, iustis meritis tunc digna rependet

Occulti solus scrutator præmia cordis.
Sunt quos prætumidæ tollit iactatio mentis,
Et precibus propriis gaudet aßistere turbas,
Multifluisque diem uerbis ducendo fatigant.
His uotis pompæ fructus succedit inanis,
Sed secreta domus precibus penetralia castis
Claudantur, paucisque Deum uenerabere uerbis.
Scit pater ipse, tui quæ sit trepidatio cordis,
Nil absente Deo loquimur, nil abdita clausum
Pectoris antra tegunt: præsens Deus omnia cernit,
His igitur uotum placeat concludere uerbis.
Sydereo genitor residens in uertice cæli,
Nominis oramus ueneratio sanctificetur
In nobis pater alte tui, tranquillaque mundo
Adueniat; regnique tui lux ampla patescat.
Sic cælo ut terris fiat tua clara uoluntas.
Vitalisque hodie sancti substantia panis
Proueniat nobis: tua mox largitio soluat
Innumera indulgens erroris debita praui:
Et nos haud aliter concedere fœnora nostris.
Tetri sæua procul tentatio dæmonis absit:
Eque malis tua nos in lucem dextera tollat.
Sic etenim genitor populis delicta remittet
Si uestra alterni uobis peccata uelitis
Cedere, nec durum erratis intendere pectus.
Sunt etiam pergrata Deo ieiunia plebis,
Sed propriam multi faciem fœdare laborant,
Quo uanam captent hominum ieiunia famam.
Tu uero & grato crinem nitefactus oliuo,

Lætan-

Lætantem puris de fontibus ablue vultum:
Vt solus genitor deuoti pectoris aptum
Seruitium cernens, laudem, meritumque rependat.
Vanum est defossis terræ inuigilare talentis:
Illic ærugo & tineæ dominantur edaces,
Cunctaque diripiunt fures egesta latebris,
Condite thesauros vobis in uertice cæli:
Non ærugo illos tineæ ue, aut horrida furum
Factio diripiet: uobis ubi condita res est,
Illic corda etiam simili ditione tenentur.
Corporis est lumen quo publica lumina cernis:
Sed si pura acies oculis simplexque nitebit,
Clare totius splendebunt corporis artus.
Sin uero nequam fuerit, prauumque uidebit,
Obscuræ incumbent super omnia membra tenebræ.
In nigras lumen sed si conuertitur umbras,
Ipsis horror erit, quantus sine luce tenebris?
Nemo potest dominis æque seruire duobus,
Vnius aut odiis cedet, uel cedet amori:
Nec pariter dominum seruus patietur utrumq.
Haud unquam poterit quis diuitiisque Deoque
Inseruire simul: sed uos hæc iussa tenete,
Sollicitet proprio ne uos pro corpore uestis,
Neu faciles uictus ægra disquirite cura.
Nonne animã pluris facimus quàm corporis escas?
Haud dubitet corpus quisquam præponere vesti?
Aerias spectemus aues, non uomere presso
Terga soli subigunt, iaciunt nec semina farris,
Aut segetum culmos incurua falce recidunt

Proue-

Proueniet tamen his ſaties potuſque cibiq ue
Nonne Deo magis eſt hominum curatio cordi?
Nec dignum fuerat, ueſtis ſuſpendere curam
Pectoribus, ſi nunc habitam tranſire figuram
Per ſe nemo poteſt, aut quicquam imponere mẽbro:
Cernite per pingues agros ut lilia florent,
Non ulli tamen his umquam incubuere ligones.
Nec Salomona grauem quum regni diuitis aula
Afflueret, talis contexit gratia ueſtis.
Quod ſi pratorum fruticumque uirentia læta
Ipſe Deus ueſtit, noſtris obnoxia flammis:
Cur uobis potior non eſt fiducia patris?
Ergo cibum, potum, ueſtemque & inania cuncta
Gentibus infidis terrenam linquite curam.
Vos potius digne cęleſtia quærite regna,
Iuſtitiamque Dei: ſpontanea cætera current
Craſtina nec uobis curetur copia rerum:
Quiſq. dies ſibimet ſatis eſt pro fraude diurna.

MAT. VII. LVC. VI.

Iudicium ueſtrum fugiat damnatio ſæua.
Nam dominus ueſtri iuris documenta ſequetur
Quæcunq. in terris ſtatuetis tempore rapti,
Hęc eadem uobis genitor ſeruabit in ęthra.
Menſuram tibi quam ponis, portare neceſſe eſt.
Cernis adhęrentem feſtucam in lumine fratris,
Nec tamen in proprio tignum conſiſtere ſentis,
Atq. oculum prius alterius purgare laboras?
Diripe ſed proprio fallax de lumine tignum,
Tum minimam alterius curabis demere ariſtam.

Nec

Nec canibus sanctum dederitis: ne ue uelitis
Turpiter immundis iactare monilia porcis.
Nanq. illa in cęno pedibus subiecta iacebunt:
Conuersique canes uasto uos uulnere rumpent.
Poscenti dabitur, quęrens inuenta tenebit:
Pulsantique aditus foribus pandetur apertis.
Vos homines natis panem poscentibus omnes
Num lapidē dabitis? piscem ue petentibus anguem?
Vos inquam rigidi, quibus alte est insita cordi
Durities uestris dabitis semper bona natis.
Indulgens hominum genitor bona mitia digne,
Quam prędstare magis gaudet poscentibus ęquis?
Quę cupitis uobis hominum benefacta uenire,
Hęc eadem uestro cunctis pręstate fauore:
Hęc legis summa est, hoc ius dixere Prophetę.
Ite per angustam, iusti, super ęthera portam,
Quàm lata & spatiosa uia est, quę limite lęuo
Pręruptum conuoluit iter caligine mortis,
Innumeręque illam penetrant per prona cateruę.
Vitalis uastis stipatur semita saxis
Celsaque uix paucos ducit per scrupea uirtus.
At si quos nimium fallax, illexque malorum.
Planicies suasit, deformi lubrica lapsu
Arripit hos, pronosque trahit uelut impetus annis,
Aut alacer sonipes ruptis effręnus habenis,
Aut rectoris egens uentosa per ęquora puppis.
Obseruate illos, falso qui nomine uobis
Insidias faciunt, appellanturque prophetę:
Hos ouium species uestit, sed sęua luporum

Pectora

Pectora fraude tegũt, lacerantq; incauta trahentes
Agmina credentum, sæuus quos decipit error.
Fructibus e propriis noscuntur talia monstra:
Quemque petat finem fallax doctrina, uidendum est,
Quapropter rerum molitio perspiciatur:
Nam neq. de tribulis ficus, nec sentibus uuas
Prouenisse vnquam ruris per terga notastis.
Vtque arbor proprio uestitur germine pomi:
Sic dolus illorum, fructu monstrante patescit.
Non ego palpantum uerbis & honore mouebor,
Nec me quod dominum præblanda adulatio dicit,
Præmia cælestis capiet spontanea sedis:
Olli sed merito gaudebunt munere regni,
Qui faciunt nostri genitoris iussa volentes.
Adueniet mox summa dies, quæ iure seuero
Præmia iustitiæ tribuet, scelerique gehennam.
Tum mihi multorum clamabit talia fletus:
Nonne tuo quondam nobis sub nomine uirtus
Extiti: & nostris parebant omnia iussis?
Sæpe etiam nostra est vox annumerata prophetis,
Seruiuitque tuo nobis sub nomine dæmon?
Tunc iurabo illis, quod talis cognita nunquam
Vita mihi est hominum, gestis quæ sordet iniquis.
Quisq. meis monitis, auresque & facta dicabit,
Hunc æquabo viro, solidis fundamina saxis
Ponenti, librata super quæ mœnia surgent:
Illa domus pluuijs uentisque illæsa manebit,
Torrentumque minas firmato robore uincet:
Hærent immota quoniam fundamine petra.
Qui

Qui uero auditu tantum mea iussa tenebit,
Diuersisque procul factis per lubrica perget:
Hunc similem faciam, uolucri qui fulcit arena
Fundamenta domus, cui mox ut flammina uenti,
Et pluuia effusis cœpere incumbere riuis,
Omnis subuerso procumbit pondere moles,
Insequiturque graui tectorum strage ruina.
Talia dicentem magna admiratio plebis
Immensum stupuit, quoniam transcenderet alte
Doctrinam ueterum, Christo concessa potestas.

MATTH. VIII. MARC. I.
LVCAE. V.

Deniq. linquentem celsi fastigia montis
Stipabat gaudens populorum turba sequentum,
Ecce sed horrenda confixus uiscera tabe,
(Quem toto obsessum fœdarat corpore lepra)
Procubuit uenerans iuuenis, Christumq; precatur,
Vt careat tandem languoris pondere tanti.
Sufficiat uoluisse tuum: tum dextera Christi
Attactu sola purgauit lurida membra,
Incolumique dehinc celare hęc gaudia iussit,
Et legi parens offerri munera templo.
Inde recedenti supplex se protinus offert
Centurio, & precibus proiectus talibus orat:
Impubis pueri cruciatur spiritus ęger:
Cuius cuncta tepens membrorum munia languor
Dissoluit, uitamque tenet iam pœna superstes.
Sed iussu miserere precor: nam tecta subire
Crimina nostra uetant, uitę lucisque parentem.

Nunc

Nunc uerbo ſatis eſt iubeas remeare ſalutem.
Subiectos mihi ſæpe uiros, ſic noſtra poteſtas
Officiis uerbo iuſſis parere coegit.
Dixerat: Ille uiri motus precibusque fideque
Talia conuerſus populo dat dicta ſequenti:
Haud umquam talem memini me gentis auitę
Inueniſſe fidem: ſed ueris diſcite dictis,
Quòd multos homines diuerſis partibus orbis
Progenitos, cæli regnum ſublime uocabit,
Cum patribus noſtris uitali accumbere menſę:
Progenies quorum cęcis demerſa tenebris,
Dentibus horrendũ ſtridens, fletumque frequẽtans,
Perpetuis pœnam cruciatibus acta ſubibit.
At tibi iam iuuenis mentis uirtute fidelis,
(Vt credis) ueniet fructus cum luce ſalutis.
Dixerat, & dicto citius cum uoce loquentis
Ad puerum celeris tranſcurrunt munera uerbi,
Ingreſſuſque domum miles properante recurſus
Præueniſſe Dei lętatur dona medentis.
Aedes inde Petri ſanctus penetrabat Ieſus,
Cuius anhela ſocrus ęſtu, febrique iacebat.
Vtque illi dextram tetigit ſaluator Ieſus,
Sana miniſterium prębebat fœmina menſis.

LIBER SECVNDVS.

MATTHAEI VIII. LVCAE IX.

IAMQVE dies prono decedens lumine pontũ
Contigerat, fuluamque ſuper nox æmula pallã
Sydereis pictam flammis, per inane trahebat,
Cum multos homines, mentis languore ruentes,
Deuictasque animas ſcelerata dęmonis arte
Certatim populi cęca iam nocte ferebant:
Sed uerbum Chriſti tanto languore remoto,
Omnibus indulgens, pręebat munera patris.
Ecce ſed exorta maior cum luce tumultus
Gratantis populi, cum turbis anxius ille,
In mare ueliuolum celſam deducere iuſſit
Diſcipulis puppim, precibus tum ſcriba profuſis
Nauigio ſancti pariter poſcebat abire.
Olli Chriſtus ait, quo me tu ſcriba ſequeris
Vulpibus in ſaltu rupes exciſa latebram
Pręet, & aereis auibus dat ſylua quietem,
Aſt hominis nato, nullis ſuccedere tectis
Eſt licitum, gentis ſic ſunt molimina ueſtrę.
Tunc e diſcipulis unus ſic ore rogabat:
Vltima defuncto debentur munera patri,

Hinc

Hinc ſpacium tribuat nobis tua ſancta uoluntas,
Vt liceat miſeri genitoris condere corpus.
Chriſtus ad hæc: iter melius comitabere noſtrum,
Et ſine defunctis defunctos condere terræ,
Conſcendunt nauem, uentoque inflata tumeſcunt,
Vela ſuo, fluctuque uolat ſtridente carina.
Poſtquam altum tenuit puppis, conſurgere in iras
Pontus, & immiſſis hinc inde tumeſcere uentis
Cœpit, & ad cælum rapidos ſuſtollere montes,
Et nunc mole ferit puppim, nunc turbine proram.
Illiſoſque ſuper laterum tabulata receptant
Fluctus, diſſectoque aperitur terra profundo.
Interea in puppi ſomnum carpebat Ieſus.
Illum diſcipuli pariter nautæque pauentes
Euigilare rogant, pontique pericula monſtrant.
Ille debinc: quàm nulla ſubeſt fiducia uobis.
Infidos animos timor irruit, inde procellis
Imperat, & placidam ſternit ſuper æquora pacem.
Illi inter ſeſe timidis miracula miſcent
Colloquiis: quæ tanta illi permiſſa poteſtas,
Quodue ſit imperium, cui ſic freta concita uentis,
Erectæque nimis ſubmittant colla procellæ.
Iam Geraſenorum ſteterat ſub littore puppis,
Ecce ſed egreſſo iuuenis (mirabile dictu)
Occurrit miſeram cui mentem ſpiritus ater
Horrenda implebat lacerans uirtute furoris.
Illi grata domus tetris habitare ſepulcris,
Nec poterat rabidum quiſquam retinere furorem,
Ferrea quin etiam rumpebat uincula membris,
Scinde-

Scindebatque graues ut lanea fila catenas.
Et iam compedibus leuis insultare solutis
Ludus erat: saxisque ferum concidere pectus,
Isque ubi pergentem Christum per littora uidit,
Cum clamore ruit, longeque accurrit adorans:
Regnantis semper domini certissima proles.
Oramus, solitæ ne nos regionis ab oris
Excutias, longe tormentis excruciatos.
Nam nomen legio est nobis, multosque sub uno
Nomine consociat flatus uis sola nocendi.
Cernis ut immundi subigant hæc pascua porci
His saltem liceat rabiem satiare repulsam,
Per patris altitoni nomen sublime rogamus.
Imperat iis hominis mentem dimittere Christus,
Porcorumque sinit gregibus finire furores.
Iamque hominis stupidum discusso dæmone, pectus
Insperata suæ ueneratur dona salutis:
Et iam præcipites scopulorum margine porci
In mare deiecti, properant disperdere uitas.
At uero e speculis miracula tanta pauentes
Diffugiunt, urbisque ruunt ad tecta subulci,
Et famam accendunt, populosque ad littora cogunt.
Insanum iuuenem postquam resipisse uidebant,
Credere cernentum populorum turba coacta est,
Orabant pauidi regionem linqueret illam.

MATTHAEI IX. MARCI II. LVCAE V. IOANNIS V.

Inde domum repedat terrarum lumen Iesus.
Ecce reuertenti iuuenis torpentia membra

(Officium quorum morbus dissoluerat acer)
Ante pedes ponunt tepido recubantia lecto.
Quem miserans animo uerbis compellat Iesus:
Ad sit certa tuæ iuuenis constantia menti,
Nam tibi præteritus vitæ donabitur error.
Hoc dictum Scribæ mentis per operta malignæ
Carpebant, quod uerba Dei uirtute ferenda
Protulerat Christus, sed pectora talia cernens,
Hoc, inquit, uerbum Scribarum dicta retrectant.
Quod quanto leuius fuerit dixisse, sequentis
Et dicti & facti pariter virtute probabo,
Vt mihi concessum peccata remittere cernant:
Quapropter iuuenis firmato corporis usu
Surge uigens, stratumque tuum sub tecta referto.
Surrexit, lectumque humeris iam fortibus aptat,
Per mediumque uigens populi mirantis abibat.
Tum timor & laudes domini per pectora plebis
Concelebrata, simul miracula læta frequentant.
Progrediens tunc inde ad uectigalia, uidit
Consessu in medio Matthæum, protinus illi
Discipulis hærere iubet: nil ille recusans
Imperio Christi paret, gaudetque sequutus.

IOANNIS I.

Inde iter ingrediens, simili sermone Philippum
Hortatur, comitemque suis adsciuit amicis.
Ille ubi cognouit Christi uiresque uiamque
Tum primum iusto concurrit Nathanaeli,
En nostris, inquit, concessum est uisere seclis,
Quem uoces ueterum, & sancti cecinere prophetæ.
Hunc

Hunc genuit ueniens Dauidis origine Ioseph,
Nazara cui felix patria est, & nomen Iesus
Ille refert, genuit quicquam si Nazara (miror)
Quod dignum tantis umquam uirtutibus esset.
Inde Philippus ait: cernes, dubitare quiesce,
Progrediensque uide: nam oculis spectare licebit.
Illum ubi tendentem longe respexit Iesus,
Vere, ait, hic iustus, cui pectora nescia falsi,
Virtutem puram seruant, sine fraude maligna.
Ille sub hæc: Vbinam, uel quo me tempore nosti?
Cui dominus dicta hæc diuino pectore promit:
Cum te diffusæ tegerent umbracula ficus,
Ante etiam quam te vocitarent uerba Philippi,
Vidit, & elegit comitem te spiritus autor.
Talibus attoniti sequitur vox Nathanaelis
Progenies ueneranda Dei, rex inclyte gentis,
Tu populis terræque salus, uitæque magister.
Christus ad hæc: Facilis suasit tibi credere uirtus
Arborea quod te uidi recubare sub umbra,
Sed maiora dehinc rerum miracula restant.
Cernetis pariter totum se scindere cælum,
Atq. Dei celeres æthram penetrare ministros,
Inde hominis nato claram deferre coronam.

IOANNIS II.

Interea thalamis connubia festa parabant
In regione Chanan, ubi mitis mater Iesu
Cum nato pariter conuiuia concelebrabat.
Vina sed interea conuiuis deficiebant,
Tunc mater Christum per talia dicta precatur:

Cernis lætitiæ iam defeciſſe liquorem?
Adſint nate bonis ex te data munera menſis.
Olli reſpondet terrarum gloria Chriſtus:
Feſtinas genitrix, nondum me talia cogit
Ad uictus hominum tempus concedere dona.
Menſarum tunc inde uocat lætata miniſtros
Mater, & imperijs nati parere iubebat.
Sex illic fuerant ſaxis præpulchra cauatis
Vaſcula, quæ ternis aperirent ilia metris,
Hæc iubet e fontis gremio complere miniſtros.
Præceptis parent iuuenes, undaſque coronant
Completis lapidum labiis, tum ſpuma per oras
Commixtas undis auras ad ſumma uolutat.
Hinc iubet ut ſummo tradant guſtanda miniſtro.
Ille ubi percepit uenerandi dona ſaporis,
(Neſcius in uini gratum tranſiſſe liquorem,
Egeſtas nuper puris de fontibus undis)
Increpat ignarum ſponſum, quòd pulchra reſeruās,
Deteriora prius per menſas uina dediſſet.
His ſignis digne credentum diſcipulorum
Perpetuam ſtabili firmauit robore mentem.
Inde ubi Iudæis aderant ſolennia paſchæ,
Ad Solymos direxit iter templumque ſubibat.
Reppcrit hic populum uenalia multa locantem:
Pars uēdebat oues, pars corpora magna iuuencum,
Pars inhians nummis, menſas onerauerat ære.
Reſtibus hic Chriſtus connectit uerbera flagri.
Et tales populos ſancta proturbat ab æde,
Et menſas uertens, æriſque profudit aceruos,
Et

Et ſuper increpitans: procul hæc auferte profani,
Vt meus hic genitor, non ſordida lucra colantur.

IOANN. II. MATTH. XVI.
MARC. VIII.

Tunc poſcens ſignum plebes Iudæa fremebat,
Quo fidens animos in talia facta leuaret.
Ventura obſcuris tunc Chriſtus talia miſcet:
Soluite pollutis manibus uenerabile templum
Hoc, ego reſtituam, cum tertia lumina ſolis
Incipient rutilam terris infundere lucem.
Illi inter ſeſe tractantes murmure cæco,
Hoc aiunt: uix ſex & quadraginta per annos
Conſtructum ueteris regni molimine templum,
Tu poteris tribus in ſpatiis renouare dierum?
Hoc uerbum quondam poſt tempora debita, digni
Cognouere uiri, proprio de corpore Chriſtum
Delubrum dixiſſe Dei, ſed ſigna uidentes,
Tum multi cœpere fidem, ſanctumque ſecuti.

IOANNIS III.

Nocte ſub obſcura, celſo ſublatus honore,
Primorum procerum Iudæi nominis unus
Venit, & ad Chriſtum ſubmiſſa uoce profatur:
Haud dubium eſt, quin larga Dei te ſancta uoluntas
Humanis lucem conceſſit ſurgere rebus.
Nec quiſquam tantis tribuit miracula ſignis,
Ni comitata Dei iubeat ſplendeſcere uirtus.
Chriſtus ad hæc, callis iuſti ſi culmina quæris,
Nullus ad excelſum poterit conſcendere regnum,
Reddita ni penetret naſcendi exordia rurſus,

Atq.nam capiat diuino munere uitam.
Ille autem tantis ſtupefactus corda loquellis,
Hoc, inquit, noſtræ non eſt comprendere mentis.
Quis poterit cœptæ reuocare exordia uitæ?
An rurſum ſenior matris correpet in aluum,
Vt nouus in lucem ueniat uitamque reſumat?
Ille ſub hæc, liquido ſi quis de fonte renatus,
Et flatu ſancto rudibus conſiſtere membris
Cœperit, æthéream liber conſcendet in aulam.
Terrenum corpus terreno corpore natum eſt.
Spiritus haud aliter ſimilem generat ſibi flatum.
Spiritus hic Deus eſt, cui parent omnia mundi.
Hic, ubi uult, quocunq. uolat, uocemque per auras
Iactat, ſed neſcis quæ ſint exordia uocis,
Quamque petant eius currentia flamina partem.
Quiſque igitur iuſtæ repetit primordia uitæ,
Hunc ſimilem ſancti flatus reuigeſcere certum eſt.
Et iudæus ad hæc: nil horum cernere poſſum.
Talia tum Chriſtus, Solymorum magne magiſter,
Iſraelitarum ſublimis gloria gentis,
Tu ne etiam mentem uitæ de lumine raptam
Demergis præceps furuis miſerandę tenebris,
Nec potes obtuſo comprendere talia ſenſu?
Ecce fides nulla eſt: tantum terreſtria dixi:
Quid ſi cæleſtis uires conſcendere ſermo
Cœperit, & ſuperas rerum comprendere formas?
Quis ueſtrum duram poterit mihi pandere mentem?
Accipe ergo nouis quæ ſit ſententia rebus:
Sydereum nullus poterit conſcendere cælum,

Ni

Ni ſolus cæli qui miſſus uenit ab aula.
Idem hominis natus, cæli qui in ſede moratur.
Vt ſerpens olim regionibus in deſertis
Moſeis manibus ſummo ſublatus honore eſt:
Sic hominis natum tolli in ſublime neceſſe eſt,
Vt quicunq. fidem mentis penetralibus altis
Illius ad numen ſtatuet, ſub turbine ſecli
Proculcet pedibus letum, & trans ſydera ſurgens
Sublimis capiat donum inuiolabile uitæ.
Namque Deus mundum tanto dilexit amore,
Eius ut in terras deſcenderet unica proles,
Credentes domino uitæ iunctura perenni.
Nec Deus hunc natum diſquirere iure ſeuero,
Iudicioue truci terras expendere miſit,
Mitia ſed populis ueniant ut munera uitæ.
Namq. ubi certa fides fuerit complexa ſalutem,
Non erit ulla illic anceps agitatio iuris.
Aſt ubi dona procul fuerint excluſa medelæ,
Iam propria ipſorum mentem damnatio torquet,
Vnica nam domini fuit iis incognita proles.
Aduentum lucis miſeri fugere ſupernæ.
Et magis amplexi cæcas tenuere latebras.
Si quicunq. malis mentem maculauerit actis,
Ad tenebras pauidus refugit, ne lumine claro
Sordida pollutæ pateant contagia mentis.
At quicunq. piæ tenuit ueſtiga uitæ,
Ad medium properat, lucemque niteſcere gaudet,
Splendeat ut claris uirtutis gloria factis.

IOANNIS IV.

Inde Galilæam repetit saluator Iesus,
Præteriens sed forte uenit Samaritida Sichem,
Illic fundus erat: Iacob de nomine pollens,
Et puteus gelido demersus in abdita fonte:
Sederat hic rapido Seruator anhelus in æstu,
Discipulique escas mercantes mœnibus urbis,
Passim dispersi, solum liquere magistrum.
Mœnibus egrediens Samaritis fœmina uenit
Hauritura cauis putei penetralibus undas.
Illam deposcit potum sibi tradere Christus.
Respondens mulier, mirum mihi præcipis, inquit,
Vt tibi Iudæo mulier Samaritica potum
Despernens ueterum Samaritum iussa ministrem.
Tunc Saluator ait: Domini si munera nosses,
Et quis te sitiens putealia pocula poscat,
Tu potius peteres, uiuam tibi traderet undam,
Illa sub hæc: Puteus gremium sinuatur in altum,
Vrceus est nullus, nec sunt tibi uincula funis,
Vnde igitur poteris undam mihi tradere uiuam?
Num tu maior eris nostri uirtute parentis?
Hoc Iacob etenim puteo cum prole bibebat,
Et proprios huc sæpe greges ad pocula duxit.
Olli respondit mundi regnator Iesus:
Ex ista plene nullus satiabitur unda,
Nam rursus sitiet: sed nostri dona liquoris
Ardorem excludent æterna in secla bibendi,
Dulcia prouenient nostri cui pocula fontis,
Largior unde fluent uitalis gratia fluctus.

Sed desiderium nostræ si te capit undæ,
Excitus ueniat tecum mox urbe maritus.
Coniugio sese mulier negat esse reuinctam.
Tunc sic prosequitur mentis prospector Iesus:
Fœmina, ueridicis loqueris de coniuge uerbis.
Nam tu connubiis nexa es iam quinq. uirorum,
Nunc aliena super thalamorum uincula tollis.
Tum mulier, sanctum te certum est esse prophetam,
Sed nostri istius uenerandum montis in arco
Præceptum nobis quondam liquere parentes.
At uos in Solymis orandum dicitis oris.
Talia dicenti, mox talia reddit Iesus:
En aderit tempus, montis cum uertice uestri
Omnibus & Solymis aberit ueneratio longe.
Sed nunc certa salus Iudæi surgit ab oris.
Et nunc instantis cursus iam temporis urget,
Cum ueri, sanctum genitorem errore remoto,
Cultores iustis armati legibus, orent.
Spiritus iis ac plena fides erit, & pater altus
Talia conquiret cultorum pectora terris.
Illa dehinc, scimus quod Christus nuncius, orbi
Aduentu proprio uitalia secula pandet.
Et tunc peccantum largus miserator Iesus,
Se lumen terris Christum uenisse fatetur.
Et iam discipuli reduces, stupuere magistrum
Quod secreta illis poteretur fœmina uerbis.
At properans urnam mulier fontem prope liquit,
Et populum totis eduxit mœnibus urbis.
Omnia nam memorat sibimet sermone prophetæ,

Gesserat

Gesserat ipsa prius quæcunque ex ordine dicta.
Tum propere Christum fusæ petiere cateruæ.
Discipuli interea rogitant, ut sumeret escas.
Ille satis sibi pulchrorum superesse ciborum
Respondit, sed tum mirantum discipulorum
Inter se occultis currebat sermo loquellis.
Forte aliquis prior hic epulas dedit ante magistro.
Nostras ut merito satiatus respuat escas.
Ille sed internæ cernens molimina mentis,
Hæ mihi sunt epulæ, pectus satiabitur istud,
Si faciam magni genitoris iussa per orbem.
Quattuor hinc menses, lætæ ad primordia messis
Frugiferæ æstati certe superesse putatis.
Erigite ergo oculos, albentes cernite campos,
Cunctaque maturam iam rura exposcere meßem.
Nunc quicunq. metet, pulchri mercede laboris,
Vitalique dehinc gaudebit fruge redundans.
Et sator excipiet messorum gaudia lætus.
Vos ego nunc misi grauidam succidere meßem,
Quæ non est uestro sulcis inserta labore.
Vos aliena bonæ ditabunt munera frugis.
Talibus alloquiis comitum dum pectora complet,
Ecce Samaritum populi uenere rogantes,
Exorantque illic geminos expendere soles.
Iamque fides multos plebis fundauerat alta,
Nec iam fœmineis tantum concredere uerbis
Ipsos, sed coram uirtus manifesta docebat,
Venisse secli quod iam saluator Iesus.
Iamque Galilæam remeauerat in regionem,

Quondam

Quondam ubi fontanas uino mutauerat undas.
Regius hic iuuenis (cui natum morbus anhelo
Ardore extremis uitæ torrebat in oris)
Comperit ut Christum certo remeasse recursu
Aduolat, & precibus sobolis pro sorte profusis
Orabat, celeris deposcens dona salutis,
Ne pius ad letum natus traheretur acerbum.
Christus ad hæc, signis nisi suadeat omnia uirtus,
Non erit ulla fides, sed perge, & sospite uita
Aedibus in uestris dulcem complectere natum.
His uerbis, fructum mox perceptura salutis
Pulchra fides, animum lætanti in pectore firmat.
Iamque iter ingresso properantibus obuia seruis
Nuncia fama uenit: pueroque in luminis oras
Limine de mortis subitam remeasse salutem.
Ille ubi cognouit certum concurrere tempus
Sanantis Christi uerbis, seseque domumque
Mancipat, amplexus fidei uenerabile donum.

MATTH. IX. MARCI II.

Forte dies epulis multos satiauerat una,
Publica conductis qui uectigalia lucris
Professi rapiunt alieno nomine prædam:
Hos cum discipulis simul accipiebat Iesus.
Ecce pharisæi occulto reprendere risu,
Quod legis doctor conuiuia talia iniret.
Ille sed inspiciens quid pectora sæua tenerent,
Non, inquit, medicis opus est, ubi fortia membra
Intemerata salus uegetat, uiresque ministrat.
Aegris sed merito miserans adhibenda medela est.

Discite

Discite nunc saltem iubeant quid uerba Prophetæ,
Non ego sacra magis quam mitia pectora quæro.
Haud etenim iustos ueni ad directa uiantes,
Sed reuocare malos peccantum a limite gressus.
Ecce sed e numero mirantum munera Christi
Vnus Ioannis quærebat discipulorum:
Cur ipsi legis ieiunia crebra tenerent,
Nullaque sub Christo plebes ieiunia ferret?
Christus ad hæc contra placido sic ore profatur:
Qui sponsi lætis comitantur uota choreis,
Non præsente illo ieiunia tristitia portant,
Iamque dies aderit, cum sponsus turbine secli
E medio comitum rapietur, tristibus illi
Tuncque dabunt animos lachrymis, horrore ciborũ
Languida concipient animis ieiunia flentes.
Quàm stultum est rudibus ueteres subtexere pannos
Vestibus, ut turpis peius scißura patescat?
Vtribus aut calidum tritis committere mustum,
Quis ruptis totum sequitur disperdere uinum?
Vtribus est rectum rudibus spumantia musta
Condere, sic uinum conseruant fortia uasa.
Talia tractanti, perculsus pectora luctu,
Ecce sacerdotum princeps procumbit adorans,
Et sibi defunctam (funus miserabile) natam
Implorat lachrymis: certamque uenire salutem
Defunctis etiam poscebat munera Christi.
Haud mora: consurgens graditur saluator Iesus,
Progreßi mulier sequitur uestigia seruans.
Quam langu[illegible] graui bis sex labentibus annis
Carpebat

Carpebat fluxus (macerans sine fine) cruoris,
Torquebatq. graui morbus pallore virentem,
Viribus absumptis,& toto corpore fessa.
Pectoris hæc tacitam voluebat credula mentem,
Arcana secumque fide, iam certa tenebat,
Actutum fesso fugeret quod corpore tabes,
Extremam Christi posset si tangere uestem.
Hæc ubi per populum summi pendentia pepli
Fila manu trepida tractauit, protinus ille
Et caussas morbi,& credentia pectora cernens,
Concessit celerem tali cum voce salutem:
Accipe quod meruit fides constantia munus.
Et mox constricto uiguerunt sanguine venæ.
Postquam peruentum est, ubi funera uirginis ingens
Plangentis populi fremitus, clangorque tubarum
Vltima supremæ celebrabant funera pompæ:
Abscedant, inquit, tectis hæc tristitia uestris.
Namq. puella iacet placido demersa sopore:
Defunctam retur flentem quam nescia plebes.
Talia dicentem ridentum turba reliquit,
Quod morte abreptam dixit dormire puellam:
Sed Christus leti uictor, uitæque repertor
Frigentis dextram dignatus prendere dextra,
Surgere mox iussit miranda ad gaudia patris.
Inde reuertenti clamor se protinus offert,
Lumine captorum gressu labente duorum.
Ollis Christus ait: Quid credunt pectora uestra?
Num uirtute mea se reddit lumen ademptum?
Olli firmato se credere corde fatentur.

Tunc Christus fatur: credentes cernite lucem,
Nec cuiquam nostrum post hæc edicite nomen,
Dixit: sed propere per gaudia tanta uidentum
Ardor inexpletus famam per cuncta ferebat.
Offerturque dehinc iuuenis cui rapta sonora
Dæmonis incursu fuerat substantia uocis.
Ast ubi propulsus fugit de pectore dæmon,
Confestim sanæ redierunt munera linguæ.
Talia mirantis populi stipante tumultu
Vallatur: cernens sed millia tanta uirorum,
Ingemit, ut ruris dominus, cui pascua læta
Innumeræ tondent pecudes rectoris egentes.
Tunc ad discipulos depromit talia dicta:
En late segetes ruris per terga patescunt:
Sed rarus meßor frugis superatur aceruo.
Iam superest dominum segetis deposcere tantæ,
Vt sua rura uelit numero complere colentum.

MATTHAEI X. MARCI III.
ET VI. LVCAE. IX.

Hæc fatus, populo ex omni delecta seorsum,
Fortia conglomerat bissseno pectora cætu.
Hos ubi delegit, præceptis talibus implet:
Deuitate itiner quod gentes perfidiosæ
Et samaritarum fraudibus uestigia calcant:
Pergite, qua patrij pecoris custodia balat.
Pergentes uero similem mihi sumite mentem,
Vt uobis subigat uirtutem dæmonis atri
Sancta fides, curamque piam languoribus aptet.
Hę uires nulla uocis mercede dabuntur,

Et uos haud aliter cunctis impendite dona.
Non auri argentiue domet possessio mentem,
Nec uos nummorum subigat scelerata cupido.
Non geminas uestes, nec plantis tegmina bina,
Virtuti nudæ cupiat seruire minister.
Ingressi muros urbis, perquirite semper,
Hospitio quorum par sit succedere iustis:
Ingressique dehinc pacem sub tecta uocate.
Si tranquilla domus fuerit, pax illa manebit.
Sin erit indignis habitantum moribus horrens,
Diffugiet, uestrumque abitum pax uestra sequetur.
Excludet quicumq. ferox uos lumine tecti,
Auribus aut duris spernet uitalia uerba:
Siue aduersa Dei famulos succedere tectis,
Hospitiique focos miscere grauata uetabit,
Excutite egressi domibus uestigia uestra.
Hæreat iniustæ nc uobis portio uitæ.
Illos deterior Sodomorum pœna manebit
Suppliciis, ueniet mundo cum terminus omni
Pergitis en ut oues sæuorum præda luporum,
Sed uos arguto serpentum corde uigete,
Simplicitate tamen puras superate columbas.
Nam sæpe incumbet uobis iniuria præceps,
Conciliisque hominum statuentur corpora uestra.
Vos flagris, uinclisque feris, durisque tyrannis
Frendens urgebit pro me uiolentia secli.
Cum uos prodiderunt, uerborum ponite curam.
Sponte fluens dabitur sermonis gratia uobis.
Spiritus in uobis pro uobis digna loquetur.

Prodet

Prodet enim fratrem ſcelerata inſania fratris,
Ad letumque dabunt genitorem corpora nati.
Vos odia urgebunt ſemper pro nomine noſtro,
Sed finem fidei comitatur gloria uitæ.
Profugite e tectis, quæ uos ſectabitur urbis,
Inde aliam; mox inde aliam conquirite ſedem.
Nam uobis vrbes ſemper ſupereſſe neceſſe eſt,
Iſraelitarum quæ dent ſub nomine plebem.
Diſcipulus nunquam tranſcendat celſa magiſtri
Culmina, nec dominum tentet præcellere ſeruus:
Diſcipulo ſatis eſt, vires æquare magiſtri,
Vel Domini ſimilem virtutem prendere ſeruo.
Pectoribus ueſtris ſemper timor omnis aberret,
Nam nudata ſuis promentur cuncta latebris.
In tenebris tacite uobis quæcunq. iubentur,
Dicite præclaro nitidi ſub limine ſolis.
Auribus & ueſtris dicam quæcunq. ſuſurrans,
Excelſo in populos ſpargantur culmine tecti.
Deſpicite illorum rabiem, qui corpora ueſtra
Poſternent ferro, non eſt iis ulla poteſtas
Viuacem leto pariter demittere mentem.
Illum ſed potius cordis ſecreta paueſcant.
Corporis eſt animæque ſimul cui cuncta poteſtas,
Paſſeribus pretium nummi uix portio parua
Proueniet, non eſt tamen unum credere dignum,
Ni iuſſu domini, laqueos incurrere ueſtros.
Quis dubitet ſapiens domini ſub pectore multis
Credere pennatis hominem pro milibus unum?
Qui me confeſſus fuerit ſub iudice terræ,

Hunc ego non aliter coram genitore fatebor.
Sic itidem coram genitore negabo negantem
Non ego nunc pacem terris immittere ueni,
Sed gladium, patrio dirimat qui pectore natum,
Et dulcem matris dirimat qui pectore natam
Si quis amore meo genitorem pluris habebit,
Vel matri sobolive meum postponet amorem,
Sentiet horribilem nostra de sede repulsam.
Contemnet quicumq. animam pro nomine nostro,
Inueniet læta florentem fruge salutis,
Qui uos suscipiet, me suscepisse benignis
Obsequiis, idem me pro genitore supremo
Suscepisse sibi gaudebit perpete uita.

MATTH. XI. LVC. VII.

Talia discipulis bis sex cum iussa dedisset,
Iustus Ioannes cæci de carceris umbris
Sectantem e numero delectos talia dicta
Ad Christum portare iubet, uerumque referre:
Tune piis animis requies, quam regia cæli
Largitur terris, nostro sub tempore fulges?
An ne aliam superest posthac sperare salutem?
Talibus hæc Christus dictis mandata remittit:
Cæcorum tenebræ mutantur lumine lucis,
Debiliumque uigent firmato robore membra,
Lurida discutitur squammoso corpore lepra,
Aeriæ uocis penetrat surdas sonus aures,
Redditur amissa leti post funera uita
Ad corpus remeans animæ iam libera uirtus;
Depositum repetens animæ substantia corpus,

Pauperibusque suis non dedignata patescit,
Fulgentis splendens aduentus gloria terris.
Ille beatus erit quem non deceperit error.
Talia discipuli referunt mandata magistro.
Hæc super ad populum depromit talia Christus:
Cur in desertis uoluistis uisere nuper
Stramen arundineum uento uibrante moueri?
Cur etiam molli uestitum ueste uidere?
In domibus regum, molli cum ueste tenentur:
Ille prophetarum solus transcendere uiris
Indicio ueteris scripti promittitur olim.
Hunc etenim memorat uenerandæ lectio uocis:
En ego mitto meum stratas aptare ministrum
Ante tuos uultus, genuit nec fœmina quemquam
Maior Ioannis nostri qui uiribus esset.
Sed minor hoc cæli fiet sublimior aula.
Huius ab exortu uim cæli regia sensit,
Et cæli regnum uiolentia diripit atrox.
Lex omnis summam Baptistæ a tempore cœpit,
Atq. prophetarum finis concluditur idem.
Si uultis uolucris penetralia noscere secli,
Ipse est Elias, felix uenturus in æuum.
Corpus Ioannis felix habitabile sumpsit
Elias quondam, quem turbine iussa corusco
Flammipedem rapuit simulatio quadriiugorum.
Audiat hæc, dictis pandens uitalibus aures.
Nunc tibi confiteor genitor, cui gloria seruit
Fulgentis cæli, & terrarum frugiferarum,
Namq. abscondisti sapientibus ista superbis,

Paruulaque

Paruulaque infantũ uis hæc comprendere corda.
Iam mihi regnantis ſunt omnia tradita patris,
Nec quiſquam poterit domini cognoſcere natum,
Ni ſolus genitor: genitorem mente uidebit
Filius, aut idem pandet cui talia natus.
Huc omnes ueniant, oneris quos ſarcina uaſti
Comprimit, iis poterit uirtus mea munere patris,
Antiquas uires hilari reparare quiete.
Sumite forte iugum, leuis eſt mea ſarcina iuſtis,
Namq. humili dulcem largibor corde ſalutem.

MATTH. XII. MARC. II.
LVCAE VI.

Hæc ubi dicta dedit, meſſis per culta grauatæ
Præterit & populus ſectantum diſcipulorum
Spicarum grauidam carpebat in ordine frugem.
Ille dies ueteri poſcebat lege quietem:
Sabbata nam priſcis repetebant otia iuſſis.
Ecce Phariſæi coram reprehendere Chriſtum,
Quòd ſanctæ leges calcarent iuſſa metentes
Diſcipuli: legum ſed tunc completor Ieſus
Incipit, iis ueteris ſcripti monimenta retexens.
Legiſtis certe in templo Dauida canorum
Cum populo quondam panes ſumpſiſſe ſacratos,
Et propriam comitumque famam ſedaſſe, ſed illos
Illicitum cuiquam fuerat contingere panes,
Sumere quos ſolus poterat de lege ſacerdos.
Eiuſdem ſcriptum eſt iuſto moderamine legis
Sabbata profanent templo ſine crimine uates
Nec minor eſt iſtic ueſtræ glomeratio turbæ.

Quam templi uirtus; caperent si pectora uestra,
Quod non sacra Deus, sed malit mitia corda,
Non tam sæpe uiros damnasset factio uestra
Exspertes culpæ: sed nunc ego sabbata cuncta
Sponte mea dominans, legis sub iure tenebo.
Tunc conuenticula ipsorum post talia dicta
Ingreditur, mox hic iuuenem pro lumine cernit,
Siccatum ex humero cui pondus inutile palmæ
Pendebat: sed tum dictis tentando dolosis,
Aegris an liceat per sabbata ferre medelam
Quærunt, calcatæ ut legis uindicta maneret.
Christus ad hæc: foueam si forte pecuscula uestra
Inciderint, certe transibitis otia legis,
Et pecus abrupto tolletis uile profundo;
Quanto igitur nobis hominum curatio maior
Ad benefacta animos tollens accendere debet?
Ergo age tu iuuenis rediuiuam extendito dextram.
Cum dicto palmas sanas porrexit utrasq.
Istis pro signis quæ uix ueneratio posset
Mirantis digno populi sustollere cultu
Conciliis trucibus conclamant diripiendum.
Talia prospiciens procerum molimina Christus
Discessit, uariis hominum languoribus aptat
Concessam in populos patria uirtute medelam.
Oblatusque illi est, quem dæmonis horrida uirtus
Et lingua & uisu truncatum uiuere pœnæ,
Et propriis escam cruciatibus esse uolebat.
Hunc ubi curatum, uisuque & uoce uigentem
Cæca pharisææ cognouit factio gentis:
Dæmonis

Dæmonis auxilio (qui princeps dæmoniorum
Solus nequitiæ uires ditione teneret)
Hæc illum fecisse ferunt: sed talia Christus
Veridicis aperit conuincens pectora uerbis:
Si gemina regnum distractum parte dehiscat,
Et scissa aduersum sese diuisio pugnet,
Disruptis propere labentur cuncta medullis.
Horridus & dæmon si dæmone pellitur atro,
Aduersa sibimet scissus uirtute repugnat.
Quis poterit prædam tectis auferre uirorum,
Ni prius aggressor, custodum brachia nodis
Vinciat, ut facilis ueniat direptio prædæ?
Quisque meis aberit discretus miles ab armis,
Hostis in aduersa consistet fronte duelli,
Quisq. meis gregibus cogendis liber oberrat,
Disiicit ille mei pecoris per deuia pastus.
Sed quicunq. hominum fuerit, super omnibus error
Dimitti poterit, tantum ne spiritus umquam
Vocibus insana laceretur mente profusis.
Siue furens hominis Nato conuitia quisquam
Ingerit, hæc etiam potuerunt peccata remitti.
Spiritus at sanctus tantum, cuicumq. prophana
Verborum rabie uiolabitur, irreuocatis
Suppliciis nunc & semper torrebitur ignis.
Quando ueneniferi serpentis sæua propago,
Sermonum dulci poterit mitescere fructu?
Nam bona thesauris promuntur dulcia iustis,
Et mala letifero procedunt ore uenena.
Verborum meritis ueniet sub iudice pœna.

IOANNIS V.

Quæ genitor faciet, sectabitur omnia natus,
Namq. idem nato manifesta cuncta uidenda:
Et potiora dehinc tribuet miracula rerum,
Sicut enim genitor de mortuo corpora reddit
Ad claram uitæ lucem, sic omnia natus
Quę uolet ad superos surgentia corpora ducet:
Nec genitor quemquam uestrum se iudice quæret:
Sed dedit hęc nato quęrendi iura per orbem,
Gloria quo moneat similis natoque patrique.
Namqne repulsus erit uestro si natus honore,
Improbitate pari genitorem despicietis:
Sed cui nostra fidem sermonis gratia figet,
Mox me mittentis genitoris dona uidebit,
Aeternumque dabit pręsens constātia uitam.
Iudiciumque illi non est, sed migrat ab atra
Morte procul, lucisque uigens ad lumina tendit.
Adueniet tempus, cum mortua corpora uocem
Accipient nostram, & uitam cum uoce tenebunt.
Nam sicut genitor uitam sibi poßidet in se,
Sic tribuit nato uitam, & ius dicere iußis
In terris, hominis quoniam cum corpore uenit.
Nec uobis mirum uideatur, corpora cuncta
Vocis ad auditum propriis exsurgere bustis,
Iustorumque animas rediuiuo corpore necti,
Iudicioque graui miseros exsurgere prauos.
Nec mihi iudicium tribuit mea sola potestas,
Arbitrio, quoniam genitoris cuncta iubentur,
Qui me iustitiam terris disquirere ioßit:

Namque

Namque ego si proprio testis pro nomine surgam,
Falsa loqui possem, est alius quia testis habetur
Pro nobis, recte mihi talia temnere fas est.
Nam ueris operum signis manifestior omni
Luce nitet prçsens nostris testatio factis.
Talia concedens genitor, mihi testis adhçret,
Qui me demisit terris sua ponere iussa.
Huius enim uocem, numquam comprendere quistis.
Nec speciem propriam concesit uisere uobis.
Nec sermo ipsius poterit per uestra sedere
Pectora, credendi quoniam substantia nulla est.
Quæratur ueterum scriptorum lectio uobis,
Perpetuam cunctis uitam quam ferre putatis:
Hoc etiam nostrum testatur lectio donum.
Nec tamen audetis propius consistere nobis,
Ne ueræ uobis contingant gaudia uitç.
Non mihi captatur terrenç gloria laudis:
Namque ego, quòd summi genitoris nomine ueni,
Respuor a uobis, ueniet sed discolor alter,
Nomine quem fultum proprio gens uestra sequetur.
Alternç in uobis captatur gloria famæ,
Vnius & solam fugitis disquirere laudem.
Nec uos arguerim coram genitore, sed illic
Accusator erit, quem spes modo uestra celebrat,
Moses: quem fidei nullo seruatis honore.
Eius enim scriptis uester si crederet error,
Crederet & nobis, Mosi quem scripta frequentant.

MATTH. XII. LVC. XI. MARC. VIII.

Talia tum contra, Scribarum uerba sequuntur.

Vocibus indubitata fides comitabitur istis.
Si uirtus certis firmet miracula signis.
Ille dehinc: polluta magis generatio quærit
Signa sibi, rebus stabunt sed signa futuris.
Namque propheta cauo quantum sub pectore ceti
Temporis absumpsit, terræ in penetralibus altis
Progenies hominis tantum demersa manebit.
Adueniet tempus, quum surget reddita uitæ
Gens hominum propriis in fletum dedita gestis:
Hæc istam digno damnabit crimine gentem,
Quòd maris e fundo surgentis uoce prophetæ
Cõmonita in lachrymas dominum proiecta reflexit.
Hic & Ioneis monitis potiora iubentur,
Contemnitque feris animis gens impia lucem.
Et regina Noti uitales surget in oras,
Illius ad specimen damnabitur effera plebes,
Finibus extremis Lybię quod uenerat illa,
Vt Salomona pium pręceptis dedita iustis
Audiret, potior nunc est Salomone potestas,
Et tamen obtusæ cæcantur pectora plebis.
Expulsus si quando fugit de pectore dæmon,
Quem turbat sanctus purgato corpore flatus,
Ille uenenatis collustrat passibus oras,
Qua nulla excurrit fontani gurgitis unda.
Si requiem placidę sedis non reperit ardens,
Tum repetit suetę sitiens habitacula mentis.
At si forte suis obnoxia corda uenenis,
Ornatuque leui ridentia limina cernit,
Associat septem similes glomerando furores

Vis inimica homini, penetratque in uiscera serpens:
Sic genus hoc uero sensu cum degener errat,
Vincula perpetuis deflebit subita pœnis.
Atq. ea cum populus uitalia dicta frequentat,
Pro foribus mater cum fratribus astitit illic:
Et miscere foris sermonem cominus orat.
Talia tum matris mandatis dicta remittit:
Hic mecum genitrix, mecum germana resident
Corpora, nam patria impletur cuicumque uoluntas,
Ille meo proprium connectit sanguine corpus,
Et matris generisque mei sub nomine habetur.

MATTHAEI XIII. MARCI IIII.
LVC. VIII.

Progreditur templo terrarum lumen Iesus.
Et maris extrema terręque residet in ora,
Innumeræque illuc plebis fluxere cateruæ.
Ille sed excelsam scandens quæ proxima puppim,
Littora complectit depromit talia plebi:
Ecce sator proprio commendat semina ruri,
Illa cadunt diuersa solo, sortemque locorum
Pro uirtute ferunt, nam sic ubi trita uiarum
Sub pedibus solido densetur limite tellus,
Aeriis auibus dant nudam semina prædam.
Ast ubi pertenui uelantur puluere saxa,
Farra quidem uiridem depromunt germinis ortum:
Sed quia nulla subest siccis substantia glebis,
Inserto arescunt radicum fila calore:
Cunctaque mox apicum labuntur acumina leto:
Seminibusque aliis contingunt aspera rura.

Sentibus

Sentibus hic ſpiniſque feris uelocius exit
Roboris augmentum, frugemque internecat angens,
Vberibus uero quæ dantnr ſemina glebis,
Illa ferunt pulchram ſegetem, cui læta frequentat
Incrementa ſui centena copia fœtu.
Audiat hęc, aures mentis qui geſtat apertas.
Talia diſcipuli mirantes dicta, requirunt
Implicitis populo cur clauderet omnia uerbis.
Ille ſed admota credentum plebe profatur:
Vobis, qui firmo robuſtam pectore mentem
Ad capienda Dei penetralia conſtabiliſtis,
Conceſſum eſt adytis penitus conſiſtere regni:
Illis pro merito clauduntur limina uitę.
Si quis habet dignus, capiet potiora redundans:
Qui uero expertes cæleſtis muneris errant,
Amittent etiam proprium quodcunq. retentant.
Idcirco obſcuris cooperta ambagibus illum
Pręſtringit populum ſermonis gratia noſtri,
Vt dictum Eſaiæ merita de plebe recurrat:
En populi mentes uelantur ad omnia craſſis
Obicibus, ſenſu ne tangant munera uitę:
Auribus aſſiſtunt clauſis, oculiſque grauatis,
Ne conuerſa bono ſanetur noxia plebes,
Quam ueſtrę nunc ſunt aures oculique beati?
Nam multi ueterum iuſti ſanctique Prophetę,
Quę uobit clarent, orarunt cernere dona.
Accipite ergo animis quis ſit de ſemine ſenſus,
Quiſq. meum uerbum ſummas demittit in aures,
Nec ſenſus recipit ſtabili pręcepta uigore,

Eripit

Eripit illius totum de pectore dæmon:
Hic agro est similis, duro qui germina calle.
Exponit rapidis auibus sine fruge rapinam.
Sunt alij, lęto qui pectore nostra receptant,
Sed breuis est illis perceptę gratia frugis.
Nam si dura premat mentem strictura coercent,
Continuo trepidi produnt sibi credita farra:
His saxosus ager simili leuitate uirescit.
At spinosus ager curarum mole grauatis
Respondent, pressant quos pondera diuitiarum.
Semina sic nostri sermonis preßa grauantur,
Nec fructus sequitur spinarum horrore necatus.
Pinguia sic itidem paribus stant uiribus arua
Illis, qui clare capiunt pręcepta salutis,
Quę penetrant animum, sensu tractante tenaci,
Centuplicemque ferunt uirtutis robore frugem.
Hęc tum discipulis, plebique hęc insuper addit.
Agricolę simile est regnum sublime tonantis,
Ille iacit proprio mandans bona semina ruri.
Sed post subripiens (hominum insidiando sopori)
Trux inimicus adit, loliumque inspergit amarum,
Ecce sed ad fructum culmus cum spiceus (horror)
Processit, lolio messis maculata redundat.
Tum domino famuli mirantes talia fantur:
Nonne bonum terrę semen per terga dedisti?
Vnde igitur lolio turpi tua rura grauantur?
Sed iam si iubeas messem purgabimus omnem,
Triticeusque nitor selecta sorde nitebit,
Tum dominus miti contra sermone profatur,

Hic dolus est inimice tuus: sed farra sinamus
Crescere cum lolio, pleno nam tempore messis
Secretum lolium connexo fasce iubebo
Ignibus exuri, at nostro de semine messor
Horrea nostra dehinc purgata fruge replebit.
Haud aliter simile est (cordis si panditis aures)
Præparui grano regnum cæleste sinapis,
Quod proprio insinuans disponit cultor agello,
Seminibusque illud minus omnibus esse uirentum
Creditur, ac iusti mox ut crementa uiroris
Sumpserit, erecto transcendit uertice cunctas
Agrorum fruges, ramis ut plumea turba
Considat, possitque umbras habitare uirentes,
Fermento par est munus cæleste salubri,
Quod magna condit mulier sub mole farinæ.
Illa dehinc modico fermenti mixta calore,
Conducto unius coalescit corpore massæ.
Talia tum populo perplexis condita uerbis
Promebat, ueteris quo possent dicta prophetæ
Ordine seclorum iussis concurrere rebus.
Os aperire meum dignabor, condita mundi
Conuoluet ructans uarii sermonis imago.
Inde domum repetit sero, turbasque relinquit.

LIBER TERTIVS.

MATTH. XIII. MAR. VI. LVC. III.
IOANNIS IIII.

*FVDERAT in terras roseum iubar igni-
comus Sol.*
Discipuli rogitant, lolij quid quæstio uellet,
Et segetis? Christus quibus hęc depromit
IESVS:
Optima qui farris commendat semina glebis
Filius est hominis, mundum sub nomine ruris.
Accipite, atq. homines puro pro semine iustos.
At lolium infelix cooperti dęmonis arte
Sunt homines, inimicus erit uis horrida dæmon,
Extremus mundi finis pro tempore messis.
Messores patrij uenient per rura ministri,
Quos hominis natus proprij de corpore regni
Colligere erroris laqueos labemque iubebit,
Collectosque simul rapidis exurere flammis.
Dentibus his stridor semper fletusque perennis:
Secretisque piis ueniet lux aurea uitæ:

Sedibus

Sedibus ut cęli uibrantur lumina solis.
Hęc docuit, patriamque redit Saluator in urbem:
Illic expediens populis (mirabile dictu)
Iustitię leges, uitęque salubria iussa,
Virtutes patrias simul insinuando docębat.
Tunc liuore graui plebes commota suorum,
Pręsentisque simul domini miracula uoluens,
Et generis noti reputans ex ordine gentem:
Hęc inter sese mussanti uoce susurrant:
Nonne hic est soboles fabri, cui nomen Ioseph?
Non Maria est genitrix, nō fratrū nota propago est?
Vnde igitur legis doctor, tantæque minister
Virtutis, cedit cui labes uicta malorum?
Nazara sic plebes: cui talia reddit Iesus,
Temnuntur propriis miracula semper in oris,
Et sine honore manent patria sub sede Prophetæ.
Talibus indignans pressit sua munera Christus.

MATTHAEI XIIII. MARCI VI. LVC. IX.

Interea ad regem uolitabat fama superbum,
Quod mala cuncta illic uirtus diuina domaret,
Sed putat Herodes leti quod lege remissus,
Tanta ut Ioannes uirtutis dona teneret.
Nam quondam cernens liuenti pectore dæmon
Erroris labem, puris quod solueret undis
Iustus Ioannes, damnis accensa malorum,
Tunc petit Herodem pestis sæuissima regem.
Et facile iniusti penetrans habitacula cordis
Accumulare feris subigit scelera impia gestis.

Arserat

Arſerat illicito Herodes accenſus amore
In thalamos fratris, caſto quod iure uetabat
Sanctus Ioannes: ſeritas ſed neſcia recti
Subiecit leges pedibus fruiturque nefandis
Connubiis, ipſumque ſuper (quia praua uetabat)
Carceris immerſis tenebris, uincliſque grauauit.
Sanguine nam iuſti primo compreſſa timore
Abſtinuit ſitiens feritas, quia magna Prophetam
Plebis Ioannem ueneratio ſuſpciebat.
Natali ſed forte die, quum læta tyrannus
Herodes celſis ſtrueret conuiuia tectis,
(Luxuriæ quoniam coniuncta ſuperbia gaudet)
In medio iuuenum reginæ filia uirgo,
Alternos laterum celerans ſinuamine motus,
Compoſitas cithara iungit modulante choreas,
Ipſe ſed imprimis (mirata uirginis arte)
Attonitus ſtupuit: tunc præmia cuncta patere
Iuratus ſpondet, quæcunq. puella petiſſet.
Illa ſed horrendæ ſeruans ſcelera impia matris.
Vrget Ioannis caput a ceruice reuelli,
Et lance inferri præſentia munera poſcit.
Præſentum Herodes procerum ſub pondere triſtis,
Iurandique memor iuris, tamen imperat ægre
Inſontis caput inferri, tradique puellæ,
Illa nefas matris ſcelerata ad gaudia portat.
Corporis at lacerum flentes ſine nomine truncum
Diſcipuli condunt terræ, Chriſtumque ſequuntur.
Ille ubi cognouit iuſti miſerabile letum:
Deſerit inſontis pollutam ſanguine terram,

Frondoſaque

Frondosaque latet secretæ uallis in umbra.
Sed populi immensæ uirtutis dona sequuntur.
Ille ubi credentum turbas in ualle remota
Conueniße uidet, morborum tabe repulsa,
Corpora subiecit miseratus multa medelæ.
Iamque sub extremo labentis lumine Solis,
Discipuli Christo suadent dimittere turbas,
Vt sibi quisq. paret quærens per compita uictum:
Ille iubet cunctis ibidem conuiuia poni.
Discipuli ostendunt, nihil amplius esse ciborum
Ni pisces geminos, & farris fragmina quinque.
Hoc inquit, satis est, tunc mox discumbere plebem,
Gramineisque toris iussit componere membra.
Suspiciensque dehinc cælum genitore precato,
Ipse duos pisces & quinq. ex ordine panes
Diuidit, & dapibus mensas onerauit opimis.
Iamque expleta iacet (dictu mirabile) plebes:
Relliquiasque dehinc mensis legere ministri,
Bissenosque sinus cophinorum fragminis implent.
Cœnantum numerus tum milia quinq. uirorum,
Præterea populus matrum fuit, & puerorum.
Discipulis tunc inde iubet conscendere nauim,
Et transire fretum, donec dimitteret omnes
In sua quemq. uiros, tunc montis celsa petiuit,
Secretusque dehinc genitoris nomen adorat.
Iamque soporata torpebant omnia nocte,
Quum puppis medio sulcabat in æquore fluctus,
Iactata aduerso surgentis flamine uenti.
Ast ubi iam uigilum quarta statione premebat

Noctis

Noctis iter, rapidos attollens lucifer ortus,
Fluctibus in liquidis ſicco ueſtigia greſſu
Suſpenſus carpebat iter (mirabile uiſu)
Iamque propinquabat puppi, ſed neſcia nautæ
Attoniti tremulo uibrabant corda pauore,
Clamoremque ſimul confuſa mente dederunt.
Tum pauidis Chriſtus loquitur, timor omnis abeſto,
Credentumque regat uegetans conſtantia mentem.
En ego ſum, ueſtræ doctorem noſcite lucis.
Olli confidens reſpondet talia Petrus:
Si tua nos uere dignatur uiſere uirtus,
Me pariter permitte tuo ſuper æquora iuſſu
Fluctibus in liquidis immerſos figere greſſus.
Annuit his dominus: nauem mox linquere Petrus
Audet, & innixus figit ueſtigia ponto.
Verum ubi tantarum mentem miracula rerum
Terrificant, uentique minas crebreſcere cernit,
Paullatim cedunt dubio liquefacta timore,
Quę ualidum fides geſtabant æquora robur.
Iamque Simon medio ſubmerſus corpore clamat:
Fluctibus horrendis pereuntem deripe Chriſte.
Dextera confeſtim protenditur obuia Petro,
Et dubitata fides uerbis mulcetur amaris,
Aſcenſæque rati contraria flamina cedunt.
Pręſentemque Dei ſobolem ſtupuere rogantes
Cuncti, nauigio ſocios, quos caſus habebat.
Tranſierat tandem ſulcans freta feruida puppis,
Optatumque grauis comprenderat ancora portum.
Conueniunt populi rapido per littora curſu,

Portantes ægros, ueſtiſque attingere fila
Extrema exoptant: mirumque, hoc munere cuncti
Credentes referunt plenam per membra ſalutem.

MATTH. XV. MARC. VII.

Ecce Pharisæi, Scribæque hinc inde doloſi
Captantes Chriſtum, promunt fallacia dicta:
Cur tua diſcipulos patitur doctrina labare
Præceptis ueterum? manibus nam cura lauandis
Præterit, aſſumuntque ſimul cum ſordibus eſcas.
Ille ſub hæc fatur: magis hoc eſt quærere dignum,
Tranſgreſſi præcepta Dei quod proditis omnes.
Namq. Deus mortem defixa lege minatur,
Si genitor cuiquam uerbo lædatur amaro,
Vel genitrix nati dictis pulſetur acerbis.
Irrita uos iſthæc facitis, peruerſa docendo.
Quam manifeſta uigent de uobis dicta prophetæ:
Me populus ſummis labiis ſublimat honore,
Sed diuerſa procul cordis ſecreta pererrant.
Accipite ergo omnes, aureſque aduertite cordis,
Non illata homini fuerint quæcunq., pudendis
Sordibus aſpergent, uitæue animoue ſedebunt.
Erumpunt hominum, ſed quæ penetralibus oris,
Internam miſcere maculabunt ædita mentem.
Diſcipuli Chriſto memorant, quod uerba loquentis
Occulto traherent ſcribarum pectora riſu.
Ille dehinc, genitor plantarum ſemina noſter,
Quæ non ipſe ſui conſeuit in æquore ruris
Abiiciet, penitus radicibus eruta longe.
Cæcus forte ducem cæcum ſi nactus oberret,

Decidet

Decidet in foueam pariter demersus uterq. .
Tum petit absolui Petrus, quid quæstio uellet,
Ipse pharisæis quam mox scribisque dedisset.
Tum sator æternæ respondit talia uitæ:
Vos etiam duro discluditis omnia corde
Iussa, nec admittit mentis dubitatio lucem.
Nam quæcunq. hominum ueniunt extrinsecus ori,
In uentrem cedunt, animoque incognita currunt.
Quæ uero interno concepta e pectore promunt
Ora hominum, mentem poßunt aspergine labis
Polluere, immundoque hominem maculare piaclo.
Secreto cordis promuntur noxia uitæ
Consilia, & cædes, & furta nephanda tororum,
Et fraudes, fallaxque hominum pro testibus error,
Et rabidæ cælum pulsans insania uocis.
Hęc sunt, quę maculāt hominē, quæ sordibus implēt.
Illotis autem manibus non polluit unquam
Corporis arbitrio terrenum sumere uictum.

Hæc ubi dicta dedit, pulcherrima rura Syrorum
Sidonem, Tyrumque petit, cum fœmina fusis
Crinibus & precibus natam causata iacentem,
Voluitur, & tacitum non deserit anxia Christum
Orare, ut mentem uexatam dæmone sæuo
Redderet, & miseræ tandem resipisse liceret.
Tunc etiam precibus sectantum discipulorum
Respondit, proprias genitoris malle bidentes
Cogere, quas uanus late disperserat error.
Crebrius instanti tum talia fatur Iesus;
Natis quisq. suis panem non detrahet unquam,

Et canibus iaciet. tum talia fœmina fatur:
Micarum saltem canibus sua portio mensę
Decidit, & nihilo dominorum cœna grauatur.
Tum dominus loquitur, ueniant tibi digna salutis
Pręmia, quę fidei meruerunt robora tantę.
Talia Saluator uerbis cælestibus edit:
Virginis & mentem (discluso dęmone) uirtus
Complexam impleuit donis fęcunda salutis.
Inde Galilęas repedat Saluator in oras,
Pręcelsique procul montis conscendit in arcem.
Haud mora, conueniunt populi, secumque trahebāt
Pars captos oculis, & crurum debile uulgus,
Elinguesque alios, morbique uocabula mille.
Omnibus ille tamen languores dempsit amaros,
Viribus & ualidis uenerando munere donat.
Tum populi pariter miracula tanta frequentant,
Aeternoque patri laudes gratesque celebrant.
Discipulos Christus cogens in uertice montis,
Secrete alloquitur, plebis miseratio multa est.
Tertia nam terris remeant iam lumina solis,
Ex quo nulla sibi sumunt alimenta ciborum.
Ieiunam nolim tantam dimittere plebem,
Ne labor afficiat populos per longa uiantes.
Discipuli Christo ostendunt septem sibi panes
Esse, & pisciculos alimenta ad proxima paucos.
Tum populum iussit terræ per terga cubare,
Quodque fuit, totum propriis decerpere palmis,
Et cunctę curat mensatim tradere plebi.
Discipuli ponunt epulas, populusque repletur

Ad sa-

Ad ſatiem dapibus, relegunt mox fragmina panis,
Et ſportas referunt cumulato pondere ſeptem.
Quattuor ex omni fuerat tum milia plebis,
Nec numero quiſquam matres pueroſque notauit.

MATTH. XVI. MARCI VIII. IOANNIS VI. LVCAE XII.

Inde Magedarum naui tranſcurrit in oras
Ecce Phariſęi Sadducęique doloſi
Poſcere tentantes inſtant cęleſtia ſigna.
Sed Chriſtus cernens fallacia pectora, fatur:
Conuexum quoties claudit nox humida cęlum,
Si ruber aſtrifero procedit ueſper olympo,
Dicitis, adueniet uentura luce ſerenum.
Iamque ſub exortu ſolis ſi triſtia rubro
Nubila miſcentur confuſa luce colori,
Dicitis agricolis, nautiſque uenire fragoſam
Ventorum rabiem, tempeſtatumque furores.
Fallaces, noſtis faciem diſcernere cęli,
Seclorum uero neſcitis tempora ſignis
Explorare ſuis? ſed uobis ſigna dabuntur,
Quę maris immenſo quondam uenere profundo,
Bellua cum tenuit uentris ſub carcere uatem.
Hæc ait, & propere puppis retinacula ſoluens
Trans freta contendit rapido comprendere curſu
Arua Philipporum, ſociiſque hęc talia fatur.
Sollicite uobis uitentur noxia farra,
Fermentumque ferox ueſtris auertite menſis.
Illa Phariſęi Sedducęique doloſi
Admiſcent eſcis, falluntque in nomine panis.

Cur nobis tacitas uoluit cunctatio mentes?
Pro quam parua fides sensu torpente fatiscit?
Dicitis aduersi, naui quod tollere panes
Non fuerit uobis uacuum, farrisque cauendas
Insidias iubeam meminisse, & scire putabam
Quod panes quini plebis mihi millia quinq.
Implerunt dapibus, cophinisque superflua tantis
Fragmenta ad cumulum fuerint collecta ciborum:
Quattuor & rursum cœnantum millia panes
Quod facile implerint septem, sportasque referri
Vidistis rursus completas relliquiarum.
Sed moneo istorum semper fermenta cauenda.
Discipuli tandem uitalia uerba sequuti,
Doctrinam cernunt fermenti nomine dictam.
Inde ubi peruentũ est liquidi per terga profundi,
Clara Philippæo qua pollent nomine rura,
Cogit consilium sectantum discipulorum,
Et quærit quem se populorum fama putaret.
Respondens multas plebis tunc esse loquelas:
Crebrius audisse & multos firmare, quod esset
Iustus Ioannes, populos qui flumine lauit.
Pars memorat uolucris famæ sibi cognita uerba:
Pars trepidat, memori seruans oracula mente,
Heliam uenisse iterum, quem præpete cursu
Turbine cælesti quondam simulata quadrigis
Astris inseruit rapidæ uis feruida flammæ.
Hieremiam dixere alij, pars esse prophetam.
Tunc Christus cunctis arridens pectore blando,
Conquirit quæ sit sententia discipulorum.
Sed

Sed ſtabilis Petrus. Tu ſancti filius, inquit,
Chriſtus, magnifico terras qui lumine comples:
Tu dominus forti reſpondet talia Petro:
Petre beatus eris: nam talia pandere certe
Humanus ſanguis, uel terræ portio corpus,
Haud umquam poterit genitoris munera ſola
Poſſunt tam ualidum fidei concedere robur.
Tu nomen Petri digna uirtute tueris,
Hac in mole mihi, ſaxique in robore ponam
Semper manſuras æternis mœnibus ædes.
Infernis domus hæc non exſuperabile portis
Clauſtrum perpetuo munitum robore habebit.
Cæleſtiſque tibi claues permittere regni
Eſt animus, terriſque tuo quæ nexa relinques
Arbitrio cælo pariter nodata manebunt.
Soluerit, & rurſus tua quæ ſententia terris,
Haud aliter uenient cæli ſub ſede ſoluta.
Sed uos diſcipuli Chriſtum me dicere cunctis
Parcite, quo ſoli cognoſcant talia digni.
Iam lux adueniet properis mihi curſibus inſtans,
Mœnibus in Solymis rabies cum prona furore
Eximios uatum ſaturabit ſanguine noſtro,
Aſt ubi luciſluum reddet ſol tertius ortum,
Conſurget radiis pariter redimita ſalutis
Vita mihi, cunctiſque dabit ſua munera terris.
Tunc Petrus magno perpulſus corda dolore,
Abſint Chriſte tuis; inquit, tam triſtia ſanctis
Monſtra procul membris: nec fas eſt credere tantū,
Nec tibi tam durus poterit contingere caſus.

Christus adhęc: Procul hinc, īquit, pcul effuge dęmō
Nil diuina tibi mentem prudentia tangit,
Sed terrena sapis, mollique timore tremiscis.
Sed si quis uestrum uestigia nostra sequetur,
Abneget hic sese, corpusque animamque recusans,
Atq. crucem propriam comitatibus addere nostris
Gaudeat, amissam redimet cui gloria uitam,
Nam seruata perit terris possessio locis.
Sed quid proficient secli mortalia lucra,
Si damnum pariant uitę lucisque perennis?
Vel quę digna queunt animę commercia poni?
Filius huc hominis ueniet sub nomine patris,
Cælestesque illum fremitu comitante ministri
Stipabunt, reddetque homini sua debita uitę.
Vera loquor, certos istic sub nomine lucis
Inueniam, cęli fulgens cum regna capessam.

MATTH. XVIII. MARCI IX.
LVCAE IX.

Hęc ubi dicta dedit, passus bis terna dierum
Lumina conuerso terras transcurrere cęlo.
Tum secum iubet abruptum conscendere montem
Petrum Zebedęique duos per deuia natos.
Inde ubi peruentum est, secreti montis in arcem,
Continuo Christus faciem fulgore corrusco
Mutatur, uestisque niuis candore nitescit.
Respiciunt comites, mediumque assistere sanctis
Helię, Moysique uident: tum talia Petrus,
Respice num nobis potius discedere longe:
An ne istic tantę spectacula cernere molis.
Conue-

Conueniat? trina attamen hic tentoria uobis
Si iubeas frondis faciam diuersa paratu,
Singula sub noctem, quæ uos aulæa receptent.
Talia dum loquitur, cælo præfulgida nubes
Circuniecta oculis uestibat lumine montem,
Et uox e medio lucis manifesta cucurrit:
Vnicus hic meus est natus, mea summa uoluptas
Huius iustitiam iusto comprendite corde.
Discipuli pauido presserunt corpore terram,
Nec prius e prono uultus sustollere casu
Audebant, sancto Christi quam dextera tactu
Demulcens blandis firmasset pectora uerbis:
Surgite, & abiectum fortes calcate timorem,
Horomalis huius exspertes uos reddite cunctos:
Nec cuiquam præsens pandatur uisio uobis,
Ni prius huc hominis soboles speciosa reportet
In lucem referens mortis de sede trophæa.
Consurgunt solumque uident & uoce requirunt,
Cur scriptis ueterum Scribarum factio certet,
Heliam primum cæli de sede reuerti
In terras, Christique dehinc consurgere lucem?
Christus ad hæc: ueniet certo sub tempore iustus
Helias, redens mox omnia debita seclo,
Sed si quis credit, iam uenerat ante renascens,
Ignotum ueluti rabies quem cæca furoris
Demersit leto, mox sæuior altera cædes
En hominis nato trucibus laniatibus instat.
Hæc ait: & populum repetit, montemque relinquit.
Ecce sed inflexis genibus, fletuque solutus

Vir

Vir senior, precibus Christum ueneratus adorat:
Dauidis soboles, hominum lumenque salusque,
Te precor, horribilem nati de corpore morbum
Proturbes, reddasque seni solatia uitæ.
Nam cursus lunæ natum mihi dæmonis arte
Torquet, & in liquidas deiectum proiicit undas:
Aut miserum medio proiectum uoluit in igne.
Nam tua discipuli sectantes iussa frequenter
Connisi nulla in solidum mihi dona dederunt.
Tum Christus magno commotus corda dolore:
O gens nullius fidei, gens effera semper,
En etiam patiar uobiscum me fore terris?
Sic ait, & puerum mandat perferre parenti
Ante suos uultus: tum uocis pondere multo
Incubuit, mentisque simul conuulsa uenena
Dæmonis horrendi, purgato corde fugauit.
Discipuli rogitant, cur non successerit illis
Eiusdem pueri toties tentata medela?
Respondit dominus, titubat quia pectore uestro
Instabilis fidei nutans per lubrica gressus
Sed si tanta foret credendi portio uobis,
Instar quæ minimi posset præstare sinapis,
Istius hinc montis possetis uellere uerbo,
Inque alias sedes cunctam transoluere molem.
At genus hoc morbi duntaxat uota, precesque,
Multaque robusti ieiunia pectoris arcent.

MATTHAEI XVII.

Inde Capharnaum gradiens peruenit ad oras:
Conuenere Petrum quibus instat cura tributi,
Soluere

Soluere poscentes solitum pro nomine Christi.
Ille sed ad Petrum conuersus talia fatur:
Dic, inquit, reges, quorum dependere natos,
Externos propriosne sibi iussere tributa?
Respondit Petrus, alienos soluere certum est.
Cernis, ait Christus, natum non soluere regis?
Sed ne quem lædam, præceptum suscipe nostrum,
En maris undisoni rupes quę prodit in altum,
Scandatur tibi summa Simon, hamusque profundo,
Stamine setarum connexus præcipitetur.
Hæserit & curuo qui primus acumine piscis,
Huius pandantur scissi penetralia uentris.
Illic inuento duplex dissolue tributum.

MATTH. XVIII. MARC. IX.
LVC. IX. ET VII. XV.

Discipuli post inde rogant, quis maximus alto
In cæli regno, meritis pro qualibus esset?
Tum Christus medio puerum consistere cœtu
Præcipit, & placido doctor sermone profatur
En huius similem pueri se reddere certet,
Quisq. cupit celsam cæli conscendere sedem,
Erroris laqueos seclis increscere certum est,
Sed tamen infelix per quem generabitur error.
Qui uero e paruis istis deceperit ullum,
Si sapiat, nectat saxo sua colla molari,
Præcipitemque maris sese iaculetur in undas.
Nec quisquam fastu paruos contempserit istos.
Horum custodes cælesti in sede tuentur
Altitoni uultum genitoris sydera supra.

Sed

Sed si quis pastor, cui pascua credita tondent
Centum balantes, unam cum forte seorsum
Nescius error habet, quæsitor deserit omnes,
Vnius & totis lustrat uestigia syluis.
Illam si magno possit reperire labore,
Lætitia inuentæ maior tum nascitur agnæ,
Quam pro cunctarum numero quod nulla resedit,
Ex istis paruis genitor sic perdere quemquam
Non patitur, gaudetque suis increscere regnis.
Si fratrem proprio delicto commaculatum
Cernis, secreto mox dictis corripe solus.
Si tua uerborum patiens moderamina laudat,
Labentis mentem frater lucrabere fratris.
Sin tua solius contemnet uerba reluctans,
Tunc aliis pariter monitor pia iussa frequentes.
Sed si decutiet doctorum fræna duorum,
Tunc ad concilium referantur crimina plenum:
Vt populi saltem sanetur pondere uictus.
Sin & multorum contempserit efferus ora,
Sit tibi diuisæ mulctatus nomine gentis.
Namque in concilium semper præsentia nostra
Adueniet, mediumque duum me stare necesse est,
Siue trium fuerit cœtus sub nomine nostro.
Tum Petrus quærit, quot fratri errata remittat,
An septem lapsus homini indulgere liceret.
Christus prosequitur, non septem crimina tantum,
Sed decuplata super donentur uulnera fratri.
Nam cæli regnum domino prædiuitis aulæ
Consimile est, nummi rationem qui sibi poni
Iusserit

Iusserit, & seruum debentem multa talenta
Precipit abreptum cum coniuge progenieque,
Atq. opibus cunctis uenali nomine sisti.
Tum seruus dominum prostrato corpore adorat,
Et spondet spatij sibi si foret ulla facultas,
Omnem nummorum domino dissoluere summam.
Commouit dominum famuli miseratio flentis,
Cunctaque trans meritum concessit debita seruo.
Ille sed egrediens, conseruum limine in ipso
Nactus constringit, tum debita fortior urget
Persolui, precibusque locum truculentus abegit,
Carceris, & mersum tenebris pœnisque premebat.
Quæ postquam dominus famulorum noscere uerbis
Incipit, adducto ingessit iustissima seruo
Dicta dolens, iramque mouet, iussisque seueris
In tormenta ferum detrusit, cuncta reuoluens
Debita dum dignis lueret per uincula pœnis.
Sic uobis faciet genitor, qui culmina cæli
Possidet, immites sæuo si pectore fratrum
Peccata orantum dure punire uoletis.

MATTH. XIX. MARC. X.

Talia dicta dedit, Galilæaque rura reliquit,
Iudæamq. petit, qua pinguia rura silenter
Agmine Iordanis uiridis prorumpit amœno.
Nec minus instratis ægris donare salutem,
Sublimisque patris concedere munera perstat.
Ecce Pharisæi tentantes quærere pergunt,
Coniugis an liceat retectum scindere uinclum,
Quicquid erit læsi tanget quod corda mariti.

Hæc

Hæc ubi percepit, depromit talia Christus:
Principio Deus in terris par dispare sexu
Constituit, iussitque uno de corpore necti,
Amborumque animos iunctis inolescere membris.
Quod Deus ergo iubet proprio concrescere uerbo,
Illicitum est hominum fœdo secernere luxu.
Moses præcepit, quod pectora dura uideret,
Scribere dissidium quo saxea corda reuinci
Per proprios apices possint sub iudice flammæ.
Nam temere exsoluet casti qui iura cubilis,
Alteraque illius thalamis sociabitur uxor,
Crimen adulterij populo sub teste subibit.
Discipuli referunt, urget lex ista uirorum,
Seruitiique premit non æquo pondere partem,
Vt melius fuerit thalamis caruisse perosis.
Respondit dominus, non omnes pondere tanto
Subiicient humeros, lectæ sunt talia dona
Virtutis, trino truncantur corpora more.
Quæ nulla gaudent genitali lege tororum.
Namq; alios tales progigni in luminis oras
Comperimus, plerosq. hominum uis ferea sexu
Exuit, atq. alios ipsis sibi demere constat
Pro cæli regnis pronum de pectore amorem.
Quisq. capax fuerit celsa uirtute capessat,
Quod paucis lectisque Deus uult pandere munus.
Hæc ait, & pueros quos gaudens cura parentum
Cum precibus lætis, certatim hinc indr ferebant,
Suscipit & plebem sectantum quod prohiberet,
Increpat, ac tales affirmat regna mereri

Aulæ

Aulæ cælestis, sanctas his ordine palmas.

MATTH. XIX.

Ecce sed e populo iuuenis cui rura domusque,
Et gazæ, & rerum stabat possessio fulgens,
Accedit, Christumque palam submissus adorat,
O bone præceptor, dic nunc quæ facta sequamur,
Vt mihi perpetuam liceat comprendere uitam.
Huic autor uitæ tum talia reddit Iesus:
Nunc demum queris ueteri qua lege tenentur?
Non hominis perimes uitam, non furta tororum
Inuades, quæstumue alienis noxia rebus,
Mens, aut dextra leget: non testis falsa loqueris.
Sit genitor genitrixque tuo sublimis honore:
Proximus & puro pro te tibi cedat amore.
Ille dehinc: ista hæc semper mihi perpete cura
Obseruata reor, sed ne quid forte relictum
Desit, præsenti liceat me uoce moneri,
Tunc Christus fatur: nunc si perfecta requiris
Prendere precelsis meritis uestigia uite,
Omnia que proprio retines solus dominatu,
Distrahe & ad miseros confer securus egentes:
Tunc thesaurus erit celi tibi conditus arce,
Virtutisque tenax uestigia nostra sequeris.
Hec adolescentis ueniunt ubi dicta per aures,
Deiecit uultum, tristisque in tecta refugit.
Tum sic discipulis uite spes unica fatur:
Difficile est terris affixos, diuite gaza
Auelli celique leues in regna uenire.
Nam citius tenuis per acus transire foramen.

Deformis

Deformis poterunt immania membra cameli,
Quam queat ut diues cæleſtia regna uidere.
Talibus attonti comites, ſtupidique ſilebant,
Voluentes, quæ tanta foret ſub pectore uirtus.
Humano, talem poſſit quæ prendere uitam.
Reſpicit æternæ iuſtorum gloria uitæ,
Atq. ait: Hæc homini forſan uideantur acerba,
Sed Deus electis facilem præpandit in æthra
Poſſibilemque uiam, uirtus quam celſa capeſſat.
Tunc Petrus fidei munitus mœnibus, infit,
Omnia noſtrorum proiecta relinquimus olim,
Et tua iuſſa ſequi nobis ſpes unica reſtat:
Quid noſtris animis ſupereſt? dic Chriſte precamur.
Talibus ad Petrum uerbis reſpondet Ieſus:
Vos quicunq. meum mentis penetralibus altis
Credentes ſeruatis iter, cum ſederit alte
Progenies hominis celſo quem cinget honore
Maieſtas, bis ſex illic pulcherrima uirtus
Conſtituet uobis ſublimis in uertice ſedes:
Iudiciumque hominum pariter tractare licebit.
Hic quicunq. ſui linquet generiſque domuſque
Gazas, affectuſque omnes pro nomine noſtro,
Centuplicata dehinc capiet, uitamque perennem,
Primorum meritum poſtremi tranſgredientur,
Vltima præteriti capient uix præmia primi.

MATTH. XX.

Sedulus ut ruris dominus cui dulcia fundum
Pinguibus in campis late uineta coronant,
Hic ubi progreſſus primo cum lumine ſolus

Conduxit iuuenum fortissima robora, pactus
Vnius in lucis certa mercede laborem,
Et sua tum iussit cultu uineta poliri.
Ipse sed egrediens, ubi tertia uenerat hora,
Inuenit ecce alios operique adolescere iussit,
Pro meritis operum promittens præmia digna.
Illi non aliter læti præcepta sequuntur,
Ast ubi sexta dehinc lucis transfluxerat hora,
Haud secus hinc alios iuuenes conducere pergit.
Horaque nona dehinc ubi solis cursibus acta est,
Tunc alios pariter conductos iussit adire.
Vltima labentis restabat portio lucis,
Egressus cernit iuuenes, caussasque requirit,
Cur pigris manibus torperent otia lenta.
Aiunt conductoris quod præcepta fuissent
Nulla sibi: dominus mox hos insistere ruri,
Tunc etiam iussit. sed uespere protinus orto,
Præcipit ut cuncti caperent mercedis honorem,
Aequalique omnes portarent præmia nummo.
Tunc manus illa uirum, prima qua luce laborem
Sustulerat, factisque diem tollerauerat æquum,
Indignans secum tali cum murmure fatur:
Iniustum est, istos similem ut nos quærere nummum,
Vltima quos operi sero conduxerat hora.
Tum dominus ruris sedato pectore fatur:
Illibata tibi mercedis portio saluæ
Redditur, & pacti seruantur iura fidelis.
Istis de nostro liceat concedere tantum.
Extima quos operis glomerauit portio ruri.

Nam multos homines dignatio ſancta uocauit.
E quis perminimam dignum eſt ſecernere partem.
Hæc ait, & Solymus repetit, comiteſque ſeorſum
Alloquitur, Solitiſque iteris regionibus: infit,
Ingredimur gnari, truculentaque mœnia adimus,
Filius hic hominis tradetur ad ultima mortis,
Scribarum procerumque ferens ludibria membris,
Affixumque cruci poſt tertia lumina ſurget.
Hic tum Zebedæi coniux ſubmiſſa rogabat,
Vt Chriſto medio cæli ſublimis in arce
Felices nati dextra læuaque ſederent.
Tum quærit Chriſtus calicem ſi ſumere poſſent,
Quem ſi præceptis inſtaret ſumere patris.
Reſpondent ſe poſſe ſimul. Tum talia Chriſtus:
Vos noſtrum calicem fas eſt potare, ſed altis
Sedibus æquali mecum conſidere honore,
Non hoc noſtra dabit cuiquam pro munere uirtus.
Hæc certis genitor ſublimia dona reſeruat.
Exin diſcipulos dictis pro talibus omnes
Commotos, tali ſermonis mulcet honore:
Gentibus infidis celſa ditione poteſtas
Imponit, quemcunq. ſuper dominantur eorum,
Exercentque trucem ſubiectis urbibus iram.
Vos hic ſed longe tranquillior æquora uitæ
Concordi ſternit mitis moderatio pace.
Magnus & obſequiis creſcit ſuper alta miniſter,
Nec primus quiſquam, niſi cunctis ſeruiat unus,
Eſſe poteſt, hominis natus ſic cuncta miniſtrat,
Obſequio ſolus proprio pia munera geſtans,

Pro

Pro multisq. animam pretioso sanguine ponit.
At uos ex minimis opibus transcendere uultis,
Et sic e summis lapsi comprenditis imos,
Si uos quisq; uocat cœnę conuiuia ponens,
Cornibus in summis deuitet ponere membra
Quisque sapit, ueniet forsan si nobilis alter,
Turpiter eximio cogetur cedere cornu,
Quem tumor inflati cordis per summa locarat.
Sin contentus erit mediocria prendere cœnæ,
Inferiorque dehinc si mox conuiua subibit,
Ad potiora pudens transibit strata tororum.

MATTH. XXI. MARC. XI. LVC. XIX.
IOANNIS. XII.

Proxima tum Solymis conscendit culmiua montis,
Ordinibus lucent quæ glaucicomantis oliuæ.
Hinc lectis iussit sectantum discipulorum,
Obuia castelli monstrans habitacula Christus,
Inde asinam pariter fœtu comitante repertam
Ducere, uel si quis caussam disquirere uellet,
Cur sua tam subito quoquam iumenta trahantur,
Dicere tunc, operam dominum sibi sumere uelle.
Discipuli celeri complent præcepta paratu,
Adducunt, mollisque super uelamine uestis
Insternunt placidum pullum, prębentque sedendum.
Hinc ueteris quondam fluxit uox nuncia uatis,
Ecce uenit placidus tibi rex, quem terga sedentem
Præmitis gestant asinæ, pullique sequentis.
Tum populi stratas prætexunt uestibus omnes,
Quaque iter est Christo subnixa fronde coronant,

Proxima tunc alij spoliant palmeta uirore,
Conclamantque omnes Dauidis origine creto,
Osanna, excelsis sit gloria læta trophæis.
Sic adeo ingreditur Solymorum mœnia Christus
Ingresso occurrit primo sub lumine templi
Cruribus atq. oculis certatim debile uulgus.
Quos ubi tam subito gressu uisuque uigentes
Cuncta sacerdotum cognouit factio mirans.
Et pueros templi complentes tecta canore,
Osanna egregia Dauidis stirpe creato.
Tunc percunctantur cuncti, quæ causa canoris
Impubem tantam tollat per gaudia plebem.
Christus ad hæc legis sanctæ uos scripta tenere
Creditis, infantum quæ dicit ab ore uenire
Lactentum, & linguis iusti consurgere laudem.
Hæc ait, ingratam linquens cum ciuibus urbem,
Bethaniamque petit, rediensque in margine cernit
Stratæ tendentem diffusa umbracula ficum.
Illic forte cibi pertentans corda uoluntas,
Arboris attrectat ramos, sed nulla facultas
Pomorum, sterili frondis concreuerat umbra.
Olli Christus ait, non sit tibi fructibus umquam
Copia promendis, tum protinus aruit arbos.
Discipuli celerem mirantur in arbore mortem.
Sed Christus stupidis adsistens talia fatur,
Nunc ligni istius nostro stupuistis honore
Desisse ad uires terrenos ducere succos,
Sed ueris uerbis iterumque iterumque monebo.
Namque fides si certa animi consistet in arce,
Nec

Nec dubiis nutans uitiis tremebunda iacebit,
Arboris istius uobis substantia cedet.
Nec tantum istius, sed montis celsa reuelli
Credentum uerbis poterunt, undisque profundi
Cum syluis pariter, saxisque ferisque recondi.
Et quecunq. fides robusto pectore poscet
Credentum, semper digna uirtute tenebit.
Hæc ubi dicta dedit, templi se mœnibus infert.
Confestim proceres populi miracula rerum
Collecti inquirunt, uirtus quæ tanta dedisset.
Ollis Christus ait: Quærentibus omnia uobis
Dicere iam facile est, si nobis uestra uicissim
Percunctata prius paucis sententia soluat.
Nuper Ioannis, puro qui gurgite lauit
Sordentis populi maculas, diuina potestas,
An ne hominis potius uobis fallacia uisa est?
Hæc ait, ancipiti uerborum pondere claudens
Captantũ procerum mentem: Nã magna prophetam
Plebis Ioannem ueneratio suspiciebat,
Nec poterant eius fallacem dicere uitam.
Rursus sublimen dixißent si esse prophetam,
Occidisse illum traheret confessio culpam.
Se nescire igitur respondit factio fallax.
Tum Christus: Non est iniustum claudere uocem,
Cum mihi claudantur procerum responsa superba.
Nam geminæ prolis genitor, maioris in aures
Talia dicta dedit, uitis mihi portio maior
Semiputata iacet, sed perge & robore forti
Nunc scrobibus, nunc falce premẽs, uineta retunde.

Tum iuuenis ſeſe tam ſordida uincla laboris
Nolle pati memorat, poſt omnia iuſſa parentis
Exſequitur, damnanſque ſibi reſponſa coercet.
Poſt alium natum ſimili ſermone iubebat
Ad uineta ſui dependere iuſſa laboris.
Annuit his iuuenis, nec dictis facta repenſat.
Dicite quis potius genitoris iuſſa ſequatur?
Olli collaudant nati reſponſa prioris.
Proſequitur Chriſtus: Nunc uera aduertite dicta,
Iam magis hinc cæli ſedem comprendere certum eſt
Corporis e uitiis, quærentes ſordida lucra,
Quam ueſtrum quemquam: uobis nam uenerat ante
Iuſtus Ioannes, ſed non eſt credere ueſtrum
Namq. fidem potius meretricum pectora certam
Hauſerunt, ſordeſque animi poſuere pudendas.
At uos tantorum ſcelerum nil pœnitet umquam.
Sic quidam diues, cui iugera multa nitentis
Vincti ſepes circundeſata coercet,
In medio turrem prælumque & dolia fecit,
Cultoreſque dedit, fructuſque locauit habendos,
Impoſitam ſtatuens mercedis ſoluere legem.
Tum longinqua petit, ſed fructus tempore certo
Actores famulos mittit, quis portio ſalua
Cultorum certa ruris mercede daretur.
Ecce colonorum rabies hos uerbere ſæuo,
Aſt alios lapidum proterrent undiq. telis,
Deniq. letali proſternunt uulnere multos.
Tum dominus ruris plures incedere ſeruos
Præcipit, & rurſum mercedis pacta repoſcit.

Maior at in plures audax iniuria surgit.
Vltima iam domino natum dimittere mens est,
Quod sobolem partemque sui uis digna pudoris,
Cultorum cordi uenerandam posceret esse.
Sed contra illorum iam mens maculata cruore,
Progenie extincta domini, sibi post dominatum
Cedere credentes, crudeli uulnere fixum
Obtruncant, iaciuntque foras trans septa cadauer.
Post hæc, iam dominus ueniet, pœnasque reposcet
Tantorum scelerum, sed uobis tradita quondam
Fulgentis regni sedes, translata feretur
Ad gentem dignos quæ possit reddere fructus.

MATTH. XXII. LVC. XIIII.
APOCAL. XIX.

Vt rex qui nato thalamorum uincula nectens
Præcepit, proceres conuiuia lęta frequentent,
Accitos famulos uoti regalis honorem
Concelebrare simul: cuncti sed adire recusant
Regales thalamos, regalis pocula mensę.
Post alios mittit sese largissima cuncta
Magnificasque dapes, conuiuia læta parasse.
Illi neglectis dapibus, diuersa petebant:
Hic ædes proprias, hic ruris tecta propinqui,
Ast alius potius merces ac lucra reuisit.
Multi præterea missos qui ad læta uocarent,
Insontes famulos rapiunt, & corpora ferro
In mortem cruciant: tum rex ubi comperit acta,
Millibus armatis ciues cum mœnibus ipsis
Subruit, effusi famulorum sanguinis ultor.

Tunc seruis fatur: Nunc festa iugalia cœnæ
Prælargis dapibus quæcunq; instruximus illi,
Contempsere meis proceres contingere mensis.
Ite igitur propere per publica septa uiarum,
Et quoscunq. illic casus glomerauerit, omnes
Huc lætis nati thalamis adhibete uocantes.
Progressi famuli per compita lata uiarum,
Inuentos duxere simul. Iam deniq. cunctæ
Complentur mensæ mixtæ sine nomine plebis.
Hic iusti iniustiqe simul cubuere uocati.
At rex ingressus conuiuia læta reuisit.
Hic uidet indutum pollutæ uestis amictu,
Lætitiæ thalami fuerat quæ dissona longe.
Isque ubi regalis sermonis pondere caussas
Reddere pro uestis maculis, & labe iubetur,
Oppresso tacuit non puri pectoris ore.
Et tunc conuersus famulis rex præcipit illum
Connexis manibus pedibusque, & corpore toto.
In tenebras raptum mox præcipitare profundas.
Illic stridor erit uasti sine fine doloris.
Et semper fletus multis iam sæpe uocatis,
Paucorum felix hominum selectio fiet.

LIBER QVARTVS.

MATTAEI XXIIII. MARCI XII.
LVCAE XX.

TALIA dicentē confestim factio frendens
Tentare aggreditur uerbis cum fraude ma
lignis:
Certum est ueridicum te nunc uenisse ma-
gistrum,
Nec quemquam metuens, domini uestigia seruas.
Dic ergo, an liceat nostræ dissoluere genti
Cæsaris urgentis semper sub lege tributum?
Ille sed inspiciens sæui penetralia cordis,
Cur tentatis, ait, nunc me concludere uerbis?
Fallacis mentis prodit fallacia fructum.
Aspicite en nummum, sculptique numismatis æra,
Cæsaris expressum facile est ibi cernere uultum.
Soluite nunc illi propria sub lege tributum,
Atq. Deo proprium legis seruemus honorem.
Post Sadducæi hinc, inde latratibus urgent,
Mosea, qui legum posuit præcepta, iubere,

Si quis

Si quis coniugium properata morte relinquet,
Pignoribus mediis nondum de germine cretis,
Huius germano rursus sociabile uinclum
Deberi, generis pereat ne portio lapsi.
Finibus in nostris septem germana fuerunt
Corpora, sed maior natu cum uincula nuptæ
Sumpsit, præceleri cecidit sub acumine mortis.
Post alius frater, thalami sine fructibus isdem
Concidit, & cuncti iacuere ex ordine fratres:
Vnius & cunctos fletus gemuere maritæ.
Post ipsam rapuit gelidæ inclementia mortis.
Si uenient igitur cuncti sub lumina uitæ,
Cuius connubiis mulier reddenda resurget?
Ollis Christus ait, errori obnoxia prauo
Legibus, & iussis Domini mens dura resistit:
Nescia uirtutum & legum mens decolor errat.
Namq. secunda dehinc lætæ reparatio uitæ,
Non thalamos nouit, non terræ gaudia uana:
Sed similes leuibus genitoris iusta ministris
Constituet regni uirtus sublimis in aula.
Nec Deus illorum dominum se ponere mauult,
Qui tetram proni meruerunt sumere mortem,
Sed potius uitæ possunt qui prendere lucem.
Ecce alii rogitant, quæ sint firmissima legis:
Ille indefeßus nulli responsa negabat.
Sublimem cæli dominum deuotio cordis
Diligat, est isthæc uirtus firmissima legis.
Consimile est isti, magno teneantur amore
Ad ius fraternum iustæ penetralia mentis.

His

His etenim geminis dependent omnia iussis,
Sed uobis cuius soboles uentura uidetur
Christus, quem cuncti spondent in secla prophetæ?
Respondent illum Dauidis germine nasci.
Prosequitur Christus: Cur illum dicere Dauid
Diuino flatu scriptum est, dominumque Deumque.
Quod proprium patrem non æquum est dicere nato?
Talia saluator cuncti obstupuere silentes.
Ille sed accita credentum plebe profatur,
Aspicite scribas sublimi sede superbos:
Hi quæcunque docent, iustū est comprendere cordis
Obsequio, maculas ipsorum temnite uitæ.
Abrupta imponunt humeris nam pondera uestris,
Ipsi quæ digito saltem comprendere nolunt.
Accubitu primo cœnæ, factuque superbo,
Atq. salutantum uano tolluntur honore,
Et nomen sublime uolunt gestare magistri.
Sed uos noluerim præcelsi nominis arcem
Affectare, tamen uobis est una magistri
Imposita æternum cæli de lege potestas:
Vos eadem fratrum parili coniunxit amore.
Vnus item pater est, cæli qui in culmine regnat
In uobis, si quis sublimia colla leuabit,
Decidet, & baratri mergetur ad ultima cœno.
Ast humilis claram conscendat liber in æthram.
Deflendi semper scribæ, & lacrymabilis æui
Cæca Pharisææ cunctis fallacia plebis.
Nam uobis itiner clausum quia iure negatur,
Non sinitis quemquam penetrare per ardua lucis,

Et cun-

Et cunctos trahitis sæuę ad consortia flammæ.
Vos similes dicam tectis splendore sepulchris,
Quis facies nitida est, internaque sordida bustis.
Sic nox uelatur iustæ sub imagine uitæ,
Atq. adytis mentis celantur turpia corda.
O Solymi Solymi, ferro qui sæpe Prophetas
Ad ueštram missos uitam sine fine necastis,
Quam uolui uestram gentem, populumque tueri,
Ales uti molli solita est sub corpore pullos
Obice pennarum circum complexa fouere?
Sed uobis semper cælestia munera sordent.
Deseritur iam nunc domus hæc uaštata ruinis,
Nec uobis nostrum fas ultra ešt cernere uultum.
Egreditur templo, cuius præcelsa notantes
Mœnia discipulos, tali sermone docebat:
Hæc operum uobis miracula digna uidentur
Obtutu štupido, ueris sed discite dictis,
Quod mox cuncta solo passim disiecta iacebunt.
Hæc ad Oliueti dicens peruenerat arcem,
Discipuli solum postquam uidere, rogabant
Vt sibi uenturi tempus distingueret æui,
Promissa ipsius quem poscant prendere finem,
Eius ut aduentus terræ consumeret orbem.
Quærentum uerbis respondit talia Chrištus.
Obseruate dolum, falso ne nomine capta
Credulitas, laqueis errantum præcipitetur.
Discurrent cunctis bellorum incendia terris,
Sed uos præualido consistite robore cordis,
Ne mens ad cœptos iaceat turbata tumultus.

Non etenim prima imponent mox prælia finem,
Gentibus, & gentes, & regibus obuia reges
Signa ferent, nec tunc morbi corrumpere tractum
Aeris, aut pestes posternere corpora parcent.
Fissa etiam solido per inania pondere tellus,
Per diuersa loci, motu quassante tremiscet.
Hæc in primitiis tentamina parua manebunt.
Prodentur multi uestrum, letoque dabuntur,
Proque meo uobis incumbere nomine gentes
Tormentis, pœnisque feris, odiisque necesse est.
Liuor erit terris, erroribus omnia plena,
Et falsi surgent populorum labe Prophetæ.
Hæc inter, si quis protectum a uulnere pectus
Ad finem seruare queat, sublimia lucis
Aeternis uitæ sertis redimitus adibit.
Regnorum cæli celebratio peruolitabit
In cunctas terræ metas: gens omnis habebit
Testem lucifluo sanctæ sermone salutis.
Et tunc finis erit, currentia secula soluens.
Adueniet iam tunc tristis defletio terris,
Quæ Danielis habet iussam uerissima uocem.
Hæc dignus tantum poterit cognoscere lector.
Iudæi longe fugiant, montesque capessant,
Nec quisquam domibus repetat substollere secum
Quę fuga consociet, uestemue aut mobile quicquam.
Deflendæ iam sunt uteri cum pondere matres,
Et miseros fœtus dulci quæ lacte rigabunt.
Poscite iam precibus tristis ne frigore brumæ
Adueniat fuga uestra, aut ne tunc Sabbata festa

Anceps

Anceps præcipiti turbet trepidatio cursu.
Nam cunctis uenient sæuissima pondera terris.
Tale malum non secla prius, nec postera norunt.
Et ni sublimis genitor decerpere tempus,
Et numerum miserans uellet breuiare dierum,
Nulla dehinc trepidæ superarent corpora uitæ.
Sed propter lectos ueniet miseratio iustos.
Nomine fallentes Christi, falsique prophetæ
Exsurgent terris, & monstra potentia fingent,
Quæ forsan lectos capient miracula iustos.
En prædicta docent instantia secula uobis.
Desertis si quis Christum peragrare loquetur,
Occultisque procul penetralibus esse repostum,
Longe credulitas absit uanissima uobis.
Sicut enim fulgur cælum transcurrit apertum,
Et cerni facile est cunctis orientis ab oris
Vsq. sub occiduum cæli uergentis in orbem:
Sic rapido aduentu clarebunt lumina Christi.
Abscondet furuis rutilos umbris radios Sol,
Amittet cursum Lunaris gratia lucis,
Ignicomæque ruent stellæ, cælumque relinquent.
Omnis item uirtus cæli commota superni
Signa dabit, proles hominis quis uertice cæli
Clareat, omnigenasque tribus deflexio lucis
Vrgebit, ueniet cum nubibus ignicoloris,
Maiestate potens hominis per sydera natus.
Tum tuba terrifico stridens clangore uocatos
Iustos, quadrifico mundi glomerabit ab axe.
Nec præteribit enim præsens generatio secli,
Donec

Donec cuncta ſequens claudat ſibi debita finis.
Hæc tellus, cælumque ſuper ſoluentur in ignes,
Sed mea non umquam ſoluentur ab ordine dicta.
Quis ſit ait ille dies, neſcire eſt omnibus æquum,
Ni ſolum rerum domino, qui ſydera torquet.
Vt quondam terras undæ inuoluere furentes,
Et diuerſa ſibi tractantes munia cunctos
Diluuij rapuit ſubito uiolentia tractu:
Sic ſubitas flammas uoluens deſcendet ab æthra
Aduentus noſter, nec cunctos ille ſub una
Condicione premet, nam tunt ubi iugera lata
Infindent duo depreſſis ſub uomere ſulcis,
Vnus correpto tolletur corpore arator,
Ignaruſque alius uaſto linquetur in agro.
Vno quinetiam recubantes ſtramine lecti,
Diſpar iudicium diuerſa ſorte ſubibunt:
Vnus enim ſocium quæret per ſtrata relictus.
Idcirco famuli uigilent, quia neſcius illis
Aduentus domini ſubitas deſcendet in horas.
Si ſciret certum furis ſi inſiſtere tempus
Quiſq. domus cuſtos uigilaret & obuia ferret
Arma procul, ruptas ne quis penetraret in ædes.
Sed uos intentis animis adſiſtite ſemper.
Namq. repentinus uobis, ſubituſque recurret
Filius huc hominis, iuſtis ſua præmia ſeruans.
Ille fidelis erit ſeruus, cui credere cunctas
Aedes & famulos uoluit per longa profectus
Vir pater ipſe domus: ſapiens nimiumque beatus,
Quem ueniens dominus ſeruantem iuſſa uidebit.

Illum

Illum maiori famulum redimibit honore.
Ast ille infelix, qui obscœne luxuriatus,
Tardantem contemnit herum, famulosque fatigat
Verberibus, segnisque indulgens ebrietati,
Luxuriosorum conuiuia cencelebrabat.
Adueniet dominus, seruumque in caua furentem
Præcipitem dignis pœnarum cladibus abdet.
Illum perpetuus fletus, stridorque manebit.

MATTHAEI XXV.

Conferri possunt cælestia regna puellis
Bis quinis: quarum pars est sapientior una,
Altera præstupido pars est stolidissima corde:
Occurrere illi uotis sponsalibus omnes
Ornatu accinctæ tedarum flammicomantum.
Sed sapiens pars illa, sibi quo lumina flammæ
Susciperet, portare simul curabat oliuum.
Stultarum uero non est prudentia talis.
Cumque moraretur sponsus, tum membra sopore
Soluuntur cunctis per compita lata uiarum.
Iam noctis medio clamor crebescere magnus
Exoritur, lætoque dehinc occurrere uoto
Admonuit, tedisque uias ornare coruscis.
Surgere tunc properant, & claro lumine tedas
Instruere & flammas pingui componere oliuo.
Tum stolidæ rogitant olei sibi cedere partem,
Prudentes, secum quod tum gestare uidebant.
Sed quoniam sapiens pauitat chorus, omnibus æque
Ne desint claræ nutrimina pinguia flammæ,
Ex paruo æqualis si detur portio cunctis.

Tum pergunt stultæ, liquidum mercantur oliuum.
Dum pergunt, lætæ transcurrunt omnia pompæ,
Et sponso tantum comitatur factio prudens.
At ueniunt brutæ sero post tempore segnes,
Et sponsi pulsare fores, & limina clausa
Nequicquā ingeminăt, precibusq. ingrata frequētăt,
Vt liceat miseris penetrare in limina læta.
Illas non comitum sponsi cognoscere quisquam,
Non ipsius sponsus uoluit : uigilate timentes
Aduentus uobis quod non est certior hora.
Sicut enim longas cui contigit ire profecto
In terras, credens seruis tractanda talenta,
Vni quinq. dedit, duo cœpit & alter habenda:
Tertius unius curam tractare talenti
Suscepit, uires quoniam diuersa merentur.
Sed maior quis est concredita portio nummi,
Certatim duplis auxerunt munera donis.
Ille sed unius cui credita cura talenti est,
Telluri infodiens seruat sine fructibus æra.
Iamque aderat presens dominus, tū primus & alter
Se geminasse illi pariter concredita monstrant.
Illos laudat herus, potioraque credere tanta
Promittit fidei, sed tertius ille resedit,
Et domino reddit tali cum uoce talentum :
Quod scirem domino memet seruire seuero,
Qui meteres segetes alieno semine cretas,
Extimui, argentumque tuum concredere terra
Malui, uti semper saluum tibi reddere possim.
Tum dominus famulo respondens talibus infit:

Si nescire meos auderes dicere mores,
Nequitiæ tantæ ueniam concedere possem.
Hoc igitur gnarum potius præstare docebat,
Vt fructum nobis tractata pecunia ferret.
Quapropter segni tollatur portio nostra,
Prudentique dehinc detur possessio maior,
Quem cumulasse duplis lucris mea quinq. talenta
Inueni: namq. est certum potiora mereri,
Cui res uberior cumulatæ sortis abundat.
At cui parua subest segni substantia corde,
Id minimum penitus iuste tolletur ab illo.
Et nequam seruus tenebras demersus ad immas,
Perpetuos fletus pœnæ stridore frequentet.
En hominis natus ueniet patrisq. ministris
Stipatus, celsa iudex in sede sedebit:
Tunc gentes cunctæ diuersis partibus orbis
Conuenient, iustosque omnes de labe malorum
Secernet, dextraque libens in parte locabit.
At prauos læua despectos parte relinquet.
Vt pastor pecoris discernit pascua misti,
Lanigeris dextri pemittens mollia prati:
At læuos hirtis dumos tondere capellis,
Sed rex ad dextros conuersus talia dicet:
Huc ueniant sancti iamdudum debita sumant
Dona patris, mundo quæ sunt æquæua nitenti,
Et iustis primo promissa parantur ab ortu.
Namq. fame fessum quondam me grata refecit
Hæc plebes, potuque sitim mihi sæpe remouit,
Hospitiumque domus patuit mihi sæpe uocato:
Et nudus

Et nudus uestis blandissima tegmina sumpsi:
Carceris & pœnis horum solatia cœpi.
Tum Domino tali respondent uoce beati:
Non meminit nostrum quisquam te uisere nudum,
Nec famis oppreßum dura ditione notauit,
Carceris aut pœnis meminit uidisse reuinctum.
Respondens illis dicet tum talia iudex:
Fratribus ista meis, humiles miserando labores,
Qui fecit, certum est dulcem mihi ponere fructum.
At uos iniusti, iustis succedite flammis,
Et pœnis semper mentem torrete malignam,
Quas pater horrendi barathri per stagna profundi
Dæmonis horrendi socius, ipsique parauit.
Namque sitim passo quondam mihi pocula nulla,
Nec famis in pœna parui mihi fragmina panis,
Aut peregrina mihi tecti, uestisue parumper
Tegmina de magnis gracilis pro parte dabantur.
Carceris haud septo claustris morbiue iacenti
Vmquam uisendi solatia uestra fuerunt.
His damnata dehinc respondet factio uerbis:
Haud umquam nostrū meminit te uisere quisquam,
Aut sitis aut sæuæ famis ægrum agitare laborem,
Hospita uel fessis errare per oppida rebus,
Carceris aut mersum pęnis, morboue grauatum:
Vt tibi sollicito fieret miseratio iusta.
His rerum dominus dicet, cum uestra superbe
Angustis rebus feritas sub corde tumebat,
Calcauitque humiles minimos, me spreuit in illis.
Hæc ubi dicta dabit meritis sua præmia reddet:

Aeternum miseri pœna fodientur iniqui:
Aeternumque salus iustis concessa manebit.

IOANNIS XI.

Talia dum loquitur, scissos lacerata capillos,
Pro fratris morbo iustis soror anxia curis,
Hortatur iuuenem rapido percurrere gressu,
Casibus ut tantis Christus seruaret amicum.
Nam fuerat mulier meritis accepta benignis,
Obsequio cuius fratremque domumque merentem
Complexus pleno Christus retinebat amore.
Nuncius adueniens narrat sub agone iacere
Dilectum Christo iuuenem, per tristia morbi,
Et leti & uitæ confinia summa tenere.
Lazarus hic habuit nomen, sed Christus amaris
Perculsus uerbis: Non est, si creditis, inquit,
Ad letum ducens ista hæc uiolentia morbi:
Sed Deus ut digno iustis celebretur honore,
Et soboles hominis sancta uirtute nitescat.
Tunc ad discipulos dormit iam Lazarus, inquit,
Sed charum iuuenem faciam consurgere rursus.
Reddunt discipuli, somno succedere plena
Et remeare salus poterit, nec mente sequuntur,
Quod mortem somni dixit sub nomine Christus.
Errorem quorum tali sermone remouit:
Lazarus in letum cecidit, sed gaudia menti
Hinc ueniunt, uestramque fidē mihi fortius armant.
Cernitis absentem longe quoq; cuncta uidere.
Sed properemus ait: Didymus tunc talia fatur:
Pergamus, pariterque omnes procumbere leto

Cogamur, toties quod gens Iudæa minatur.
Hæc ait, & cuncti Christo præeunte sequuntur.
Iamque aderat Christus, fuerat sed forte sepulto
Quarta dies, mersasque atris de morte tenebris
Germanas, luctus lacrymosaque tenebant.
Conuenere illuc, solatia debita dantes
Iudææ gentis proceres, charique propinqui.
Sed Martha, audito Christum uenisse, cucurrit
Obuia, deseruitque domum, mœstamque sororem:
Et procul, o utinam præsens nobis tua uirtus
Afforet & morti fratrem rapuisset acerbæ.
Nam quicquid poscis certum est tibi posse uenire.
Quam dominus tali solatur uoce gementem:
Robustam mentem mulier uirtute resume,
Lazarus hæc uitæ rediuiua in lumina surget.
Et mulier, certe surgent in munera uitæ
Mortales cuncti, ueniet quum terminus orbi.
Christus item sancto depromit pectore uocem:
En ego sum claræ uobis reparatio uitæ,
In me qui credit mortem deponere sumptam,
Et uitam poterit iugi comprendere seclo:
At quicumq. fidem uiuo sub pectore sumet,
Horrida non umquam continget limina mortis.
Ista hæc si credis puro dic pectore Martha?
Illa dehinc: hæc una fides mea corda tenebit,
Sublimis ueneranda Dei quod uenerit in te
Cælestis soboles celso sub nomine Christi.
Hæc ait, & Mariam cursu monitura sororem
Interiora petit, sanctum uenisse magistrum:

Et pariter luctu oppressam uocitare sororem
Admonuit tacito designans omnia nutu.
Prosilit illa foras, audito nomine Christi,
Prosequiturque simul Solymorum turba gemẽtem,
Credentum tumulo fletus inferre sorores.
Illa salutiferum postquam conspexit Iesum,
Procidit ante pedes, rupitque hanc pectore uocem:
Si mihi germanum potuisses uisere uiuum,
Lazarus haud poterat duræ succumbere morti.
Fletibus his Christus sociant de corde dolorem,
Inquirit tumuli sedem, quo condita nuper
Membra forent, animæ uolucris spoliata calore.
Haud mora, demonstrant flenti, mæstoque sepulchrũ
Rupe sub excisa, lapidis quod pondere clausum
Vt uidit sanctus, multo mox uecte moueri
Præcipit. At Marthæ talis uos uerberat aures:
Quattuor en luces totidemque ex ordine noctes,
Prætereunt, quo membra solo composta quiescunt.
Credideram corpus motu fugiente caloris,
Fætorem miserum liquefactis reddere membris.
His dictis contra depromit talia Christus:
Iam toties dictum est, magnis consistere rebus
Credentum uirtute fidem, sed gloria summi
Iam genitoris adest, fidei si robur habetis.
Hæc ubi dicta dedit, saxumque immane reuulsis
Obicibus patuit, uirtus mox conscia cælum
Suspicit, & tali genitorem uoce precatur:
Eximias grates genitor tibi sancte fatemur,
Me placidus semper uenerandis auribus audis,

Sed

Sed populus præsens me missum credere discat.
Hęc ubi dicta dedit, tumuli mox limine in ipso
Restitit, aduerso complens caua saxa canore.
Lazare, sopitis redeuntem suscipe membris
En animam, tuque ipse foras te prome sepulcho.
Nec mora: connexis manibus pedibusque repente
Procedit tumulo: uultum cui linea texta,
Et totum gracilis connectit fascia corpus.
Tum solui iussit: lætumque ad tecta remittit.
Iudæi postquam factum uenerabile cernunt,
Qui tantum fuerant Mariam, Marthamque secuti,
Pars credens sequitur tantæ uirtutis honorem:
Ast alij repetunt urbem, procerumque superbis
Cuncta Pharisæi rerum miracula narrant.

MAT. XXVI. MAR. XIIII. LVC. XXII. IOA. XI.

Ergo ad concilium scribæ, plebisque uocatur
Iam grauior numerus, qua uatum principis alte
Pulchra Cayphææ collucent atria sedis.
Illic complacuit Christum prosternere leto.
Sed uitare dies paschæ, ne plebe frequenti
Discordes populi raperent in bella furorem.
Ille Symonis erat tectis, quem lurida lepra
Virtute ipsius diffugerat, en recubanti
Accedit mulier proprius sanctumque alabastro,
Quo pretiosa inerant late fragrantia oliui
Vnguenta, ab summo perfudit uertice Christum.
Discipuli increpitant, fantes potuisse iuuari
De pretio unguenti miserorum corpora egentum.
Has dominus prohibet uoces, factumque probauit,

Desinite obsequio iusto prohibere puellam:
Pauperibus semper dabitur succurrere tempus,
Sed me non semper tribuetur uisere uobis.
Funeris ista mei multum laudanda ministrat
Officio, mundumque implebunt talia facta.
Tunc e discipulis unus se subtrahit amens
Iudas, & ad proceres tali cum uoce cucurrit:
Quod pretium sperare datur si tradere uobis,
Quæsitumque diu possim monstrare magistrum?
Illi continuo statuunt terdena argenti
Pondera, dehinc Iudas sceleri se subdidit alto.
Iamque dies paschæ primo processerat ortu,
Discipuli quærunt, ubi cœnam sumere paschæ
Vellet, at ille sibi quendam sine nomine quæri.
Vltima qui domini caperet mandata iubebat.
Vespere mox primo bis sex recubantibus una
Discipulis, tali diuinat uoce magister:
En urget tempus, Christum cum tradere morti
E uobis unus scelerato corde uolutat.
Continuo cuncti quærunt quis talibus ausis
Insano tantum cœpisset corde uenenum.
Ille dehinc, epulis mecum nunc uescitur, inquit,
Sed soboles hominis quondam præscripta subibit
Supplicia ad tempus, miserabilis ille per æuum
Qui iustum tradet, quanto felicior esset,
Si nunquam in terris tetigisset limina uitæ.
At iudas grauiter tum conscia pectora pressus,
Nunquid, ait, Iudam talis suspitio tangit?
Respondit Dominus, te talia dicere cerno.

Hæc

Hæc ubi dicta dedit, palmis sibi frangere panem
Diuisumque dehinc tradit, sanctumq. precatus
Discipulos docuit proprium se dedere corpus.
Hinc calicem sumit dominus, uinoque repletum
Gratis sanctificat uerbis, potumque ministrat,
Edocuitque suum se diuisisse cruorem.
Atq. ait: Hic sanguis populi delicta remittet:
Hunc potate meum: nam (ueris credite dictis)
Posthac non umquam uitis gustabo liquorem,
Donec regno patris melioris munere uitæ,
In noua me rursus concedent surgere uina.
Exin cantato sanctis concentibus hymno
Montis Oliueti conscendunt culmina cuncti.
Talia tum Christus depromit pectore uerba:
Omnes præsentis noctis uos tempore longe
Disperget misere deserto principe terror.
Sic enim scriptum est, pastoris casibus omnes
In diuersa fugam capient per rura bidentes.
Post ubi uita nouos cæli mihi reddet honores
Præueniam, uestrosqee choros genitalibus aruis
Grata Galileææ uolitans per rura docebo.
Respondit Petrus, cunctos (sic credere fas est)
Quod tua labentes possint præcepta negare,
Sed mea non umquam mutabit pectora casus.
Ille dehinc: Nox hæc quæ lucida sydera terris
Inducet, lucemque premens nunc incubat undis,
Audiet, ut ternis pauidus mendacia uerbis
Dices, & Christum fortissime Petre negabis,
Et prius altilibus resonent quam tecta domorum.

At Petrus: Duram mortem mihi ſumere malim,
Vox oblita ſuum quam deneget iſta magiſtrum.
Has uires cordis perſtant promittere cuncti.
Nominis Hebræi ſunt Gethſemaneida rura,
Illo progreditur lucis uitæque repertor,
Quem mox diſcipuli Iuda fugiente ſequuntur,
Atq. illic reliquos iuſſit reſidere miniſtros.
Ille ſed aſſumpto longe procedere Petro,
Zebedæique ſimul natis, per deuia tendit.
Tunc angore graui mœſtus ſic uoce profatur:
Triſtia nunc uoluens animus mihi pectora turbat
Morte tenus, ſed nunc uos ſegnem excludite ſomnũ,
Sollicitamque ſimul uigilando ducite noctem.
Hæc ait: & paullum procedens, corpore terram
Deprimit, & tali proiectus uoce precatur:
Si fas eſt genitor, calicis me tranſeat huius
Incumbens ualido nobis uiolentia tractu.
Sed tua iam ueniat potius quam noſtra uoluntas,
Quæ tibi decreta eſt tantis ſententia rebus.
Tunc ad diſcipulos repedat: ſed ſomnus anhelus
Proſtratis terræ membris diſſoluerat omnes.
Tunc ait ad Petrum: Non eſt tibi ponere uirtus
Vnam peruigilem tantis ſub caſibus horam?
Sed uigilate precor, ne uos tentatio raptos
Horrida præcipitet ſæuæ per lubrica mortis,
Spiritus iſte uiget, ſed corpus debile labat.
Seceſſit rurſus ſecreti montis in arcem,
Orabatque patrem: Rerum mitiſſime rector,
Hunc quoniam calicem non eſt tranſire facultas,

Iam tua proueniat nostra de sorte uoluntas.
Rursus discipulos somni sub pondere pressos
Inuenit: & rursus iisdem genitore precato,
Alloquitur fesso nexos languore quietis:
Iam dormire licet, sociosque reuisere uestros,
Nam uenit ecce meum qui tradet ad omnia corpus,
Quæ maculata meis imponet factio membris.
Cum dicto, Iudas numero stipante caterua
Aduenit procerum iussu populique ferocis.
Pars strictis gladiis, pars fidens pondere clauæ
Signa sequebatur Iudæ promissa furentis.
Oscula nam pepigit sese contingere Christi,
Quo facile ignotum caperet miserabile uulgus.
Ille ubi dissimulans blanda cum uoce salutat,
Attigit & labiis iusti miserabilis ora.
Continuo Christus: Totum complere licebit,
Huc uenisse tuo quæcunq. est causa paratu.
Iniecere manum turbæ, Christumque prehendunt.
Tunc ex discipulis unus fulgente machæra
Occurrit uatis famulo sublatus in iram,
Tempore & excisam rapuit ui uulneris aurem.
Olli Christus ait, gladium tu ponito noster:
Nam quicunq. ferox confidit uindice ferro,
Hunc iusti similis ferri uindicta manebit.
An ego non possim cælestia castra uocare,
Et patris innumeras in prælia ducere turmas?
Sed scriptura meis complenda est debita rebus.
Vos autem stricto quid me comprendere ferro,
Fustibus & gladiis concurritis? En ego uobis

Occurri,

Occurri, templi media qui ſemper in arce
Vobiſcum reſidens docui, nec talia quiſquam
In ſolum, tantis circumlatratibus auſus,
Diſcipuli paſſim Chriſto fugere relicto.
Iamque Caiphææ ſteterat ſaluator in aula,
Conuenere omnes ſcribæ, proceresque uocati.
At Petrus longe ſeruans ueſtigia ſolus,
Occulte mœſtus ſedit cum plebe miniſtra
Extremum operiens tanto ſub turbine finem.
Ecce ſacerdotes falſos conquirere teſtes
Incumbunt, fictaſque uolunt contexere cauſas,
Quis mortem inſonti poſſent imponere Chriſto.
Sed nullus tanto uiſus ſatis eſſe furori,
Vltima proſiliunt teſtes, qui dicere Chriſtum
Audiſſent, templum quod ſolus uertere poſſet,
Et uerſum trinis iterum inſtaurare diebus.
Ipſe ſacerdotum princeps urgere tacentem
Inſiſtit feruens furiis, ac talia fatur:
Cur nihil ad tantas nunc reſpondere querellas
Conuictus ueris procerum ſub teſtibus audes?
Adiurabo tamen ſummi per regna tonantis.
Vt fateare palam, ſi fas te credere Chriſtum.
Ille dehinc tali compellat uoce ſuperbum:
Iſta hæc ſola tibi procedunt pectore uerba,
Vera tamen ueniet uobis uiſcenda per auras
Maieſtas, prolis hominis cum dextera ſancta
Virtuti adſidet ſub nubibus ignicoloris.
Talibus auditis, ſcindit de pectore ueſtem,
Inſultat furiis & cæco corde ſacerdos,

Atq.

Atq. ait: Audistis pugnantis fœda prophani
Verba Deo: polluta magis consurgat in iras
Relligio,& uestram cuncti iam pandite mentem.
Conclamant omnes,mortique adiicere certant.
Tunc sanctā Christi faciem sputa improba cōplent,
Et palmæ in malis,colaphique in uertice crebri
Insultant, uerbisque omnes illudere certant:
Christe, prophetabis cuius te palma cecidit.
At Petrum mulier tristem quod uiderat intus,
Tune etiam senior fueras comes additus, inquit,
Isti,quem ludens procerum sententia damnat?
Ille negat,tectisque foras se promere tentat.
Ecce sed egressum primo sub lumine cernens
Altera,consimili prodebat uoce ministris.
Rursus periurans illum se nosse negauit.
Tunc percunctatum multi accessere sequentes
Eq. sono uocis sese cognoscere dicunt,
Cuncta Galilæam streperent quod uerba loquellam.
Et Petrus iurans deuotis omnia uerbis,
Nescire affirmat,quisquis foret ille negando.
Hanc uocem,plausnm quatiens sub culmine tecti
Ales prosequitur cantu,mentemque Simonis
Circunstant tristem uerbis præsagia Christi.
Egreßusque dehinc ploratus habebat amaros.

MATTH. XXVII. MARC. XV. LVC. XXIII. IOAN. XXVIII.

Sydera iam luci concedunt,& rapidus Sol
Progreditur,radiis terras crepitantibus implens,
Iamque e concilio Christum post terga reuinctum

Præsidis

Præsidis ad gremium magno clamore trahebant.
Interea celsum Dominus stans ante tribunal,
Talibus exceptum Pilatus uocibus orsit:
Tu rex Iudææ gentis (quod dicitur) astas?
Respondit Christus, uestris hæc audio uerbis.
Exin terribilis iusti accusatio surgens
Infremit, & sanctum scelerosa facundia pressat.
Respondere nihil trucibus dignatur Iesus.
Pilatus quærit quæ sit tunc caussa tacendi:
Ille magis perstans miranda silentia seruat.
Solenni sed forte die concedere leges
Vnum damnati capitis de more iubebant.
Et fuit in uinclis famoso nomine latro,
Quem Christo infensus populus dimittere uitæ
Ardebat: trucibus somno sed territa uisis
Pilati coniux, iusti discedere pœna
Mandatis, precibusque uirum suspensa rogabat.
Tum iudex iterum procerum disquirere mentem
Tentat, & instanti cuperent quem soluere pœna,
Plebis ad arbitrium mittit de lege requiri.
Sed proceres populum fusa ambitione rogabant,
Latronem legi peterent, Christumque necarent.
At postquam procerum incendit sententia uulgus,
Latronisque petit potius sibi cedere uitam,
Consuluit præses populum, quid uellet Iesu.
Plebs incensa malo, sæuos miscere tumultus,
Et crucis ad pœnas iterumque iterumque petebat.
Qui regis nomen cuperet, qui Cæsaris hostem
Confessus, sese proprio damnauerat ore.

Denique ut uictus, detestatusq. cruentum
Officium, increpitans se libera sanguine ab huius
Corda tenere sibi, coramque a crimine palmas
Abluit, ut genti tantum macula illa maneret,
Hoc magis inclamant: nos nos cruor iste sequatur,
Et genus in nostrum scelus hoc, & culpa redundet
Pilatus donat Plebi legique Barabbam,
Et crucis ad pęnam uinctum concedit Iesum.
Proditor at Iudas postquam se talia cernit
Accepto sceleris pretio signasse furentem,
Infœlix ægris damnans sua gesta querellis,
Argentum & culpans sacram proiicit in ædem:
Exorsusque suas laqueo sibi sumere pœnas,
Informem rapuit ficus de uertice mortem.
Inde sacerdotes (pretium quod sanguinis esset)
Illicitum fantes adytis iam condere templi:
Quod dare tū licitum, dum sanguinis distraheretur,
Credebant: agrum mercati nomine uero
Sanguinis, horrendo signant scelera impia facto.
Hæc quondam cooperta canens uox uera prophetæ,
Euentum rerum patefecit in ordine secli:
Argenti triginta minas posuere profani,
Hoc pretium pretiosi corporis instituentes,
Quod mox ad figuli rursus transfertur agellum.
Traditus est trucibus iustus, scelerisque ministris
Militibus scelerata opprobria corpore perfert,
Purpureamque illi tunicā, clamydemque rubentem
Induunt, spinisque caput cinxere cruentis,
Inque uicem sceptri dextram comitatur arundo.

Tunc

Tunc genibus nisi, regem dominumue salutant
Iudææ gentis, faciemque lauare saliuis,
Vertice & in sancto plagis lusere nefandis.
Hæc ubi transegit miles ludibria demens,
Indutum propriæ ducebant tegmine uestis,
Et crucis ad pœnam sanctum iustumque trahebant.
Ecce sed egressi quendam cepere Simonem
Cyrena genitum, & lignum deferre iubebant.
Quo dominum lucis duris suffigere clauis
Instans urgebat secli immutabilis ordo.
At postquam uentum est, ubi ruris Golgotha nomen
Permixtum felli uinum dant pocula Christo.
Ille sed in summo gustu tractata recusat.
Vt satis antiquis fieret per talia dictis:
Nec tamen insultans hominem furor omnia possit.
Iamque cruci affixum pendebat in arbore corpus
Intactamque dedit tunicam sub sorte per omnes
Militis unius seruans possessio textum.
Et scriptum caussæ titulum meritique locarunt,
Quòd rex Iudææ gentis plebisque fuisset:
Accidit ut pœnæ pariter consortia ferrent.
Latrones hinc inde duo, sed cæca furentis
Insultat plebes fixo uesania Christo:
Hic est qui templum poterat dissoluere solus,
Hic est qui trino lucis reparare meatu:
Sed nunc descendat proles ueneranda tonantis,
Et crucis e pena corpusque animumque resoluat.
Hæc uulgi proceres uecordis dicta sequuntur,
Atq, Pharisæi Scribæque & factio demens
Illudunt,

Illudunt, motuque caput, linguasque loquelis
Insanis quatiunt, æterna ad uincula pœna.
Nonne alios quondam trucibus seruare solebat
Morborum uinclis, sese cur soluere uinclis
Non ualet? Et regem nostræ quem credere gentis
Debuimus, soluat ligni de robore corpus,
Tunc sanctis digne poterimus credere signis.
Confidit genitore Deo, dimittere pœna
Cur propriam nō vult sobolem ueneranda potestas?
Nec minus increpitant, dextra leuaque gementes
Affixi crucibus scelerum pro sorte latrones.
Iam medium cursus lucis conscenderat orbem,
Cum subito fugit ex oculis, furuisque tenebris
Induitur, trepidumque diem sol nocte recondit.
Ast ubi turbatus nonam transiuerat horam,
Consternata suo redierunt lumina mundo.
Et Christus magna Genitorem uoce uocabat,
Hebrææ in morem linguæ, sed nescia plebes
Heliam uocitare putat: tunc concitus unus
Cogebat spongo turpi, calamoque reuincto
Impressum labijs acidum potare saporem.
Cætera turba furens tali cum uoce cachinnat.
Spectemus pariter cælo ne forte remissus
Helias ueniat, celsa qui sede quiescit,
Liberet et misero confixum stipite regem.
Tum clamor Domini magno conamine missus,
Aethereis animam comitem commiscuit auris.
Scinduntur pariter sancti uelamina templi,
Carbasaque in geminas partes dirupta dehiscunt,

Et tremebunda omni concußa est pondere tellus,
Dissiliuntque suo ruptæ de corpore cautes.
Tum ueterum monumenta uirum patuere repulsis
Obicibus, uiuæque animæ per membra reuersæ
Et uisum passæ populi, per mœnia late
Errauere urbis: sic terrent omnia mundum.
Militibus primis quatiuntur corda pauore,
Dedita quæ sæuæ seruabant corpora pœnæ,
Et sobolem dixere Dei, Christumque fatentur.
E speculis matres miracula tanta tuentur
Omnes, obsequium Christo quæ ferre solebant,
Iamq. recedenti uesper succedere soli
Cœperat, et procerum solus tum iustior audet
Corpus ad extremum munus deposcere Christi:
Hic ab Arimathea nomen gestabat Ioseph,
Qui quondam uerbis aures præbebat Iesu.
Pilatum tunc iste rogat sibi credere membra,
Quis nuper tulerat uitam uis horrida pœna.
Concessit præses, sed corpus fulgida lino
Texta tegunt, saxique nouo componitur antro.
Concludunt limen immensa uolumina petræ,
E speculis seruant matres, et cuncta tuentur.
Iamq. dies rutilo complebat lumine terras,
Otia qui semper prisca de lege iubebat:
Nulla sed immitis procerum furor otia seruat.
Conueniunt, onerantque simul sic iudicis aures:
Erroris laqueos iustissima pœna resoluit.
*Nunc meminisse decet, quoniã * planos ille solebat* *
Vulgari semper iactans promittere plebi,

E mor-

E mortis ſeſe tenebris ad lumina vitæ
Cum terno ſolis pariter remeare recurſu,
Sed petimus, cuſtos miles noua funera ſeruet,
Ne fera diſcipulis furandi audacia corpus
Conſurgat, turbetq. recens inſania plebem.
Et Pilatus ad hæc: miles permittitur, inquit:
Seruate, ut vultis; corpus tellure ſepultum.
Conueniunt, ſaxique ingentia pondera uoluunt,
Et limen ſignis, et ſaxum milite ſeruant.

MATTH. XXVIII. MAR. XVI. LVC. XXIIII. IOANN. XX.

Sidera iam noctis uenturo cedere ſoli
Incipiunt, tumuli matres tum uiſere ſeptum
Concurrunt, motus ſed terram protinus omnem
Concutit, et cælo lapſus deſcendit aperto
Nuncius, et ſaxum tumuli de limine uoluit.
Illius et facies ſplendet ceu fulguris ignis,
Et niuis ad ſpeciem lucent uelamina ueſtis.
Militibus terror ſenſum diſcluſerat omnem,
Et iacuere ſimul ſeu fuſa cadauera leto.
Ille ſed ad matres tali cum uoce profatur:
Veſtra pauor nullus quatiens nunc corda fatiget.
Nam manifeſta fides ſanctum uos quærere corpus,
Quod crucis in ligno ſcelerata inſania fixit:
Surrexit Chriſtus æternaque lumina vitæ
Corpore cum ſancto deuictæ morte recepit.
Viſere iam uobis licitum eſt, quòd ſede ſepulcri
Nulla iſtic iaceant, fuerant quæ condita membra
Dicite præterea celeri properoq. recurſu

Discipulis Christum remeasse in luminis oras,
Inq. Galilæam lætum præcedere terram.
His dictis uisisque animos persuaderat ardens
Lætitia attonitos, stupor ancipitique pauore.
Deniq. præcipiti celerantes gaudia cursu,
Talia discipulis referunt, tumulumque relinquunt.
Ecce iteris medio clarus se ostendit Iesus,
Et fidas matres blandus saluere iubebat.
Occurunt illæ, ct genibus plantisquc prehensis,
Victorem leti pauidæ uenerantur Iesum.
Talibus ille dehinc præceptis pectora firmat,
Mentibus absistat fidei pauor omnis, et ista
Fratribus hæc nostris propere mandata rcferte,
Nostri conspectus si cura est: Ite uolentes,
Inq. Galilæam propere transcurrite terram.
Interea tumuli custodum exterrita corda
Mittunt numero partem, quæ tanta referret
Iudæis rerum miracula, sed manus amens
Iam semel insano penitus deuota furori,
Præmia militibus certatim magna rependit.
Et famam argento redimit, quod lumine rupto
Furtim sustulerit corpus defensa tenebris
Occulte rapiens audacia discipulorum.
Iamq. Galilæos conscenderat anxia montes
Mandatis Christi concurrens turba suorum,
Cernitur ecce suis proles ueneranda tonantis:
Illum procumbens sanctus chorus omnis adorat.
Nec tamen in cunctis pariter fundata manebat
Pectoribus uirtus, nam pars dubitabat eorum.
Tunc

Tunc sic discipulos clarus compellat Iesus:
In cælo et terris genitor mihi cuncta subegit.
Me pater est uobis dignatus mittere lucem,
Gentibus haud aliter nunc uos ego mittere cunctis
Institui, uestrum est cunctas mihi iungere gentes,
Pergite, et ablutos homines purgantibus undis
Nomine sub sancto patris natiq. lauate,
Viuifici pariter currant spiramine flatus,
Ablutisq. dehinc nostra insinuate docentes
Præcepta, ut uitam possint agitare perennem.
Nec uobis unquam nostri præsentia deerit,
Donec consumens dissoluat secula finis.
Has mea mens fidei uires sanctiq. timoris
Cœpit, et in tantum luxit mihi gratia Christi,
Versibus ut nostris diuinæ gloria legis
Ornamenta libens caperet terrestria linguæ.
Hæc mihi pax Christi tribuit, pax hæc mihi secli,
Quam fouet indulgens terræ regnator apertæ
Constantius, adest cui gratia digna merenti.
Qui solus regum sacri sibi nominis horret
Imponi pondus, quo iustis dignior actis
Aeternam capiat diuina in secula uitam,
Per Dominum lucis Christum, qui in secula regnat.

FINIS.

COMMENDATIO IVVENCI ET OPERVM EIVS.

D. Hieroym. de Illustrib. viris.

IVVENCVS nobilissimi generis Hispanus, presbyter, quattuor Euangelia exametris versibus ad verbum pæne transferens, quattuor libros composuit: et nonnulla eodem metro ad Sacramentorum ordinem pertinentia. floruit sub Constantino principe.

Idem in epistola ad Magnum vrbis oratorem.

IVVENCVS presbyter sub Constantino historiam domini Saluatoris versibus explicauit, nec pertimuit Euangelij maiestatem sub metri leges mittere.

Idem super Matthæum.

Pulcherrime munerũ sacramenta Iuuencus presbyter, vno versiculo comprehendit dicens: Aurum, thus, myrrham, regique hominique, Deoque Dona ferunt.

PETRVS CRINITVS DE POETIS LATINIS LIB. V.

CAP. LXXXIX.

IVVENCVS poeta, natione Hispanus, familia insigni maximeque illustri natus est, vt ab Hieronymo traditur. Præcipue floruit imperantibus Constantio et Constante: qua tempestate in eloquentia apud Latinos clari fuerunt Tiberianus, Nazarius, et Flauius Vopiscus qui de gestis Romanorum principum libros composuit. Inter alia poemata quæ dicuntur ab eo edita, scripsit quattuor Euangeila exametris versibus

bus: qua in re maiori diligentia vſus eſt in ſeruanda rerum hiſtoria, quam in demonſtranda ingenij ſui elegantia. Idem Iuuencus aliquot hymnos fecit quibus facile indicauit ſe optime meritũ de religione Chriſtiana. Neque dubiũ eſt fuiſſe illum relatũ inter ſacerdotes Chriſtianos, vt veteres auctores teſtantur. Diuus Hieronymus alicubi repetit Iuuenci carmina, eumque vt eruditum et elegantem poetam commendat.

IOANNES TRITEMIVS ABBAS Spanhemenſis in libro de ſcriptoribus Eccleſiaſticis.

IVVENCVS presbyter, natione Hiſpanus, vir nobilis atque doctiſſimus philoſophus, poeta, rethor et theologus inſignis, et non minus conuerſatione quam ſcientia ſcripturarum, eccleſiæ venerabilis. Ed-didit pro ædificatione legentium tam metro quã proſa multa præclara volumina, ſed pauca ad notitiam meam peruenerunt. Legi opus inſigne quod exametris verſibus compoſuit de quattuor Euangelijs libros quattuor. Immortale nihil mundi compage tenetur. De Sacramentis libros duos. Cætera quæ compoſuiſſe dicitur, ad manus noſtras non venerunt. Claruit ſub Conſtantino Magno et filijs eius Anno Domini CCC. XXX.

BAPTISTA MANTVANVS.

Volo ante iſtorum oculos Iuuencum Hiſpanum ſtatuere, quem inter illuſtres viros et in doctiſſimorum Chriſtianorum catalogo Hieronymus enumerat, vt accidat eis quod a Perſio dicitur. Virtutem videant intabeſcantque relicta, Prodite o zoili noſtri. Videte virum ſacris initiatum myſterijs, lauro coronatum, muſis vndique cinctum, lyram tenentem; currite ad

sarum hoc et grande ſpectaculum : ſed cauete ne repente culpetis, laudatur a Hieronymo : hic igitur immenſam Euangelicæ legis maieſtatem verſibus includit heroicis .

FRANCISCVS PETRARCHA IN Bucolicorum ſuorum ecloga decima, quæ Laurea occidens inſcribitur.

Tum pinea late
Sylua virens dulcesque olea, gremioque decorum
Clara fouens roſeo puerum ſtat limine virgo.
Hæc matrona fuit hortis, quæ lecta remotis
Vimineis calathis templo aurea poma ſacrauit.
Mira loquarque ſupra fidem, ſed carmina vidi
Hic hominis pariterque aquilæ, bouis atque leonis
Hiſpanum noſtra modulantem voce Iuuencum.

Hæc ſunt, quæ de Iuuenco exſtare putamus.

ARATORIS SVBDIACONI RO-MANAE ECCLESIAE CARDINALIS, IN APO-STOLORVM ACTA,

IBRI DVO.

✻

PRAEFATIO.

QVI meriti florem maturis ſenſibus ortum,
Nominis ore tui iam Floriane tenes:
Nam primæuus adhuc ſenibus documenta dediſti,
E quibus in cælum vita pararet iter:
Ad carmen concurre meum, pedibuſque labanti,
Porrige de placido ſæpe fauore manum.
Ieiuno ſermone quidem; ſed pinguia geſta
Scripſimus, ac pelagi pondere gutta fluit.
Inter grandiloquos per mille volumina libros:
Maxima cum teneas, et breuiora lege.
Naturæque modo, quam rerum condidit auctor,
Concordent ſtudijs celſa vel imma tuis.
Quæ genuit tigres, quæ nutrit terra leones,
Formicis, apibus, præbuit ipſa ſinum.
Et ſi reſpicias diſpenſet ut omnia rector,
Ingenium mites, vim meruere truces.
Ipſaque continuum virtus infracta laborem
Deſerit. et varias quærit habere vires.
Loricam ſolitus membris imponere miles,
Gymnaſii gaudet nudus adire locum.
Et qui ferratas acies, atque agmina vincunt,
Imbelles feriunt per ſua tela feras.
Ergo gradum retinens, et priſca volumina linquens
Cede dies operi, quod pia cauſſa iuuat.

ARATOR SVBDIACONVS VIGILIO PONTIFICI SAL.

✠

MOENIBVS *undosis bellorum incendia cernens*
Pars ego tunc populi tela pauentis eram.
Publica libertas Vigili sanctissime Papa
Aduenis incluso soluere uincla gregi.
De gladijs rapiuntur oues pastore ministro,
Inque humeris ferimur te reuocante pijs.
Corpore um satis est sic euasisse periclum,
At mihi plus animæ nascitur inde salus.
Ecclesiam subeo dimissa naufragus aula,
Perfida mundani desero uela freti.
Transferor ad niueas Petri sine turbine caulas,
Et fruor optati iam statione soli.
Littoris ille sinus ad carbasa nostra parauit,
Fluctibus in medijs cui uia sicca fuit.
Esse reus porero grates si reddere cessem,
Vnius officio displicuere nouem.
Sensibus ardor inest horum celebrare labores,
Quorum uoce fides obtinet orbis iter.

Ver-

Versibus ergo canam, quos Lucas retulit Actus,
Historiamque sequens carmina uera loquar.
Alternis reserabo modis quod littera pandit,
Et res si qua mihi mystica corde datur.
Metri uis sacris non est incognita libris,
Psalterium lyrici composuere pedes.
Exametris constare sonis in origine linguæ
Cantica Hieremiæ, Iob quoque dicta ferunt.
Hoc tibi magne pater cum defero munus amoris,
Respice quod meritus debita soluo tuis.
Te duce tyro legor, te dogmata disco magistro:
Si quid ab ore placet, laus monitoris erit.

LIBER PRIMVS

VT SCELERIS *Iudæa ſui polluta cruore*
Auſa nefas compleuit opus, rerumque creator,
Hoc quod ab humanis ſumpſit ſine ſemine membris,
Humana pro ſtirpe dedit, dignatus vt imma
Tangeret inferni non linquens ardua cæli,
Soluit ab æterna damnatas nocte tenebras
Ad manes ingreſſa dies: fugitiua relinquunt
Aſtra polum comitata Deum cruce territa Chriſti.
Vult pariter natura pati, mortisque poteſtas
Se vincente perit, quæ pondere merſa triumphi
Plus rapiens, nil iuris habet, diuinaq; virtus
Rurſus membra ligans, animata cadauera mouit,
Ad vitam monumenta patent, cineresq. piorum
Natalem poſt buſta nouant. lux tertia ſurgit,
Maieſtas cum carne redit, ſpeciemq. coruſcam
Vmbrarum de ſede refert, vt exſule limo
Inter clauſa diu, patriæ repetatur origo.
Omnipotens parat ipſe vias, & corpora ſecum

Poſt

Post tumulos regnare iubet, moriente veneni
Semine, florigero sua germina reddidit horto.

Christus resurrexit, manducat, iubet Apostolos Euangelium prædicare, ascendit in cælum.

Iamq. quaterdenis Dominus manifesta diebus
Contulerat per signa fidem cernentibus illis,
Vsque sub extemum diffuso in limite mundum,
Quos testes iubet esse suos. miracula rerum
Non poterant celare Deum: documenta resurgens
Quæ sic certa daret quam mandere, corpora vitam
Hinc humana probant. cælum petiturus, oliuæ
Progreditur lustrare nemus, quia germine sacro
Luminis et pacis locus est. vult inde reuerti
Vnde creaturam signata fronte micantem
Diuinus commendat odor, cum desuper unctos
Abluit interius Christi de nomine chrisma.
Tollitur astrigerum rediturus uictor in axem,
Et secũ quod sumpsit habet: noua pompa triumphi.
Arua Deus petijt, homo sidera quis datur illi
Aetherea de parte fragor? quantumque resultant
Cælestes in laude chori, cum rector olympi
Euehit excelsis quidquid sucepit ab immis?
Ingrediensque polum carnis comitante trophæo,
Exsuuias atri raptas de fauce profundi
Lucis in arce locat, terrenosque erigit artus,
Qua pietate capit, propter quem uenerat, iuit.
Discipulos stupor altus agit: quibus ore corusco
Perspicui dixere uiri, quæ cognita nobis

Et

Et miranda sonant, nunc iam speculemur ouantes,
Imperijque modum per subdita iura probemus.
Virgine matre satus calcata morte resurgens
Cæli sceptra petens, his nunciat acta ministris.
Nec cessant elementa suo seruire tonanti,
Stella comes progreßa magos, uenientis honori
Militat: obsequio nubes famulatur euntis.
Angelicis igitur postquam est affatibus usa,
Liquit oliuiferi ueneranda cacumina montis
Ad messem prælecta manus, qui calle citato
Mœnia nota petunt, quo per sua sabbata mille
Paßibus ire licet, qua tunc statione sedebat
Porta Maria Dei genitrix intacta creantis,
A nato formata suo. mala criminis Euæ
Virgo secunda fugat: nulla est iniuria sexus.
Restituit, quod prima tulit: non uoce querellas
Excitet, aut gemitu mœrentia corda fatiget
Antiqua pro lege dolor: scelera ipsa, nefasque
Hac potius mercede placent, mundoque redempto
Sors melior de clade uenit. persona ruinam
Non natura dedit: tunc fœmina fœta periclum
Nunc tumuit paritura Deum, mortalia gignens
Et diuina ferens, per quam mediator in orbem
Prodijt, et ueram portauit ad æthera carnem.

Iudas suspendio vitam finit, in eius locum
Matthias est suffectus.

Primus Apostolico parua de puppe uocatus
Agmine Petrus erat, quo piscatore solebat
Squamea turba capi: subito de littore uisus,
Dum

Dum trahit, ipse trahi meruit: piscatio Christi
Discipulum dignata rapit, qui retia laxet
Humanum captura genus: quæ gesserat hamum
Ad clauē est translata manus, quique æquoris immi
Ardebat madidas ad littora uertere prædas,
Et spolijs implere ratem, melioribus undis
Nunc alia de parte leuat: nec deserit artem
Per latices sua lucra sequens, cui tradidit agnus
Quas passus saluauit oues, totumque per orbem,
Hoc auget pastore gregem, quo munere summus
Surgit, et insinuans diuina negotia coram.
Sic uenerandus ait: nostis quia proditor amens
Mercedem sceleris soluit, sibi tædia noxę
Horruit ipse suæ, stringens in gutture uocem
Exemplo cessante ream, qui parte negari
Promeruit, qua culpa fuit, crimenque retractans
Iudicio tali permisit membra furori
Aeris in medio, communis ut poneret hosti
Debita pœna locum, cælum terramq. perosus:
Inter utrumque perit: nullis condenda sepulcris
Viscera rupta cadunt, tenuesq. elapsus in auras
Fugit ab ore cinis: non hęc uacat ultio Iudæ,
Quæ suprema negat, uindictaque mercis iniquę
Sic placitura uenit. nam cum modo rura parasset
Funeris ex pretio cum nomine sanguinis emptus
Cespes, in externas componens busta fauillas
De tumulis fœcundet humum, caret impius agri
Fertilitate sui, solusq. excluditur aruis.
Quæ monumenta ferunt: cuius tuba sæua cruentum

Est

Est exorsa nefas, qui signifer oscula fingens
Pacis ab indicio bellum lupus intulit agno.
Nunc opus est uotis, quod uerba prophetica clamāt,
Quem liceat supplere uices. tunc summa precantes
Constituêre duos, Ioseph cognomine Iustum,
Matthiamq. Dei paruum. quod nomen ut aiunt
Hebræo sermone sonat, humilemque uocando
Comprobat: o quantum distant humana supernis
Iudiciis, parui merito transcenditur ille
Laude hominum, qui iustus erat, duodena refulgent
Signa chori, terrisq. iubar iaculatur olympi,
Hęc quoque lux operis quid pręferat edere pergam:
Quattuor est laterum discretus partibus orbis
Trina fides uocat hunc, quo nomine fonte lauatur,
Quattuor ergo simul repetens ter, computat omnem
Quam duodenarius circuntulit ordo figuram,
Discipulisque pijs, quibus hoc baptisma iubetur,
Mystica caussa dedit numerum recreare priorem.

Missus e cælo Spiritus sanctus Apostolos donis imbuit spiritualibus.

Spiritus ætherea descendens sanctus ab aula
Irradiat fulgore locum, quo stemma beatum
Ecclesiæ nascentis erat, quibus igne magistro
Imbuit ora calor, dictisq. fluentibus exit
Linguarum populosa seges, non littera gessit
Officium, non ingenij stillauit ab ore
Vena, nec egregias signauit cera loquelas.
Sola fuit doctrina fides opulentaque verbi
Materies cæleste datum, noua vocis origo

Quæ numerosa venit, totoq; ex orbe disertis
Sufficit vna loqui. dudum vetus æquoris arca
Cum superasset aquas, turrim voluere maligni
In cælum proferre suam, quibus impia corda
Sermonum secuere modos, socijsq. superbis
Affectus cum voce perit: confusio linguæ
Consimili tunc gente fuit, nunc pluribus vna est,
Ecclesiæ quoniam venientis imagine gaudet
Concordes habitura sonos, & pace modestis
Fit fœcunda redux, humilisq. recolligit ordo,
Quod tumidi sparsere viri. Res maxima cogit
Non reticere diu, quid sit quod spiritus almus
His datur in flamma, Iordanis ab amne columba.
Quod tunc rite canam, promissaq. debita soluam
Si sua dona ferant: duo sunt hæc signa figuræ
Vt sit simplicitas, quam congrua diligit ales,
Quæ nec tarda gerat sine dogmatis igne tepores,
Sic pariter succensa fides, ibi destinat vndis
Vnanimes, hic ore iubet flagrare docentes.
Mentibus instat amor, sermonibus æstuat ardor.
Hos etiam musto typica ratione moueri,
Error verus ait, quos ebria fonte recenti
Compleuit doctrina poli: noua vasa liquorem
Suscepere nouum, nec corrumpuntur acerbo,
Quo veteres maduere lacus de vite bibentes,
Quæ Christo cultore dedit conuiuia verbis.
Vnde rubent quas vertit aquas, tenuemq. saporem
Legis in Ecclesiæ fecit feruescere libris.
Tertia sydereis inclaurit hora loquelis.

Hunc

Hunc numerũ Deus vnus habet substantia simplex
Personis distincta tribus, quam plurima nobis
Instrumenta patent, simul hoc & tẽpora monstrant.

Petri Prædicatione tria hominum millia ad Christum conuertuntur.

Primus at ille Petrus, cui seruit in æquore gressus
Retia iam cupiens hominum vibrare saluti,
Vt piscator ouans leuet has de fonte cateruas,
Rettulit æthereos populo mirante triumphos.
Venit ad occiduas carnaliter editus oras
Humana sub lege Deus, qui temporis exspers
Principium de matre tulit, nec vile putauit
Maiestate potens, terreni sumere formam
Corporis, atque opifex hominum pars esse suoq.
Nos pretio reuocare sibi, post dona salutis,
Postq. tot ereptos pulsis languoribus ægros,
Cum defleta etiam, perfunctaq. corpora luci
Redderet, & superas iterum concederet auras,
Se quoque permittens fusæ genitricis ab aluo
Carnis iura pati: vitam ne perderet orbis
Maluit ipse mori: sed quod de virgine fœta
Nascitur, illud obit. ligno suspenditur insons,
Et ligni vacuatur onus: sic vulnus iniqui
Fit medicina Dei, pauidis resplenduit umbris,
Pallida regna petens, propria quem luce coruscum
Non potuit fuscare chaos. fugere dolores,
Infernus tunc esse timet, nullumq. coercens
In se pœna redit, noua tortor ad otia languet.
Tartara mœsta gemũt, quia vincula cũcta quiescũt.

Mors ibi quid faceret? quo vitæ portitor ibat?
Hunc Deus omnipotēs, cui numquā terminus instat,
Post sacra busta leuat radiantem in corpore Iesum.
Vidimus, & proprijs reducem conspeximus astris.
Sed fugite o miseri funesta piacula gentis,
Cui veniente Deo veteres auertere noxas
Addita sacrilegæ creuerunt vulnera culpæ.
Cur natos Iudæa tuos per vota cruoris,
Parricida trahis? quid Christi sanguine fuso
Hos tecum damnata premis? necdumq. creatos
Festinas proferre reos? homicidaq. lingua
Naturæ percussit iter, cui serior ortus
Quam facinus discrimen alit, scelerumq. propago
De natale perit, quę saucia voce parentum
In lucem punita venit, si soluere cura est
Fœcundi crementa mali, felicibus vndis
Extinctum reparate genus, spes vna remitti
Debita supplicij, post crimina velle renasci.
Multiplicat iam pastor oues. tria millia vulgi
Non minus illa dies in flumine diluit agni.
Hic primum post iussa Dei baptismatis vsus
Exoritur data iura probans: nam trina potestas
Colligit hanc prolem, numerum partita per æquum
Perfectum est, quod mille sonat: sic denique seclis
Ponimus ætates cum tempora dicimus orbis.
Res perfecta semel ter iungitur, & facit agmen
Mystica vis numeri. gregis est pia forma nouelli.

Communia Apostolis omnia. Lex dilectione
Dei & proximi perficitur.

Funditur interea per cunctos gratia sensus,
Diuitiasq. metit locuples in amore voluntas.
Vtq. pij coeant in fœdera pignore certo,
Res laxant, & corda ligant, sine limite sensus.
Affectu consorte licet, noua iura beatis.
Munifica fluxere manu, quibus vbere læto
Diuisæ geminantur opes. & crescit in omnes,
Quod faciunt commune sibi, totumq. capessunt:
Quid proprium nihil esse volunt quo fonte cucurrit
Hæc probitas, quæue illa sunt bonitatis origo;
Hinc canere incipiam: sacris bis spiritus almus
Discipulis concessus erat, spiratur in illos
A Christo surgente semel, post missus ab astris
Nescia verba viris facundus detulit ignis.
Nequid inexpertum studio meditemur inani,
Spiritus alme veni, sine te non diceris vmquam:
Munera da linguæ, qui das in munere linguas.
Hæc iterata reor, confirmant præmia iustos,
Vt duo iussa colant tabulis conscripta duabus.
Dilige mente Deum ferventi plenus amore.
Rursus ait, charus tibi sit quoque proximus, vt tu.
Hoc pactum ius omne tenet, quod spiritus almus
Bis veniens per corda creat: semel hũc dedit auctor
In terris, vt ametur homo, post missus ab astris,
Vt flagrent humana Deum, dilectio prima est,
Quæ Domini vehemẽter amet: cui deinde secũda est
Quæ sociat mortale genus: tamen incipit ante

Posterior numero, sequitur comitata secunda
Quæ prior est, sic forma docet: nisi diligis, inquit,
Cernere quem potis es fratrem, quē cernere non es,
Nescis amare Deum. Concordia nexa calescat
Ergo pari voto, Dominumq. in pectore condat
Fratris amor, geminæ sibi sit substantia caussæ.

Claudus a Petro & Ioanne in templum ascendentibus curatur.

Claudus erat, cui prima dies exordia vitæ
Membrorum cum strage dedit languore coæuo
Octo lustra gerens: ad quem comitante Ioanne,
Respice Petrus ait, votum spes lusit auarum.
Cumq. negat, meliora parat. quam sæpe grauatos
Desperata iuuant, & semine nata sinistro
Prosperitas, celans mœstas confinia læta
Principis ad vota venit? gaudebit egenus
Plus vacua meruisse manu, qui munera poscens
Est datus ipse sibi. nulla hic mihi uena metalli
Respondit, quæ fundat opes, ego ditior ægro
Pauper ero, progressus ubi de voce iubentis
Exsiluit medicina potens: atque hospite gressu
Cum vixere pedes, cunabula longa relinquens
Calcauit ueteranus humum, plantisq. nouellis
Materies se prisca mouet, cui præpete cursu
Protulit incessus quidquid non edidit ortus.
Stat facti manifesta fides, sed & altera nobis
Res aperit quod causa gerit: gens nomen ab illo
Israel dicta tenet, qui bella reliquerat æger
Conatus certare Deo: tulit ipse figuram,

Cor-

Corporis ante grauem, quam post in vulnere mentis,
Israel claudus habet, qui per sua crimina labens
Corde magis quam carne fluit: spatijsq. sub ipsis
Quadraginta annos Aegypti fine remotus
Claudicat Aegyptum cupiens, idolaq. quærens
Ponitur ad portam Speciosam debilis: vltra
Non valet ire miser, nec limina tangere portæ:
Culpa negauit iter. Qui sunt qui pectore claudum
Israel ferre solent, portæq. adiungere certant,
Quæ speciosa suo prodit de nomine Iesum?
Isaias, Daniel, similes quiq. ore Prophetæ
Obscuris manifesta canunt miracula Christi.
Et portæ qui nomen habet, sic admonet ipse:
Porta ego sum vobis, qui per me intrare recusat,
Fur erit ille nocens. possunt portare Prophetæ
Ad portam cernenda magis, quam visa loquentes,
In templum non ferre queunt: hęc ianua Petro
Credita, qui Christum confessus cognita monstrat,
Non uentura sonat. uetus o sine fine iacebis
Ni Petrum iam claude roges, quę noxia pellens
Auri uitat onus: rerum quem censuit auctor
Non peram gestare sibi, pete dona salutis.
Non fragiles sceleris opes, quas spernere debet
Cum Domino, qui diues erit: post limina templi
Porticus hunc Salomonis habet, qui iure uocatur
Pacificus regnante fide. Qui semper in orbe
Pacificus nisi Christus erit? hic protegit omnem
Qui Petro ductore placet, quo præsule surgit.

Prohibent Iudæi ne Christus populo annuncietur.

Agmine iam niueo per millia quinque uirorum
Ecclesiæ crescebat apex, arcere laborat
Hunc Iudæa coli, cuius de munere fluxit,
Quod uirtus operata dedit: sed linquere Christum
Petri nescit amor. non hunc reticebimus, inquit,
Quo remeat præstante salus, qui iure creantis
Infectum suppleuit opus: solidumq. decorem
Pars reparat, quã iussa nouant huic mẽbra redẽptor
Saucia restituit, qui mortua surgere cedit.
Fert animus patrare nefas, sanctisq. uerendis
Sacrilegas inferre neces. o semper iniqui
Dona uident, et bella mouent, sed cœpta relinquunt,
Nę uiolent, quos turba fouet, quibus indice claudo
Testis eras meriti, cumq. hoc sua corda leuabant.
Nam non parua dedit populo miracula gressus,
Quem rudis atque senex nullis iam legibus æui
Vernula sumpsit humi, cum quo stupet ipsa moueri,
Quæ iacuit natura diu, firmataque nuper
Incessu proprio noua iam uestigia signat
Quæ fuerant aliena sibi: tamen improba proles
Sæuit adhuc, farique uetat quod gaudia clamant,
Quid toties Iudæa cadis? surrectio Christi
Vt furto celetur, emis: sed inania demens
A somno documenta petis liuore caduco,
Quæ sentis uirtute geri: ius fraude negari
Infernum Dominus cum destructurus adiret,
Detulit inde suam spoliato funere carnem:
Victor ab arce crucis radiantia signa ministrat.

Sol

Sol ruit in tenebras, tu pectore nigra rebellas.
Arua tremunt concussa locis, tu fixior hæres:
Saxa crepant, tu dura manes, iam scissio ueli
Quæ latuere diu nudauit mystica templi.
Lux tua nos adijt, tecum nox sola remansit.
Mors sine fine premit, cui numquam uita refugit,
Planta uetus sociare nouis, et condere libris,
Ne pereas uiduata cibis, sine munere quorum
Arida ficus eris, nullo quæ tempore fructum
Ad Christi uis ferre manum, neque cernere quantũ
Floruit insertus faciens oleaster oliuas,
Plenaque pergentes de spinis pullulat vua.
Imminet exhaustis radicibus ira securis,
Vt succisa ruas, ni iam translata uirescas.

Discipuli nihil veriti Iudæorum minas
Dei laudes concinunt.

Postquam mira salus de corpore nata uetusto,
Discipulis audita liquet, gentisq. superbæ
Cognouere minas, celebrant ijs uocibus hymnum:
Tu qui cuncta Deus proprijs animata figuris
Artifici sermone facis, quique edita cernens
Ante uides, rerumque creas per nomina formas.
Cum fierent, uox semen erat, nec distulit ortus
Imperium natura sequens: mox spiritus oris,
Aethera curuauit, sola nexuit, æquora fudit,
Materiemque operis sola est largita uoluntas.
Ne deforme iugum similis portaret imago,
Tegmine seruili latuit regnator olympi,
Vt sua gentiles implerent cœpta furores.

Qui

Qui dolus Herodis cum tristia bella moueres
Infantum mandata neci ? quos ubere raptos
Vulnera suscipiunt paruis errantia membris
Vix habitura locum ? seuoq. iubente tyranno
Nasci pœna fuit, cuius tulit impetus æuum,
Quod nesciuit agi, qui perdidit, o noua mortis
Condicio, solo uitam pro fine subire.
Et cum prima dies, atque ultima sit simul una,
Posse magis quam scire mori, quis lumine sicco,
Aut gemitu cessante queat memorare Pilati,
Quod deflent elementa nefas? quo iudice Christus
Subdere pro mundi uoluit sua membra periclis,
Vt carnale malum caro solueret: efferus hostis,
Cuius ab ingenio fluxerunt tela ueneni,
Perderet antiqui lacrymosa piacula belli,
Materia superante pari, ne criminis ultra
Per sobolem prodiret onus: damnatio iusti
Libertas est facta reis, da semina uerbi
Per tua dona coli, signisq. noualibus usa
Colligat ista manus te fructificante maniplos.
De quibus ipse tui componas horrea cæli,
Triticeamque fidem lolio pereunte corones,
Qua sancti fulsere pedes. concurrere uisa est
Pondere terra graui, moxque almus spiritus illis
Splenduit, et linguis facundia creuit abortis.
Auditæ ualuere preces: humana propago
Materies terrena sumus, limumque parentem
Nomine prodit homo: uis flexit, et impulit arua
Vocis Apostolicæ, quæ de tellure creatos

Fecit

Fecit habere fidem: ſed quid magis? exſilit unus,
Concutiturque locus, cecinit ſcriptura decoros
Pacem ferre pedes. Horum ſub greſſibus ergo
Læta mouetur humus, quibus eſt ſermone magiſtri
Pax commiſſa pijs, quæ deportata per illos,
Exijt in cunctas ueloci munere terras.

Credentium erat cor vnum, et anima vna,
nec erat inter eos, qui egeret.

Ecce tot egregijs unum cor eſſe cateruis
Incipit, atque animam populus nanciſcitur unam.
Quis dubitare queat myſteria dogmatis unum
Perſonas tres eſſe Deum? cum millia vulgi
Conueniant ſub mente pari, numenque frequentis
Sint animi uelut unus homo: quæ turba perennem
Portatura crucem, Dominumque ſecuta fidelem
Spreuit agros, habitura polos: hæc nempe facultas
Fortior eſt de patre magis conquirere totum,
Atque caducorum penſare manentia cauſſis,
Et quæstum per damna ſequi, non prodige rerum
Venditor iſta facis, ſed qui tua iura tenere
Ambitioſe cupis, paruoque in tempore linquis,
Quod ſemper uis eſſe tuum, ſic ſpargere rura
Nolle carere fuit: quid enim ſubſtantia prodeſt,
Quæ ſeruata perit? quam ſyderis arce locatam
Commodius qui cedit, habet, pete creditor inde
Vſuræ maioris opem, gazasque reconde
Quo nequeant aduerſa pati, non deterit ullus
Perpetuas ibi caſus opes ſine fine tenebris,
Quod Dominum debere facis. Nunc aſpice partes

Lector

Lector docte pias, et tecum mente sagaci
Volue quid esse putes, rutili quia pompa metalli
Ponitur ante pedes sacris non tradita dextris,
Destitui debere probant, quod tangere vitant
Calcandumq. docent quod subdunt gressibus aurum,
De quo terrenæ ueniunt ad pectora curæ,
Consimili iactatur humo quo sistat auare
Mens tua disce loco, quod tu custodis anhelus,
Quod statione premis, quod cernere sæpius ardes.
Cuius in amplexus per somnia cuncta recurris,
Horrescunt tractare pij, nec tunc quoque gestant
Cum bona facta parant, quantum speculantur in illo
Stare nefas, et dona gerens contemnitur aurum.

Punitur Ananias cum vxore ob fraudem Ecclesiæ intentatam.

Decidit infelix Ananias vulnere culpę,
Fur census sub fraude sui: cadit impia coniux
Supplicio percussa pari, quia crimine ab uno
Fit commune nefas quoties scelus ante peractum
Consensum facit esse suum: nam mentis auara
Vindex illa fuit sententia. Denique quando
Auri cessat amor, qui pectora semper adurit?
Quo capitur mortale genus, qua pullulat omne
De radice malum cuius uiolentius ardet
Ambitio crescente modo: stimulantque rapinis
Addita lucra fame: sed quod mutata uoluntas
Falsi crimen habet cumque est iam cautio uoti
Stare decet nec uelle prius uiolare sequenti
Ius proprium retinere magis quam demere fas est,
Omni-

Omnibus exemplum sanxit uindicta duorum
Ne quis dona uocet, quæ sponsio debita poscit.
Respice uera fides; ac dogmate clara beati
Verba require Petri. Quis nam te fallere suasit?
Conclusitque probans homines haud talia fando
Deludis mentite Deo, quæ damnat iniquos,
Aedificat doctrina pios: quod spiritus almus
Sit Deus ex multis plena est instructio libris,
Et tamen hinc capit arma fides, quo tenditis ultra,
Quis dubitet quòd Petrus ait? qui iure uenitis
Ad latices, hoc state loco: satis hostibus obstat
Ecclesiæ, quod forma sonat diuisor amare
Iudicium de fine time, qui criminis auctor,
Erroris que tui est fusa ruit Arrius aluo
Infelix plus mente cadens, letumque peremptus
Cum Iuda commune tulit: qui gutture pendens
Visceribus uacuatus obit: nec pœna sequestrat
Quos par culpa ligat, qui maiestatis honori
Vulnus ab ore parant, hic prodidit, ille diremit
Sacrilega de uoce rei. Deus arbiter orbis
Personis tribus est in quo simul una potestas
Abstulit his species operum bonitate creatas,
Qui fabricatoris non inspexere decorem
Errantesque putant, qui fecerit omnia factum.

Aegroti omnes eo properabant, qua Petrus ibat,
vt sanarentur, et vmbra transeuntis curati.

Fama ciet populos ad mystica signa salutis
E cunctis properare locis, et pestibus ægros
In lectis deferre suis, quos urbis in illa

Parte

Dum trahit, ipſe trahi meruit: piſcatio Chriſti
Diſcipulum dignata rapit, qui retia laxet
Humanum captura genus: quæ geſſerat hamum
Ad clauē eſt tranſlata manus, quique æquoris immi
Ardebat madidas ad littora uertere prædas,
Et ſpolijs implere ratem, melioribus undis
Nunc alia de parte leuat: nec deſerit artem
Per latices ſua lucra ſequens, cui tradidit agnus
Quas paßus ſaluauit oues, totumque per orbem,
Hoc auget paſtore gregem, quo munere ſummus
Surgit, et inſinuans diuina negotia coram.
Sic uenerandus ait: noſtis quia proditor amens
Mercedem ſceleris ſoluit, ſibi tædia noxę
Horruit ipſe ſuæ, ſtringens in gutture uocem
Exemplo ceſſante ream, qui parte negari
Promeruit, qua culpa fuit, crimenque retractans
Iudicio tali permiſit membra furori
Aeris in medio, communis ut poneret hoſti
Debita pœna locum, cælum terramq. peroſus:
Inter utrumque perit: nullis condenda ſepulcris
Viſcera rupta cadunt, tenuesq. elapſus in auras
Fugit ab ore cinis: non hęc uacat ultio Iudæ,
Quæ ſuprema negat, uindictaque mercis iniquę
Sic placitura uenit. nam cum modo rura paraßet
Funeris ex pretio cum nomine ſanguinis emptus
Ceſpes, in externas componens buſta fauillas
De tumulis fœcundet humum, caret impius agri
Fertilitate ſui, ſolusq. excluditur aruis
Quæ monumenta ferunt: cuius tuba ſæua cruentum

Eſt

Est exorsa nefas, qui signifer oscula fingens
Pacis ab indicio bellum lupus intulit agno.
Nunc opus est uotis, quod uerba prophetica clamāt,
Quem liceat supplere uices. tunc summa precantes
constituere duos, Ioseph cognomine Iustum,
Matthiamq. Dei paruum. quod nomen ut aiunt
Hebræo sermone sonat, humilemque uocando
Comprobat: o quantum distant humana supernis
Iudiciis, parui merito transcenditur ille
Laude hominum, qui iustus erat, duodena refulgent
Signa chori, terrisq. iubar iaculatur olympi,
Hęc quoque lux operis quid pręferat edere pergam:
Quattuor est laterum discretus partibus orbis
Trina fides uocat hunc, quo nomine fonte lauatur,
Quattuor ergo simul repetens ter, computat omnem
Quam duodenarius circuntulit ordo figuram,
Discipulisque pijs, quibus hoc baptisma iubetur,
Mystica caussa dedit numerum recreare priorem.

Missus e cælo Spiritus sanctus Apostolos donis imbuit spiritualibus.

Spiritus ætherea descendens sanctus ab aula
Irradiat fulgore locum, quo stemma beatum
Ecclesiæ nascentis erat, quibus igne magistro
Imbuit ora calor, dictisq. fluentibus exit
Linguarum populosa seges, non littera gessit
Officium, non ingenij stillauit ab ore
Vena, nec egregius signauit cera loquelas.
Sola fuit doctrina fides opulentaque verbi
Materies cæleste datum, noua vocis origo

Quæ numerosa venit, totoq: ex orbe disertis
Sufficit vna loqui. dudum vetus æquoris arca
Cum superasset aquas, turrim voluere maligni
In cælum proferre suam, quibus impia corda
Sermonum secuere modos, sociisq. superbis
Affectus cum voce perit: confusio linguæ
Consimili tunc gente fuit, nunc pluribus vna est,
Ecclesiæ quoniam venientis imagine gaudet
Concordes habitura sonos, & pace modestis
Fit fœcunda redux, humilisq. recolligit ordo,
Quod tumidi sparsere viri. Res maxima cogit
Non reticere diu, quid sit quod spiritus almus
His datur in flamma, Iordanis ab amne columba.
Quod tunc rite canam, promissaq. debita soluam
Si sua dona ferant: duo sunt hæc signa figuræ
Vt sit simplicitas, quam congrua diligit ales,
Quæ nec tarda gerat sine dogmatis igne tepores,
Sic pariter succensa fides, ibi destinat vndis
Vnanimes, hic ore iubet flagrare docentes.
Mentibus instat amor, sermonibus æstuat ardor.
Hos etiam musto typica ratione moueri,
Error verus ait, quos ebria fonte recenti
Compleuit doctrina poli: noua vasa liquorem
Suscepere nouum, nec corrumpuntur acerbo,
Quo veteres maduere lacus de vite bibentes,
Quæ Christo cultore dedit conuiuia verbis.
Vnde rubent quas vertit aquas, tenuemq. saporem
Legis in Ecclesiæ fecit feruescere libris.
Tertia sydereis inclaurit hora loquelis.

Hunc

Hunc numerũ Deus vnus habet substantia simplex
Personis distincta tribus, quam plurima nobis
Instrumenta patent, simul hoc & tẽpora monstrant.

Petri Prædicatione tria hominum millia ad Christum conuertuntur.

Primus at ille Petrus, cui seruit in æquore gressus
Retia iam cupiens hominum vibrare saluti,
Vt piscator ouans leuet has de fonte cateruas,
Rettulit æthereos populo mirante triumphos.
Venit ad occiduas carnaliter editus oras
Humana sub lege Deus, qui temporis exspers
Principium de matre tulit, nec vile putauit
Maiestate potens, terreni sumere formam
Corporis, atque opifex hominum pars esse suoq.
Nos pretio reuocare sibi, post dona salutis,
Postq. tot ereptos pulsis languoribus ægros,
Cum defleta etiam, perfunctaq. corpora luci
Redderet, & superas iterum concederet auras,
Se quoque permittens fusæ genitricis ab aluo
Carnis iura pati: vitam ne perderet orbis
Maluit ipse mori: sed quod de virgine fœta
Nascitur, illud obit. ligno suspenditur insons,
Et ligni vacuatur onus: sic vulnus iniqui
Fit medicina Dei, pauidis resplenduit umbris,
Pallida regna petens, propria quem luce coruscum
Non potuit fuscare chaos. fugere dolores,
Infernus tunc esse timet, nullumq. coercens
In se pœna redit, noua tortor ad otia languet.
Tartara mœsta gemũt, quia vincula cũcta quiescũt.

Mors ibi quid faceret? quo vitæ portitor ibat?
Hunc Deus omnipotēs, cui numquā terminus instat,
Post sacra busta leuat radiantem in corpore Iesum.
Vidimus, & proprijs reducem conspeximus astris.
Sed fugite o miseri funesta piacula gentis,
Cui veniente Deo veteres auertere noxas
Addita sacrilegæ creuerunt vulnera culpæ.
Cur natos Iudæa tuos per vota cruoris,
Parricida trahis? quid Christi sanguine fuso
Hos tecum damnata premis? necdumq. creatos
Festinas proferre reos? homicidaq. lingua
Naturæ percußit iter, cui serior ortus
Quam facinus discrimen alit, scelerumq. propago
De natale perit, quę saucia voce parentum
In lucem punita venit, si soluere cura est
Fœcundi crementa mali, felicibus vndis
Extinctum reparate genus, spes vna remitti
Debita supplicij, post crimina velle renasci.
Multiplicat iam pastor oues. tria millia vulgi
Non minus illa dies in flumine diluit agni.
Hic primum post iussa Dei baptismatis vsus
Exoritur data iura probans: nam trina potestas
Colligit hanc prolem, numerum partita per æquum
Perfectum est, quod mille sonat: sic denique seclis
Ponimus ætates cum tempora dicimus orbis.
Res perfecta semel ter iungitur, & facit agmen
Mystica vis numeri. gregis est pia forma nouelli.

Com-

Communia Apostolis omnia. Lex dilectione
Dei & proximi perficitur.

Funditur interea per cunctos gratia sensus,
Diuitiasq. metit locuples in amore voluntas.
Vtq. pij coeant in fœdera pignore certo,
Res laxant, & corda ligant, sine limite sensus.
Affectu consorte licet, noua iura beatis.
Munifica fluxere manu, quibus vbere læto
Diuisæ geminantur opes. & crescit in omnes,
Quod faciunt commune sibi, totumq. capessunt:
Quid proprium nihil esse volunt quo fonte cucurrit
Hæc probitas, quæue illa sunt bonitatis origo;
Hinc canere incipiam: sacris bis spiritus almus
Discipulis concessus erat, spiratur in illos
A Christo surgente semel, post missus ab astris
Nescia verba viris facundus detulit ignis.
Nequid inexpertum studio meditemur inani,
Spiritus alme veni, sine te non diceris vnquam:
Munera da linguæ, qui das in munere linguas.
Hæc iterata reor, confirmant præmia iustos,
Vt duo iussa colant tabulis conscripta duabus.
Dilige mente Deum feruenti plenus amore.
Rursus ait, charus tibi sit quoque proximus, vt tu.
Hoc pactum ius omne tenet, quod spiritus almus
Bis veniens per corda creat: semel hũc dedit auctor
In terris, vt ametur homo, post missus ab astris,
Vt flagrent humana Deum, dilectio prima est,
Quæ Domini vehemẽter amet: cui deinde secũda est
Quæ sociat mortale genus: tamen incipit ante

Corporis ante grauem, quam post in vulnere mentis,
Israel claudus habet, qui per sua crimina labens
Corde magis quam carne fluit: spatijsq. sub ipsis
Quadraginta annos Aegypti fine remotus
Claudicat Aegyptum cupiens, idolaq. quærens
Ponitur ad portam Speciosam debilis: vltra
Non valet ire miser, nec limina tangere portæ:
Culpa negauit iter. Qui sunt qui pectore claudum
Israel ferre solent, portæq. adiungere certant,
Quæ speciosa suo prodit de nomine Iesum?
Isaias, Daniel, similes quiq. ore Prophetæ
Obscuris manifesta canunt miracula Christi.
Et portæ qui nomen habet, sic admonet ipse:
Porta ego sum vobis, qui per me intrare recusat,
Fur erit ille nocens. possunt portare Prophetæ
Ad portam cernenda magis, quam visa loquentes,
In templum non ferre queunt: hęc ianua Petro
Credita, qui Christum confessus cognita monstrat,
Non uentura sonat. uetus o sine fine iacebis
Ni Petrum iam claude roges, quę noxia pellens
Auri uitat onus: rerum quem censuit auctor
Non peram gestare sibi, pete dona salutis.
Non fragiles sceleris opes, quas spernere debet
Cum Domino, qui diues erit: post limina templi
Porticus hunc Salomonis habet, qui iure uocatur
Pacificus regnante fide. Qui semper in orbe
Pacificus nisi Christus erit? hic protegit omnem
Qui Petro ductore placet, quo præsule surgit.

Prohibent Iudæi ne Christus populo annuncietur.

Agmine iam niueo per millia quinque uirorum
Ecclesiæ crescebat apex, arcere laborat
Hunc Iudæa coli, cuius de munere fluxit,
Quod uirtus operata dedit: sed linquere Christum
Petri nescit amor. non hunc reticebimus, inquit,
Quo remeat præstante salus, qui iure creantis
Infectum suppleuit opus: solidumq. decorem
Pars reparat, quā iussa nouant huic mēbra redēptor
Saucia restituit, qui mortua surgere cedit.
Fert animus patrare nefas, sanctisq. uerendis
Sacrilegas inferre neces. o semper iniqui
Dona uident, et bella mouent, sed cœpta relinquunt,
Ne uiolent, quos turba fouet, quibus indice claudo
Testis eras meriti, cumq. hoc sua corda leuabant.
Nam non parua dedit populo miracula gressus,
Quem rudis atque senex nullis iam legibus æui
Vernula sumpsit humi, cum quo stupet ipsa moueri,
Quæ iacuit natura diu, firmataque nuper
Incessu proprio noua iam uestigia signat
Quæ fuerant aliena sibi: tamen improba proles
Sæuit adhuc, farique uetat quod gaudia clamant,
Quid toties Iudæa cadis? surrectio Christi
Vt furto celetur, emis: sed inania demens
A somno documenta petis liuore caduco,
Quæ sentis uirtute geri: ius fraude negari
Infernum Dominus cum destructurus adiret,
Detulit inde suam spoliato funere carnem:
Victor ab arce crucis radiantia signa ministrat.

Sol

Sol ruit in tenebras, tu pectore nigra rebellas.
Arua tremunt concussa locis, tu fixior hæres:
Saxa crepant, tu dura manes, iam scissio ueli
Quæ latuere diu nudauit mystica templi.
Lux tua nos adijt, tecum nox sola remansit.
Mors sine fine premit, cui numquam uita refugit,
Planta uetus sociare nouis, et condere libris,
Ne pereas uiduata cibis, sine munere quorum
Arida ficus eris, nullo quæ tempore fructum
Ad Christi uis ferre manum, neque cernere quantũ
Floruit insertus faciens oleaster oliuas,
Plenaque pergentes de spinis pullulat vua.
Imminet exhaustis radicibus ira securis,
Vt succisa ruas, ni iam translata uirescas.

Discipuli nihil veriti Iudæorum minas
Dei laudes concinunt.

Postquam mira salus de corpore nata uetusto,
Discipulis audita liquet, gentisq. superbæ
Cognouere minas, celebrant ijs uocibus hymnum:
Tu qui cuncta Deus proprijs animata figuris
Artifici sermone facis, quique edita cernens
Ante uides, rerumque creas per nomina formas.
Cum fierent, uox semen erat, nec distulit ortus
Imperium natura sequens: mox spiritus oris,
Aethera curuauit, sola nexuit, æquora fudit,
Materiemque operis sola est largita uoluntas.
Ne deforme iugum similis portaret imago,
Tegmine seruili latuit regnator olympi,
Vt sua gentiles implerent cœpta furores.

Qui

Qui dolus Herodis cum tristia bella moueres
Infantum mandata neci? quos ubere raptos
Vulnera suscipiunt paruis errantia membris
Vix habitura locum? sæuoq. iubente tyranno
Nasci pœna fuit, cuius tulit impetus æuum,
Quod nesciuit agi, qui perdidit, o noua mortis
Condicio, solo uitam pro fine subire.
Et cum prima dies, atque ultima sit simul una,
Posse magis quam scire mori, quis lumine sicco,
Aut gemitu cessante queat memorare Pilati,
Quod deflent elementa nefas? quo iudice Christus
Subdere pro mundi uoluit sua membra periclis,
Vt carnale malum caro solueret: efferus hostis,
Cuius ab ingenio fluxerunt tela ueneni,
Perderet antiqui lacrymosa piacula belli,
Materia superante pari, ne criminis ultra
Per sobolem prodiret onus: damnatio iusti
Libertas est facta reis, da semina uerbi
Per tua dona coli, signisq. noualibus usa
Colligat ista manus te fructificante maniplos.
De quibus ipse tui componas horrea cæli,
Triticeamque fidem lolio pereunte corones,
Qua sancti fulsere pedes. concurrere uisa est
Pondere terra graui, moxque almus spiritus illis
Splenduit, et linguis facundia creuit abortis.
Auditæ ualuere preces: humana propago
Materies terrena sumus, limumque parentem
Nomine prodit homo: uis flexit, et impulit arua
Vocis Apostolicæ, quæ de tellure creatos

Fecit

Fecit habere fidem: ſed quid magis? exſilit unus,
Concutiturque locus, cecinit ſcriptura decoros
Pacem ferre pedes. Horum ſub greſſibus ergo
Læta mouetur humus, quibus eſt ſermone magiſtri
Pax commiſſa pijs, quæ deportata per illos,
Exijt in cunctas ueloci munere terras.

Credentium erat cor vnum, et anima vna,
nec erat inter eos, qui egeret.

Ecce tot egregijs unum cor eſſe cateruis
Incipit, atque animam populus nanciſcitur unam.
Quis dubitare queat myſteria dogmatis unum
Perſonas tres eſſe Deum? cum millia vulgi
Conueniant ſub mente pari, numenque frequentis
Sint animi uelut unus homo: quæ turba perennem
Portatura crucem, Dominumque ſecuta fidelem
Spreuit agros, habitura polos: hæc nempe facultas
Fortior eſt de patre magis conquirere totum,
Atque caducorum penſare manentia cauſſis,
Et quæſtum per damna ſequi, non prodige rerum
Venditor iſta facis, ſed qui tua iura tenere
Ambitioſe cupis, paruoque in tempore linquis,
Quod ſemper uis eſſe tuum, ſic ſpargere rura
Nolle carere fuit: quid enim ſubſtantia prodeſt,
Quæ ſeruata perit? quam ſyderis arce locatam
Commodius qui cedit, habet, pete creditor inde
Vſuræ maioris opem, gazasque reconde
Quo nequeant aduerſa pati, non deterit ullus
Perpetuas ibi caſus opes ſine fine tenebris,
Quod Dominum debere facis. Nunc aſpice partes

Lector docte pias, et tecum mente sagaci
Volue quid esse putes, rutili quia pompa metalli
Ponitur ante pedes sacris non tradita dextris
Destitui debere probant, quod tangere vitant,
Calcandumq. docent quod subdunt gressibus aurum,
De quo terrenæ ueniunt ad pectora curæ,
Consimili iactatur humo quo sistat auare
Mens tua disce loco, quod tu custodis anhelus,
Quod statione premis, quod cernere sæpius ardes.
Cuius in amplexus per somnia cuncta recurris,
Horrescunt tractare pij, nec tunc quoque gestant
Cum bona facta parant, quantum speculantur in illo
Stare nefas, et dona gerens contemnitur aurum.

Punitur Ananias cum vxore ob fraudem Ecclesiæ intentatam.

Decidit infelix Ananias vulnere culpę,
Fur census sub fraude sui: cadit impia coniux
Supplicio percussa pari, quia crimine ab uno
Fit commune nefas quoties scelus ante peractum
Consensum facit esse suum: nam mentis auara
Vindex illa fuit sententia. Denique quando
Auri cessat amor, qui pectora semper adurit?
Quo capitur mortale genus, qua pullulat omne
De radice malum cuius uiolentius ardet
Ambitio crescente modo: stimulantque rapinis
Addita lucra fame: sed quod mutata uoluntas
Falsi crimen habet cumque est iam cautio uoti
Stare decet nec uelle prius uiolare sequenti
Ius proprium retinere magis quam demere fas est,

Omni-

Omnibus exemplum sanxit uindicta duorum
Ne quis dona uocet, quæ sponsio debita poscit.
Respice uera fides, ac dogmate clara beati
Verba require Petri. Quis nam te fallere suasit?
Conclusitque probans homines haud talia fando
Deludis mentite Deo, quæ damnat iniquos,
Aedificat doctrina pios: quod spiritus almus
Sit Deus ex multis plena est instructio libris,
Et tamen hinc capit arma fides, quo tenditis ultra,
Quis dubitet quod Petrus ait? qui iure uenitis
Ad latices, hoc state loco: satis hostibus obstat
Ecclesiæ, quod forma sonat diuisor amare
Iudicium de fine time, qui criminis auctor,
Errorisque tui est fusa ruit Arrius aluo
Infelix plus mente cadens, letumque peremptus
Cum Iuda commune tulit: qui gutture pendens
Visceribus uacuatus obit: nec pœna sequestrat
Quos par culpa ligat, qui maiestatis honori
Vulnus ab ore parant, hic prodidit, ille diremit
Sacrilega de uoce rei. Deus arbiter orbis
Personis tribus est in quo simul una potestas
Abstulit his species operum bonitate creatas,
Qui fabricatoris non inspexere decorem
Errantesque putant, qui fecerit omnia factum.

Aegroti omnes eo properabant, qua Petrus ibat, vt sanarentur, et vmbra transeuntis curati.

Fama ciet populos ad mystica signa salutis
E cunctis properare locis, et pestibus ægros
In lectis deferre suis, quos urbis in illa

Parte

Parte locant, qua sacra tenet uestigia Petrus.
O mihi si cursus facundior ora moueret,
Centenosque daret uox ferrea, lingua diserta
Hac in laude sonos, quantum speciosior esset
Ambitus eloquij uarijs aperire figuris
Singula, nec modicis includere grandia uerbis.
Quę fuerit rerum facies, cum tempore paruo
Morborum cecidere greges, et fluxit ad omnes
Improuisa salus, quam corpore fusa sereno
Luminis umbra creat, dubiaque a morte remoti
Erexere caput: sed non deprehendere uisu
Auctorem potuere boni, quibus ardua uirtus
Occultat quam præstat opem, resq. ante paratur,
Quam spes ulla foret, furtiuaque prçmia uitæ
Dat medicina latens, et anheli corporis æstus
Ignaro languente rapit, quam nescit adesse,
Qui uenisse probat, crescitque potentia facti
Agnitione carens, cuius splendoris imago
Omnia peruolitans, tactuq. nocentia mundans
Stat donis fugitiua oculis, et munere plenos
Linquit ubique toros, hostesq. a sensibus atros
Proijcit, ac nebulis larualibus exuit artus,
Icitus, et curas hominum de calle frequentans
Excute Petre gradus: tecum medicina salutis
Ambulat: adde uiam: spes est ad gaudia uelox
In pedibus non eße moram: tua semita uita est.
Si properas iam nemo iacet: tu motibus umbra
Corpora cuncta leuas, atque hoc simul inscia uoti
Sumit turba tacens: quod cum rogat accipit unus,

Quærite quos agitat tanti reuerentia facti.
Quid typicum res ista ferat, librisque uolutis
Noscite quod soli est concessa gloria Petro,
Quæue sub hac specie lateant documenta uidete,
Quæ tentabo loquens, et si datur ista facultas
Aridus ut magnas impellat riuulus undas.
Rursus ab antiquis ueniunt miracula caussis,
Firmior in cunctis capitur substantia rerum
Corpore sensu suo, sequiturq. a corpore certo
Funditur, et solidam non terminat umbra figuram.
Sed tamen ipsa sibi precedere corpore signat.
Ecclesiam terris colimus, quam prodere nulli
Aethercam dubitaße licet, sed uerior illa est:
Quæ super astra manens cœlestis et alta uocatur,
Hec in transcursu dubij quæ cernitur orbis,
Ad uitæ datur esse uiam, spatioque sub isto
Destinat æternæ quos colligit, atque probatis.
Hinc, iter est excelsa sequi regit agmen utrumque
Petrus, et hinc ductis fortis dat sydera turmis.
Vt patuit per uerba Dei, quod solueris inquit,
Quodque ligas terris, sic uinctum siue solutum
Aethere perdurat, cuncta hec quã cernimus aruis
Ergo figura foret, firma est qua nubila gestant.
Petrus utrũq. regens, ibi corpus et hic parat umbrã
Vt quos hic uitijs, noxijsque resolu erit ægros
Innocui ducantur ei, quç permanet astris,
Susceptura pias hac emundante cateruas.

Apo-

Apoſtoli a Iudæis in carcerem, ne prædicarent, coniecti ab Angelo liberati et in templo mane reperti.

Interea templi zelo mordente priores
Eccleſiam creuiſſe dolent, animęque colonos
Ne ſpargant, quod corde metant, in ſede relegant
Carceris, ut deſint naſcenti ſurcula meſſi.
Angelus aduenıens, tenebroſa uolumina noctis
Repulit, et ſubito micuerunt antra ſereno.
Erumpenſque dies alieno tempore ſanctos
At templum facit ire uiros, ſed cardine fixo
Irrita ſignato cuſtodia permanet antro,
Stansque ſuis foribus uallante crepidine carcer
Clauſus, Apoſtolicis ueſtigia pandit aperta
Greſſibus, et uigiles illudit ianua fallax.
O nunquam neglecta fides, cui ſubiacet illud,
Quod natura negat proprijs quam legibus uti
Non ſinit omnipotens, quoties iubet ipſe uiciſſim
Poſſe quod inſolitum fieri, mirata perurget.
Si quis adhuc fragili meditatur pectore Thomam,
Hinc documenta petat: quia tunc penetrata recepit
Ianua clauſa Deum. mirum eſt ſi corpore portam
Sic adeat, quem uirgo parit, quem uiſcera matris
Integra concipiunt, humanam quæ rogo carnem
Sumere cauſa fuit, niſi ſuſcitet? inde reuerſus
Exhibuit pro teſta latus, noſtriq. fauillas
Corporis exemplo proprij docet eße nouandas
Vulneribus ſua mēbra probans: modo Didyme diſcis
Quam fuerit dubitaſſe nefas: an fecerit auctor
Quod nobis licuiſſe uides, ſi uoluere ſenſu

Cura

Cura ſubit quod Chriſtus ait, non indiga vocis
Eſt ſpecies: cur has ſancti liquere latebras.
Dixit opima parens hos luminis eſſe miniſtros,
Et candelabri poſitas velut arce lucernas
In tota fulgere domo, nox nulla retentat
Quos lumen lux ipſe vocat, qui dona ferentem
Et teſtem meruere Deum, qua lege cauernis
Occulerit locus ille ſuis tot in ordine ſoles,
De quibus vt tenebras pulſis erroribus orbis,
Vinceret, æternam meruit cognoſcere lucem.

Septem diaconi ab Apoſtolis electi, qui menſis populo miniſtrarent, ne ipſi huiuſcemodi occuparentur officijs.

Iura miniſterij ſacris altaribus apti
In ſeptem ſtatuere viris, quos vndique lectos
Leuitas vocitare placet, quam ſplendida cœpit
Eccleſiæ fulgere manus, quæ pocula vitæ
Miſceat, & latices cum ſanguine porrigat agni.
Hoc numero delatus honor ſublimia ſecum
Sacramenta gerit, per quæ me longius ire
Non patitur menſura viæ, ne plura locutus,
Inueniar dixiſſe minus, ſit cura miniſtris
Officium librare ſuum, quo laudis amictu
Hunc deceat lucere chorum, quem myſticus ordo
Conſecrat in numero, cui dant cæleſtia formam,
Promiſſum ſeruabo modum, venerabilis orbi
Cœtus ait: verbis potius nos conuenit omnes
Quam menſæ captare cibos: o gloria diues
Oris Apoſtolici, numquam permittere plebem

Virtutum ſentire famem, diſperſa talenti
Creſcere ſumma ſolet, commiſſa pecunia linguæ
Diſplicuit cum ſola fuit: locus indicat iſte
Quod meliora rudi ſint populo fercula mentis
Quàm fuſæ per membra dapes, lauteq. peritum
Nutrias ingenium verbi pinguedo ſuperni.
Nam quid corporeæ proſunt alimenta ſaginæ
Eſuriente animæ? cuius ieiunia paſci
Semper ab ore decet, menſam vt tendamus ad illam
Vberibus verbis ad quam conuiua recumbit
Qui veſtis candore nitet, vt fulcra beata
Deſerat abſtractus quisquis deformis ad illa
Eloquio ſordente venit, ferat eſca ſalutem
Progrediens de pane poli gula pectoris ipſum
Ambiat, atque animi pleno guſtare palato
Interior feſtinet homo, ne vilior eſſet
Cauſa relicta tamen claris tractanda miniſtris
Creditur, & numerum tenuit precioſa ſupernum.

Stephanus prothomartyr lapidibus a Iudæis obruitur, qui ad Sauli pedes veſti menta ſua depoſuerant.

Emicat hinc Stephanus primus q̄ in agone coronā
Nominis hæres habet, de quo prænuncia palmæ.
Vox cecinit quod cauſſa dedit: ſere prælia martyr
Felices habitura neces, vbi gloria pœna eſt
Et cadere eſt ortus, iugulisq. parentibus æuum
Naſcitur, æternæ complectens munera vitæ,
Vitæ principium fuit en ſine fine beatæ,
Sic meruiſſe mori lapides Iudæa rebellis

In Stephanum lymphata rapis, quæ crimine duro
Saxea semper eris. hunc deniq. Christus adoptat,
Ad quem miles ouans per vulnera sacra vocatus
Sanguine fecit iter, cupiensq. in præmia victor
Hac properare via, niuei metitus honorem
Callis, ad excelsi pergit fastigia regis.
Et per tot lapides petræ coniungitur vni
Quis furor iste nouus nulli feritate secundus?
Parcere nolle pio, uibrantibus acta lacertis
Saxa iacis: parat ille preces nec respicit unde
Grando nefanda cadat, qui tempore mortis amicæ
Pro populo peccante rogat: licet omnia tecum
Tela feras, silicesque graues, et pondera libres,
Quem perimis uicturus erit, qui sine colono
Seminat exemplum, quo surgit uinea Christi
Et calicem Domini conuiuia festa coronent.
Lumina cordis habens cælos conspexit apertos
Ne lateat quod Christus agat, pro martyre surgit,
Quem tunc stare uidet confessio nostra sedentem
Cum soleat celebrare magis: caro uincta tonanti
In Stephano fauet ipsa sibi, dux præscius armat,
Quos ad dona uocat: ne quis hic dimicet anceps,
Corpus in arce Dei patuit pro munere testi.
Ad Sauli posuere pedes uelamina sæui
Infernum quod hebræus ait. iam constat utrisque
Hinc meritum sentire suum, cum sidera martyr,
Carnifices infirma petunt sors prima reuelat
Exemplumque creat, quod talia bella gerenti
Hoc de fonte fluit: sic occidentibus ut mox

Tartara succedant, morientibus astra patescant.

A Petro et Ioanne plurimi baptizantur, quibus Spiritus Sanctus adfuit. et de Simone mago.

Sæpe sibi socium Petrus facit esse Ioannem
Ecclesiæ, quia uirgo placet: quo denique iuncto
Samariæ uicina petens baptismatis undis
Ablutas signauit oues, quibus adfuit almus
Spiritus, et uarias fecit procedere linguas.
Fonte quidem lotus, sed non in pectore mundus.
Hic fuerat Simon ille magus, quem prodidit orbi,
Pœna sequens nescisse fidem: contractibus auri
Munera vult æquare Dei, nummisque referre
Quod pretio mercator emat, quem talia Petrus
Attentare uidens, quis nam te perdite dixit,
Mouit ad ista furor? Domini quod gratia donat
Vt uenale putes: sensu hoc, non sumitur auro:
Nec licet ut cælum corrupta pecunia quærat,
Quam terræ seruator amat: tibi nulla profecto
Hac superest in sorte quies, nec ad ista uenire
Tu poteris pollute dolis, qui cordis amari
Felle tumens aliena petis: namque atria mentis
Spiritus illa subit, quæ simplicitate nitescunt,
Hac de uoce sacræ lux est manifesta figuræ.
Ecclesiæ speciem præstabat machina quondam
Temporibus constructa Noe, quæ sola recepit
Omne genus, clausisque ferens baptismatis instar,
Cum uaga letales pateretur turba procellas,
Ad uitam conuertit aquas: simul ipsa columba
Diluit et coruum, sed non concordia mentis

Fecit

Fecit utrosque pares, hunc guttura plena rapina
Subduxere uiæ, cupiensq. in funere pasci
Nil potuit uitale sequi. redit ales amica
Frugibus et nullis succumbit naufraga lymphis
Nutriri de morte timens, studioque laboris
Dat documenta pij: quanto teneatur amore
Plus operi deuota fides, rostrique modesti
Pignus oliua fuit: dilectio semper in ore
Fructum pacis habet: uolitant in fluctibus ambo
Ex uno sanctoq. sinu: seruantis in aluo
Purganti uellante freto, tamen exsulat unus
Et reditu cessante perit: non ergo saluti
Sufficit unda lauans, nisi sit sine felle columba,
Qui generatur aquis, Simon hic batismatis undam
Contigerat, sed coruus erat: sua lucra requirens,
Quæ numquam meruere Deum: qui limine templi
Vendentes arcere solet: meliora sequamur.
Petrus ad ista uocat, qui filius esse columbæ
Dicitur ore Dei: meritoque hac matre creatus
Ecclesiæ sublimat opus: de munere prolis
Nomen habet genitrix: quod spiritus eligit almus
Alitis innocuæ dignatur imagine cerni.

Philippus ab Angelo admonitus, ut Eunucho reginæ Aechiopum thesaurario obuiam proficiscatur, baptismi gratia.

Angelus alloquitur plenum uirtute Philippum
Australem celerare uiam, qua spado iugatis
Aethiopum pergebat equis: qui fidus in aula
Reginæ seruabat opes: uolat axe citato

Gaudia fixa petens, curruq. merebitur ipso
Errorum iactare rotas. o quanta bonorum
Semina percipies, qui tam pretiosa lauacri
Sumere dona venis, steriliq. in corpore condis,
Quod fructum meliore metas: impone Philippum
Lampadis os quod Hebraeus ait, qui mẽtis honorem
Nomine testo probat, iuuat hunc audire magistrum
Discipuli qui iura docet, dabit ipse Prophetæ
De quo verba sonant, cumq. omnia fecerit olim
Qua fuerit nunc parte satus: si credulus audis,
Et tibi nascetur, tuq. inde renasceris illi.
Conspectis properanter aquis ardescere cœpit
Eunuchi fœcunda fides, qui gurgite mersus
Deposuit serpentis onus, plaustroq. cucurrit
Heliæ meditatus iter. non parua figuræ
Causa sub obscuræ religionis imagine lucet,
Comprobat omnipotens tædarum fœdere Mosen
Aethiopem sociasse sibi, quem dogmata produnt
Postea cum Domino vicinus ore locutum,
Quid mirum si legis amor, tunc crescere cœpit
Ecclesiæ coniuncta fuit, quod sponsa perennis
Hac veniat de gente magis: nec cantica cælant
Quæ fuscã pulchramq. vocant. hæc pergit ab austro
Aethiopum qui torret humum Salomonis in ore
Pacificum laudare suum, quo nomine dudum
Signatum est quod Christus habet: iam debita mũdo
Custodem præmittit opum: quo pignore gazas
Incipiat proferre suas. Thesaurus in illa
Quis potior quam fontis honor? quod ditius aurum

Quam

Quam locuples sub corde fides? quam denique recte
Prauius huic spado est, quo procedente libido
Pellitur, & capiunt cælestia regna pudici.

Sauli couuersio ad Christum, eiusque ab Iudæorum insidijs euasio.

Saulus acerba fremens cōmittere bella Damasci
Iudæa feritate parat, sed amabitur agnus
Quo properat sæuire lupus, sors læta ruinæ est
In qua culpa cadit: didicit de corpore lapso
In mentis iam stare gradu: cum lumina claudit,
Pectora tunc aperit: cæliq. agnoscitur auctor
Discedente die: quantum meruere tenebræ.
Post oculos maiora videt, mirabile seclis
Exemplum dedit alma fides. Anania furorem
Excutit, o noua palma, lupum domat ille rapacem
Hebræus quem dixit ouem: clamabitur orbi,
Hoc præcone Deus, legisq. exutus ab vmbra
Sub qua cæcus erat: terras lucebit in omnes
Perpetuo de sole calens: ne desine Saule
Hunc celebrare diem multorum lumine plena
Nox datur ista tibi: tuq. hic tu a nubila portas
Vt mundi purgare queas, nunc plena figuris,
Interius documenta sequar: tectumq. latebris
Aggrediar proferre iubar, quod tempora Saulus
In tenebris triduana gerit: facit esset fidelem
Exempli mensura sui: tandemq. coactum
Pœna magistra docet: Dominum ne respuat vltra.
Post triduum superasse chaos: cum cœperit ipse
Sic visus reparare suos: quod ab orbibus atris

Et squamæ cecidere graues, natura quod anguis
Ferre solet: ratione viget: Iudæa venenum
Semper ab ore vomit crudelior aspide surda,
Perfidiæ coluber synagogæ sibilat antro,
Discipulis Saluator ait: calcabitis angues,
Purior obsequijs vt sit cælestibus actus.
Vipereum iacit ante nefas, & prælia doctor
Mox meliora gerit: qui cum superasset iniquas
Insidias meruit clausis euaderes portis.
Sporta solet texi iuncis palmisq. uicissim.
Tegmina dat Saulo retinens in ore figuram
Ecclesiæ, nam iuncus aquas, & palma coronis
Semper inest: iuuat ecclesiam baptismatis vnda
Martyrijq. cruor: dudum vescente caterua
Nutriti sub dente cibi: distendere septem
Sportarum cæpere sinus: tot in orbe profecto
Ecclesias scriptura canit: quod spiritus illic,
Sic operator adest: & signat nomina virtus
Cum tamen ecclesiam celebremus in omnibus unam.
Protegit ergo virum species, cui militat ipse
Vas in uase manens: atque hac duce tutus ab hoste
Egreditur, cunctis doctor qui uincit in armis.

Petrus ad Lydam venit, atque ibi Æneam paralyticum curat, credunt in Christum qui aderant.

Peruigil excubijs commissi Petrus ouilis,
Postquam cuncta uidens, lustrauit in ordine sanctos,
Per Lydiæ tulit ora gradus, ubi mœnibus astans
Respicit Aeneam defunctis uiuere membris.
Atque anima nodis laxata mole solutis,

Non

Non moriente mori, ſurgens paralytice dixit,
Vectorem compone tuum: ne credere tardes,
Officium portare diu: quo munere vocis,
Stringitur inſolidum, qui fluxerat antea neruis
Tunc iterum formatus homo, longiq. cadauer
Temporis, extinctos ad vitam ſubrigit artus
Seq. leuans, vacui linquit monumenta cubilis,
Quod miſero pars mortis erat: plebs cũcta per illam
Cœpit ſtare viam: multisq. ſuperuenit ampla
Vnius languore ſalus, tactoq. liquore
Expulit incluſi ſua mox contagia morbi,
Fonte lauans animas, alieno robore firmat.
Eloquar hinc ſacræ quæ ſint arcana figuræ,
Si mihi corda mouet: cuius vox corpora reddit.
Octo quod annorum languoris proditur ætas,
Iure per hoc tempus membris defecit ademptis,
Antiqua ſub lege iacens, iugulantia quippe
Vulnera ſemper habent, quorum fit ſaucius infans
Octauo veniente die, ſanauit ab illa
Parte grauem, lacerumq. diu diſcrimine carnis,
In liquidis ſolidauit aquis: octauus vt ægrum
Solueret a plagis, extincti corporis annus,
Quo numero veniente die: ſolenne reſurgens
Iam Chriſtus ſacrauit opus, ſtat temporis vſus,
Sed voto meliore redux: hinc vulnera ſerpunt
Hinc ablata ruunt: ibi ſubdit regula pœnis,
Hinc purgat medicina uadis, ſpatioq. priora
Dudum laxa neci ſtringuntur membra ſaluti,
Signatis etiam numero paralyticus annis

Ille

Ille iacebat iners, cui proxima mota Siloe
Heu nullas præstabat aquas: piscina ligata
Porticibus Iudæa fuit: nanque atria quinque
Ad sua claustra tenet per quinque uolumina Mosis
Legis adepta modum: cuius circundata gyro
Debilis æternum uidit sine munere Iesum,
In libris ægrota suis, hinc eripit unum,
Qui ueniens peccata tulit, quam rite figuram
Mundus ubiq. gerit, quem postquam sabbata soluens
Impulit ad fontem, superauit gratia legem.
Petrus ad Ecclesiam reuocat documenta magistri,
Cuius in orbe manu paralyticus exsilit unus
Et gradiente fides sua uincula proijcit orbis.

Petrum in Ioppe Tabitam, quæ & Dorcas dicebatur, ad vitam reuocat.

Te quoque laude potens, cælestibus inclyta signis
Carminibus Ioppe canimus: qua sede Tabita,
Mansuras fundebat opes, & semper egenis
Munere mater erat: quæ uitæ tempore clauso
Ponitur in medio lacrymis plus lota pheretro
Post funus uictura suum, fiducia Petrum
Euocat ille gerens diuini pignus amoris,
Vt numquam pietate uacet quod uota requirunt
Præstaturus adest: lugentia tecta petenti
Stant inopes, uiduiq. greges, & brachia monstrant
Exuuijs onerata suis, quas Dorcadis ipsę
Texuerant, dederantq. manus: o qualia feruens
Implorat fomenta dolor: non murmure tristi
Affectum pietatis agunt, nec ab ore frequentant

Instru-

Inſtrumenta precum, quidquid bona facta merentur
Officijs uoluere loqui: uocisq. repulſam
Elegere ſuæ: lateant ne uulnera cordis,
Quæ lacrymis fecere uiam, facunda gementi
Materia eſt dixiſſe nihil, nimiumq. ſonora
Cauſſa petit quod lingua tacet, nec ceſſat ab aure
Clamoſa pulſante fide, qua Petrus aditur
Qui mentes audire ſolet, iubet ocyus omnes
Ire foras, flexoq. genu fit pronior aruis.
Tunc magis alta petens. Oratio fuſa tonanti
Mox ſuper aſtra uolat proprijs quia clauibus intrat.
Dic ubi ſunt mundana tuę ſapientia leges?
Qua uirtute negas in ſe corrupta reuerti?
Quę uitam de morte uides: ut munera Petrus
Sentit adeſſe Dei, quibus eſt reddenda ſaluti,
Quę defleta iacet, fatur conuerſus ad illam,
Surge Tabita: uocata redit, luciq. reducta
Se ſtupuit ſuper eſſe ſibi: quam protinus ipſe
Prendit, & erectam, turbis gaudentibus offert.
Illa manus meruit Petri contingere dextram,
Pauperibus quę larga fuit, qua uita reuertens
Cætera membra leuat, corpusq. itura per omnem,
Hanc ſubijt, quę cauſſa fuit: ſi iure mouemur
Inſtaurata dies animę pater apta figuris.
Quam nimis antiqui depreſſerat umbra pericli
At uocem conuerſa Petri: caput ante grauatum
Legis in obſcurę gremio, uelut altera ſurgens
Eccleſia pręſente leuat, tenebrasq. repellit
Lux operum comitata fidem, quę legis ab ore

Non

Non fuerat promissa salus: quia fonte renatus
Gratia perpetuę cœpit dare munera vitæ.

Cornelius Centurio, Angelo nunciante ad Petrum mittit.

Cæsarea venerandus erat Cornelius vrbe
Gentili de stirpe satus, quem dedita caussis
Vita pijs sacrauit aquis, cœpitq. gerendo
Credere, qui gessit quidquid baptismata lotis
Consueuit præstare fides: nam missus ab astris
Angelus hunc adiens, summi in conspectibus inquit,
Stant Domini: quas spargis opes: quæ uerba precaris
Præmia ne desint virtutibus, accipe certam
Huc Petro ueniente viam: sic uoce coruscans
Nuncius ęternis fixit mandata lauacris.
Nona fuit tunc hora magis, qua rectius hora
Prodiret iam trina fides: quod tertia simplex
Hoc iterum ter trina docet, sacramq. figuram
Singula ter faciunt, & ter triplicata fatentur.
Hęc est nona potens oculos, quæ reddidit orbi
Post tenebras remeante die cum protulit ortum
De radijs lux nata Crucis, cunctosq. repleuit
Hoc sine fine iubar: nam mundum constat onustum
Gentibus esse locum, quibus in baptismate lotis
Plena repurgato fulserunt lumina mundo.
Hanc solet ille sequi denarius omnia donans,
Quę pręcepta decem seruantibus arbiter offert,
Nec sinit ut tardos pręcedant ære priores
Temporis huius opem, quam sacri fontis adiuit
Pręuius. o vtinam nostrę petat actio vitæ,
Morta-

Mortalisq. sibi studium proponat origo,
Vt credentis amor rerum speculetur honorem
Et ferat exemplum meritis, qui prębuit undis.
Iamq. capax fidei Cornelius indice voto
Ad Petrum tres ire iubet: confessio trina
Sic veniet generantis aquæ, numerumq. per ipsum
Europæ atque Asie Lybiæq. tenebitur oris.

De vase omnis generis animalium pleno e cælis ante Petrum demisso.

Ardua progreditur cœnacula Petrus adire
Iam medio torrente die, locus instruit altus
Despiciensq. solum Petrum cælestia semper
Non terrena sequi: sexta quoque circulus horę
Detegit ætatem, qua Christus uenit in orbem
Largiri saluantis opem, numerusq. dierum
Prętulit exemplum, quo condidit antea mundum,
Quem uetat hac ipsa veniens ętate redemptor
Peccati ditione premi: sic denique sexta
Fertur & illa geri: fessus de calle magister
Cum putei super ora sedens, per vasa puellæ
Pocula quęrit aquæ: requiem facturus ubique
Ecclesię de fonte suæ: qua Petrus in hora
Esurit, ille sitit pius ad sua dona magister
Addere semper amans, cui nominis auxit honorem,
Dat pariter nutrire fidem, lętabitur orbis
Hac saturante fame, quę munere pinguior omni
Deliciosa fluit, nullumq. reliquit inanem
Perpetuas latura dapes, qui soluere nosti
Excute Petre meę retinacula tarda loquelæ.

De-

Deq. tuis epulis exhaustę porrige linguę.
Clauiger ętherеus cælum conspexit apertum
Vsus honore suo demittitur inde figura
Vasis: ut in terris sit uisio, corpore Petri
Omnia posse capi: qui quidquid sumit edendum
Ecclesiæ facit esse cibum: prefertur imago
Quattuor ordinibus se summittentibus una
Ecclesiæ forma est, quę quattuor eminet orbis
Partibus, & laxat totidem pręconibus ora.
Omne genus retinens uolucrum pecudumq. ferarum
Reptiliumq. simul mortalibus ista coherent
Ex meritis, uitijsq. suis: patet ergo quod auctor
Iussit in Ecclesiæ transfundi uiscera gentes,
Macta et mãduca, dum pręcipit: abstrahe quod sunt,
Et tibi fac similes, qui uertitur alter habetur.
Deniq. Saulus obit quia Paulus uiuere cœpit
Absit Petrus ait: quanta est reuerentia sancta
Legis, & esuriens oblatas respuit escas,
Ter sonuit Domini uox: quę dictata saluti est
Hoc genitor, nãtusq. simul, sanctusq. peregit
Spiritus, huic fidei pugnax cadit Arrius unum
Personas tres esse negans. Sabellius unum,
Sed patrem confessus ait, qui, deinde uicissim
Filius & sanctus dicatur Spiritus idem.
Sed totus sit ut ipse pater, quodq. ordine trino
Continet unus apex, hic diuidit, ille relinquit,
Victus uterque iacet, nam iussio trina monentis
Personis numerum uirtutibus indicat unum,
Quo uocat imperio gentes, hoc credere fas est,

Si

Si uolumus complere fidem facis omnia Christe
Sanguine munda tuo lateris, qui fluxit ab ictu
Discretæ coniunctus aquę, maculosus oberrat
Anguis et extinctum lymphis gemit esse uenenum.

Petrus Hebraice, Latine agnoscens dicitur,
a Cornelio accitus, eum baptizat.

Comperit accitus quæ sit sua uisio Petrus
De merito qui nomem habet: nam Petrus Hebræo
Agnoscens sermone sonat: pro munere Christus
Sic uocitare dedit, quo cognoscente patescat,
Descendit uisurus eos, quos miserat illuc.
Qui laticum quæsitor erat, descendere Petrus
Dicitur ad plebem ueniens: gentemque nouellam
Quæ nec dū cognorat aquā: pars mersa profecto est
Sacro fonte carens, cuius uia ducit euntes
Ad patriæ melioris opem: qua pergere cessans
Non intrat quo uita uocat comitantibus iisdem
Cornelij properat, cælestia regna daturus,
Sanctificare domum, genibus quem poplite flexo
Non sinit aduolui: gratis dare munera suetus
Arcet honoris opus: caput hinc nouus erigit orbis,
Qui percussus eras antiqui dente parentis,
Natalemque tibi fons reddidit edite rursus
Ne preme colla tuis alienis libera culpis.
Vt primum fari sublimia dogmata Petrus
Cœpit, et æterni mysteria pandere Christi
Magnanimes stupuere uiri, uocemque sequentes
Inuenere uiam: quid non credentibus offert
Indubitata fides? cui numquam munera tardant,

Nec

Nec faciunt diuina moram: mox ſpiritus almus
Indulgens varias opulento munere linguas
Compleuit, ſine more domum baptiſma frequentat
Petrus, vt ablutos flammis, purgaret in undis.
Exemplo caret iſte locus, quos ſpiritus almus
Præuenit, quas ſanxit aquas, vitalia ſemper
Addere dona ſolet, ſolisq. ex fonte renatis
Impoſita properare manu: gerit iſta viciſſim,
Ne quiſquam putet eſſe ſuum, meritisq. venire
Quod variat qui ſponte parat: nam ſpiritus almus
Neſcia menſuræ fert præmia pluſq. miniſtrans
Quàm ſperantis erat: præcedit gratia votum.

Petrus Hieroſolymam reuerſus, ac interrogatus de gentium ſalute, reſpondet.

Peruenit hinc abiēs ſublimem Petrus in vrbem,
Quæ retinet vexilla Crucis; plebs cuncta requirit
Gentibus unde ſalus: aperit quibus omnia doctor
Subiungensq. monet: numquam fas eſſe negari
Quæ ueniunt bonitate Dei: ſententia voce
Digna pij monſtrare palam cuſtodis amorem,
Vt velit ad cunctos cæleſtia regna patere,
Qui tenet has ſine fine fores: quid turba querellis
Gaudia noſtra teris? non ſunt noua munera Petro
Tot vicibus ſignata prius: cum nominis almi
Huic Chriſtus dat laude frui: quem iura locauit
Eccleſiæ portare ſuæ, cum littore naues
Proſpiciens adſtare duas, præcepta miniſtrans
In Petri uult puppe vehi ſynagoga profecto
Sicca remanſit humi: poſtquam doctrina magiſtri:

Eccle-

Ecclesiæ dedit alta sequi, stat perfida terris
Iam pelago currente fide sua quippe figura
Hæsit vtrique rati. Ioseph Iudæa vocabat
Hunc natum cui Petrus ait: Tu Christe probaris
Filius esse Dei, pars hæc defigitur aruis,
Quæ cecidit terrena sequens: processit in altum,
Quæ creuit diuina loquens: cum pisce sine ullo
In tenebris captura fuit: nam tempore lucis
Lux qui Christus adest, spoliat vada salsa draconis,
Vt cunctos ad littus agant sacra retia fontis,
Et de cærulei rapiantur fauce profundi.
Nam mare mundus erat, cuius de gurgite Petrus
Humida lina trahens, verbo piscante carinas
Compleuit maiore sinu: quia turba duobus
E populis ventura foret, gentesq. leuauit
Tunc famulante salo: plenaq. in puppe fatetur
Ecclesiam cuius placida statione recondit,
Quod Domini sermone capit, qui dixerat ante
Esse alias, quas quærat oues, has nempe parabat,
Quas nunc rite uocat, per quas clementia Petri
Congregat æthereis humana peculia septis.
Non deerit sua fama locis. Petrus omnia prendens
Bethsaida satus vrbe fuit, quæ nomine Hebræo
Venatorum est dicta domus quam verus ab illa
Ecclesiæ venator adest? qui cuncta peragrans
Cinxit, & ad fidei collegit retia gentes.

Angelus noctu in carcerē ingressus, Petrum ruptis vinculis, omnibusq. ianuis patentibus, liberat.

Clauditur obscuro, sed non sine lumine Petrus

Carcere, nec possunt tenebræ caligine furua
Ecclesię celare diem: commune per omnes
Supplicium timor ille facit: custodia Petri
Publica pœna fuit, proprium sed Pastor ouile
Seruato custode regit, quem ditat honore
Ter Dominum confessus amor, de nomine Petra
Nomen Petrus habens, ęterna vocabula portat
Fundamenta gerens numquam passura ruinam:
Expectate tuis, cunctaq. in tempore charus,
Et nobis iam Petre ueni, simul omnibus exi,
Quos stimulat nunc cura prior: iam nocte profunda
Angelus astra ferens ergastula candidus intrat
Se comitante die: cæli ueniente ministro.
Carceris umbra fugit, pulsę periere tenebræ
Lucifero radiante nouo: color exsulat ater,
Et mutatæ uident nocturna crepuscula solem.
Custodum uallante manu inter uincula Petro,
Corpore somnus erat: sed cum uigilaret in illo,
Quæ nescit dormire fides: hoc cantica clamant,
Dormio corde uigil, lęti documenta figuræ
Discite, qui liquido meruistis fonte renasci,
Et quę forma manet sacrata in corpore Petri,
Cernite corde pio: docet hanc virtutis apertæ
Angelus ipse uiam, tangens, latus impulit, in qua
Ecclesiæ stat parte caput: qua nuncius ortam
Nouerat, inde leuat, lateri subnexuit arcę
Ostia sancta Noe clausis animalibus, hinc est
Diluuio uastante salus producitur Eua
Dormitante uiro lateris generata propago

No-

Nomen habens vitæ, si numquam culpa fuisset
Sic mansura magis: Christus post mysticus Adam
Dignatus dare mēbra cruci, atque in carne perēpta
Morte premi, quia vita redit, noua dona liquoris
Per lateris sacrauit iter: nunc Angelus illa
Petrum parte uocat, mens credat ut omnis in ipso
Ecclesię constare decus, teneatq. superno
Assertore fidem: quo calciamenta monente
Hi meruere pedes, tetigit quos dextra magistri,
Quæ totum mundauit aquis: gradientibus illis
Conclusæ cessere fores: putat omnia somno
Ludificante geri, cui præmia uera parauit
Maiestas ignara doli: iam ferrea claustris
Porta patet, rigidi laxant sua vincula postes
Gentibus abscindens durę feritatis acumen.
Aspera cuncta domat, ne ianua fixa vetaret
Orbis iter, quo cursus erit: dic gloria rerum,
Ferrea quid mirum si cedunt hostia Petro?
Quem Deus æthereę custodem deputat aulæ
Ecclesiæq. suę faciens retinere cacumen
Infernum superare iubet, mox liber ab hoste
Diuinum celebrauit opus, quem prima puella
A tenebris remeare probat: quia sanguine Christi
Rem dedit esse parem: visus adit ipse resurgens
Fœmineos: loquitur redeuntis gloria carnis
Ad sexū, quē mater habet, patet hinc quoque vatē
Ecclesiam sensisse suum: quę gaudia portet
In cunctum diffusa gregem: quis talia fando
Explicet, aut verbis attollat pondera rerum?

Maximus ille pauor gelidos qui ſtinxerat artus,
Lætitię menſura fuit: manet omne per æuum
Pignoris huius apex: & ſideris obtinet inſtar
Corpore quod Petrus ſacrauit, & Angelus ore
His ſolidata fides: his eſt tibi Roma catenis
Perpetuata ſalus: harum circundata nexu
Libera ſemper eris: quid enim non uincula pręſtant,
Quæ tetigit qui cuncta poteſt abſoluere? cuius
Hæc inuicta manu uel religioſa trinmpho
Mœnia nonnullo penitus quatientur ab hoſte
Claudit iter bellis, qui portam pandit in aſtris.

LIBER SECVNDVS

Paulus iubente Spiritu sancto Paphum petit, ibique obcœcato Mago, proconsulem Christo lucrifacit.

SPIRITVS *accensam uerbo radiante lucernam*
Sub modio lucere uetans, secernite Saulum
Dixit in oris opus, quem mox sacrauit euntẽ,
Imposita Petrus ille manu: cui sermo magistri
Omnia posse dedit, Cyprum, Salaminaq. linquens
Pergit adire Paphum: quę fertur amoribus olim
Dedita, sacrilegæ mansisse libidinis antrum,
Aligerosq. vagos studio coluisse procaci.
Hinc operum procedit apex, quia gratia maior
Ad delicta uenit, culpas huic posse remitti.
Exemplum iam Paulus erat, qua splendida laudum
Materia est adiecta viro: primordia casta
In luxus regione serit, fructusq. pudicos
Multiplicat lasciuus ager: cui nescia post hæc
Difficilisq. foret, cum sic uideatur, honestas
De turpi cœpisse loco, pars ne qua vacaret
A meritis ieiuna, tamen molitur iniquus

Eloquio certare magus, contraria semper
Virtuti fecere viam: iaculata retorquens
Ecclesiæ bellator ait: fallacia monstrat
Quo pereas genitore satus, confinia mortis
In tenebris patiere tuis, neque cernere solem
Tempus adusque datur, rerumq. attendere formas
Artificem quibus esse negas: tunc nubila vultum
Cæruleis fixere notis, & pectoris atri
Venit in ora color: quærit iam calle negato
Quo duce tutus eat: cuius pede gressibus instet
Quis tribuat miseratus opem, vacuasq. per auras
Erroris palpauit iter, Proconsule Paulus
Mox didicit lucere fidem, cui caussa uidendi
Nox aliena fuit: non sunt noua Paule, salutis
Obsequio tenebris lucem bene surgere: nosti
Omnia secretam referant documenta figuram,
Si libeat vigili pulsare latentia sensu.
Iure docens Paulus, miracula condere cœpit
Ex oculis, iubar unde sui micat altius oris
Amisso crescente die, sic nuper iniquum
Subdere dignus erat, tenebrisq. fatentibus hostem
Vincere qui cæcus meruit sine fine videre.

Paulus Antiochenam Iudæorum Synagogam adijt ibique de figuris veteris Testamenti; & de Christi aduentu ad Iudæos habuit orationem.

Antiochi dictam de nomine uisitat vrbem
Paulus, et extemplo properat dare verba cateruis,
Quas Synagoga tenet, dextraq. silentia mandans,
No-

Noſtis ait: patribus tellus Aegyptia noſtris
Qua poſuit feritate iugum, crudelibus aruis.
Quos rapuit per ſigna Deus: quibus omnia cedens
Mutauit natura uices, cum virga fugauit
Terga maris fluctusq. ſuis ſtetit exſul ab oris
Puluereo de calle placens, pontiq. facultas
Obſequio eſt ſubiecta pedum, redeunte profundo
Naufragium factura reis, quæ uertere iuſſa
Per varios ſua iura modos, hic ſtrauit arenas,
His cumulauit aquas, iuſtis via. ſontibus unda.
Cum percuſſa ſilex venis ſpumauit apertis
Aequoreos enixa lacus: de vertice ſicco
Fluminium largita uadum, non priſtina morem
Geſsit origo ſuum, ueterem nec præbuit vſum
Dona nouella ferens, quam lex æterna coegit
Non innata ſequi, diſiunctaq. ſemina monſtrat
Poſſe dari de rore dapes: de caute liquores.
Nam ne pauca pijs fluerent miracula cauſſis,
Saxa vomunt latices: & inundant nubila panes,
Aereusq. liquor ſolidis induruit eſcis,
Quæq. diu uacuas tenuerunt agmina fauces,
Frugiferis ſaturantur aquis, nimbiq. coloni
Dant epulas pluuiamq. uorant, et manditur imber.
Sic inuicta manus: ſic gratia plena creantis
Scit querulos nutrire greges, & ponere ſacros
In patria meliore choros: vt uentris amœni
Fructus ad æternæ floreſcat ſemina vitæ.
Dauidica nam ſtirpe ſatus genitrice Maria
Chriſtus adeſt, quem tota canunt oracula vatum

Venturum sub carne Deum: seseq. creantem
Virgineos intrare sinus. Euoluite quidquid
Sabbata vestra tegunt, typicæ documenta figuræ
Perspicitis fulgere sacri præsepibus agni.
Cuius ab igne senes hauserunt dicta Prophetæ,
Et dedit ante loqui quod cœpit postea nasci.
Clamauit uirtute potens Baptista Ioannes.
Non ego sum, post me ueniet: cui tangere non sum
Calciamenta pedum dignus: neque soluere summam,
Quæ ligat excelsas humilis corrigia plantas.
Quàm bene vox Pauli cecinit præcepta lauacri
Permiscens antiqua nouis: nec epistola cessat
Hæc iterare docens: patres baptismate nostri
In rubro fulsere freto sub nomine Mosæ
Per legem, cum petra simul sequeretur euntes.
Nam petra Christus erat. Quid adhuc gens dura re-
In libris sonat ecce tuis: ne credere tardes. (quiris?
Consule signa maris, quæ mystica dona susurrant
Temporibus ventura crucis, cum sanguine Iesus
Tinxit aquas, laterisq. vno de vulnere fluxit,
Quod vitæ tria dona daret: rubor equoris ille,
Caussa futura fuit: sic conditor abluit omnes,
Sic emit, hic pretij color est in gurgite ponti,
Apparentq. in uado miracula debita ligno.

Paulus petijt iterum Iudæorum Synagogam, de Christi passione, & resurrectione prædicaturus.

Sæpius obscuris radios infundere feruens
Mentibus, hęc rursus memorauit in ordine Paulus

Post-

Postquam signa Dei carnis vestitus amictu
Christus vbique dedit, faciens manifesta, quod orbi
Venerit ipse salus: stimulis agitata furoris
Impia turba fremens, petit hunc a iure Pilati
Suspendi, figiq. cruci: terrena propago,
Vota quod optandi non possunt omnia ferre,
Sponte salutiferi cesserunt munera Christi,
Qui libertatis pretium tibi uenit ab astris,
Perdita restituens, tumulisq. iacentia tollens,
Respice quam proprio maneas obnoxia regi,
Ne pereas, vult ipse mori: post tristitia facta
Quinetiam custode dato signare sepulchrum
Ad geminum volucre nefas, Dominoq. paratam
Surgenti damnare uiam: pro cæca voluntas?
Quæ putat æternum mortali lege teneri,
Et non posse sibi post funera reddere membra,
Qui toties aliena leuat, meministis ab ore
Dauidicæ resonare lyræ: corrupta vetabis
Sanctum nosse tuum: poteratne in puluere leti
Ferre moras? qui vita manet? quē suscitat auctor
Nil patiens de morte Deus, mors denique victa est,
Vincendi transgressa modum quę iudice tacto
Linquere iussa reos, spolijs vacuata vetustis
Per sua bella cadit: veniensq. absoluere vinctos
Non retinendus erat: fors ultima cœpit auerni
Iam vita præsente mori, quæq. omnia subdens
Ante fuit, tunc ipsa perit, triduoq. peracto
Lucis iter quod fecit adit, quo tota resurgit
In Domino natura suo: de lege uidetis

Laxa-

Laxari non posse neces: hunc quærite, cuius
Sanguine mundati regno sociamur herili,
In cuius iam parte sumus, sub pignore carnis
Quam uoluit portare Deus: tunc dogmata quosdam
Ecclesiæ dant ista viros, uetuere loquelas
Vlterius proferre pias. o semper inanis,
O sterilis Iudæa tibi: quæ semina vitas,
Ne fructus afferre queas, quibus ore magistro
Paulus ait: uos ista quidem: uos nosse deceret.
Ast alijs hoc lumen erit: nam scripta fatentur,
Lumen in extremis posui te gentibus esse.
Gentiles stupuere globi, fontemq. secuti
Sumere promissæ cupiunt nouitatis honorem,
Et lympha genitrice sati meruere renasci.
Compellor ratione loci pro munere tanto
Historiæ pulsare fidem: quæ prodidit olim
Cum populos, gentesq. duas in uentre Rebecca
Ferret, & angustis includeret agmina muris,
Consuleretq. rogans oranti corde tonantem,
Responsum meruisse Dei: prior inquit in istis
Inferior, breuiorq. manet, maiorq. minori
Seruiet, & iuuenis palmæ potietur honore.
Quidquid in hoc utero fœcunda puerpera gessit,
Ecclesiæ conceptus habet, formamq. sequentem
Gentilis concursus agit, qui crescit in aluo,
In qua uictor erat, quod iam meminisse necesse est,
Et studijs celebrare bonis, famulemur ut illi,
Cuius ab effectu nos contigit ante uocari,
Quàm nasci, qui dona prius, quam tẽpora præstat.

Pau-

Paulus curat in Listra claudum ex vtero matris, tum de adoratione illi oblata, & ab ipso prohibita.

Iamq. Lycaonis incedens passibus agros,
Listram Paulus adit: fuit hac tunc claudus in urbe
Supplicio comitante satus, uestigia ferre
Nescius ex utero: membri pars cœperat ægri
Se nascente mori: comperto dogmate Pauli
Quo monitore piæ tendunt ad sidera mentes,
Mox uoluit diuina sequi: bene claude iacebas
Has primum graditure uias, petis æthera sensu
Cum nec dum mouearis homo pedibusq. negatis
Longius ire uales. Paulus speculatus in immo
Pectore quid caperet, claudiq. fidelis amorem
In uerbo iam stare Dei, sic clarius infit:
Surge citus: rectusq. tuis imponere plantis.
Exsequitur præcepta salus, & calle nouello
Progreditur persona uetus, motuq. frequenti
Pulsat ubique solum, perq. omnia currere tentans,
Sæpe timet quod nescit iter: modo gressibus ortus
Annosô languore senex: quod ut agmina cernunt,
Exclamant, diuumq. uocant, ac serta ministrant,
Vt mactanda feri procedat uictima tauri.
Paulus ad hæc, tunicam rumpit festinus, aperta
Sic prohibens ratione uiros, solennia nobis
Cur precor ista datis? fragili quos corpore constat
Terrena sub lege premi? fuit impius olim
Relligionis honor, cum numina fusa metallis,
Artifices timuere sui, cum templa dicarent

Absci-

Abscisis de rupe Deis, tunc forte licebat,
Innocuos mactare greges, fibrasq. tepentes,
Consulere, & vocem pecudis morientis in extis
Quærere: nunc libeat vanis cessantibus aris
Aeterno parere Deo, qui semina vitæ
Præbuit & uarijs prouentibus arua locauit,
Cuius ab imperio, plenis consurgit aristis
De grano moriente seges, palmesq. recisus
Vulnere conceptas fœcundius educat uuas,
Quo moderante polum succedunt solibus imbres,
Tempora temporibus, quæ cum fugitiua recurrunt
Post sua terga, vagi constantia permanet anni.
Discite iam uerum sacra de virgine natum
In terris celebrare Deum: nec uota feratis
Lanigero damnosa gregi, quos liberat agnus
Vnicus, ablutum, qui sanguine comparat orbem.
His dictis instructa fides: sed corporis usus
In geminum processit opus, duplicemq. figuram
Personat vna salus, toto quod in æquore mundi
Ecclesiæ; duo sunt populi per uerba duorum
Cui plenas captura duas facit esse carinas,
Nanque hæc humano generi collata vicissim
Claudorum docuere pedes, quibus adstat imago
Singula quæque gerens: populo communis vtrique.
Quem Petrus antiquis tribuit consurgere plantis,
Ad portam uicinus erat: gens uenit ab illo
Circuncisa loco. Psalmi, Lex, atque Prophetæ.
Cui Christi cecinere diem, quem Paulus ab auris
Erigit, ad templi numquam consederat ædes,

Longinqua tellure iacens: quia gentibus ortus
Cœpit ab ore pio ſolidæ ueſtigia mentis.
In turbas proferre rudes, populoq. mederi,
Quem latuit uox priſca Dei, ſic claudus uterque,
Cum properat genus omne leuat, gentisq. ſalutem
Perſona ſignauit iter, quæ gloria rerum
Contulit ut Petro Paulum gerat ordo ſecundum
Qui fundamentis manet architectus in illis.
Vt tamen auctoris memoremus ad omnia laudes,
Ii duo ſunt cæci properantibus undique turbis,
Qui Domino dixere ſimul: fili optime Dauid
Da tenebras exire graues, da cernere lucem,
Quam neſcimus adhuc: ſubitum tunc illa medelæ
Semper amica manus iubar intulit, atque reliquit
Nox oculos, exſulq. dies illuminat orbes,
Expauitq. redux inopia crepuſcula uiſus.
Hos populos liquet eſſe duos, quos noxia uenæ
Cæcauit natura ſuæ, clementia Ieſu,
Cum celebrauit iter, cum tempore carnis habere
Se uoluit, de luce nouat, purgatq. figuram,
Quam delicta dabant, moxq. integra fulſit imago,
Quæ meruit ſentire Deum: pars iuncta cerebro
Maxima ſunt oculi, creat hos in munere Chriſtus,
Qui caput et ſplendor rerũ eſt: pars omnibus imma
Sunt in fine pedes, hos ſanat in aggere cura
Vocis Apoſtolicæ: quoniam ſpecioſa uocantur,
Quæ pacem cunctis portant ueſtigia terris.
Exortum eſt lumen tenebris, per dona magiſtri.
Ii ſtatuunt greſſus, quibus eſt ſors tradita uerbi,

Vt uigeat medicina ſequens bonitate prioris,
Paullatimq. ſalus in totum tranſeat orbem.

Fraus inter Iudæos oritur de baptiſmate & circunciſione, quæ a Petro & Paulo detegitur.

Iam rabidas hominum Paulus ſuperauerat iras
Velificante fide, ſubitas uomuere procellas
Iudæa de nube doli. non primitus ulli
Poſſe lauacra dari, quam circunciſio carnis
Accedat de lege Dei. gens dura quid ultra,
Ad lapides, ferrumq. uocas? hæc umbra figuræ
Non ſpecies manſura fuit, ſimulata relinque,
Quæ iam certa uides, Chriſti proceſſit ab ore
Vita manens, omneſq. iubet de fonte renaſci
Qui ueniũt: cur mẽbra ſecent? partemq. reſoluãt?
Cum totum ſaluare queant? ne quære uetuſto
More premi nouitatis opem, deflexaq. retro
Lumina conſtitui, poſtquam uia rectior omnes
Dirigit, & cæſis illuſtrat ſentibus orbem.
Lite ſub ambigua Paulus loca tendit ad urbis,
Cui radiant monimenta Crucis, ſanctoſq. reuiſit
Iuris Apoſtolici proceres, quibus omnia præſens,
Quæ ſint geſta refert. Petrus, cui maxima cura eſt
Commiſſos augere greges, ad paſcua cunctos
Se duce læta uocans, has explicat ore loquelas.
Cernitis æternum ſeclis memorata uetuſtis,
Quæ populo docili cecinerunt ore Prophetæ
In nobis compleſſe Deum? qui maluit emptor
Omnibus eſſe ſalus, nullum diſcernere paſſus

In pretio, quo uita redit, mihi iuſſit apertam
Gentibus hanc monſtrare uiam: quid uota morari
Tardariq. iuuat? quidue hæc ænigmata cana
Miſceri cum luce noua? quos gratia purgat,
Vt ueniant, lex nulla uetat: cæleſtis amoris
Materia eſt feſtina fides, hanc Chriſtus adoptat,
Hanc facit eſſe ſuam, qua quisque merebitur uti,
Circunciſus adeſt, & iure renaſcitur undis.
Paſtorem ſtatuere ſequi: placet ergo miniſtros
Ire ſimul, ſcriptisq. pijs abſoluere gentes.
Hoc illis non ſtare iugum: tamen eſſe cauendum,
Ne ſimulacra colant: quorum libamina ſemper
Execranda forent: ne ſuffocata cruore
Quæ maculantur, edant: ne ſæuior hoſte libido
Hos impura premat, quos lux baptiſmate mundat.
Clarius ut liqueant huius documenta figuræ
Et progreſſa prius cur iam diſcedat imago,
Principiũ meminiſſe iuuat: Deus inquit Abraham
Vt teſtamentum tibi nunc, ſoboliq. perenne
Conſtituas, in carne meum, præputia ferro
Circuncide libens, & fœdera necte ſuperna.
Secretam ſcrutemur opem, uideamus in iſto
Vulnere pacta Dei, quæ teſtamenta recondit
Præſcius, ut terris conſortia iungat olympi,
Quæ didicit iurare puer, qui primus ad undam
Repperit Eccleſię currentem fonte Rebeccam.
Corporis ille locus, quo circunciditur Abram
Luxuriam laſciuus habet, uitijq. miniſter
Naturæ ſub lege iacet, pater ipſe futurus

Semi-

Seminis unde salus ad uitam pullulat orbis,
Euacuat, quod culpa grauat, truncata libido
Virgineum promittit opus, hęc nanque propago
Diuinum concepit iter, hinc sacra Maria est
Ad partum generata nouum, quæ coniugis expers
Mater inest, natusq. Dei de Virginis aluo
Emicat, atque hominem mediator in omnia complet,
Hinc terrena leuans, illinc cælestia præstans.
Præterit ergo uetus Christo nascente figura.
Hæc facies ius omne nouat, cultroq. fugato
Spiritus ardescens cor circuncidit in undis,
Qui sanantur aquis, ne figant uulnera membris.

Paulus a Spiritu sancto prohibitus in Asia & Mœsia prædicare, in Macedoniam se contulit.

Nescius interea curis laxare quietem,
Paulus in orbe docet, uerbiq. ligonibus omnes
Excolit, & fidei cogit flauescere messem,
Errorum fugiente gelu, quem spiritus almus
Hæc Asiæ proferre uetat: nec Mœsia quiuit
Diues agris huius tunc semina ferre salutis
Fœcundo ieiuna solo: uir quippe Macedo
In somnis hęc uisus ait: miserere precamur
Illyricos dignare sinus: o gratia quantum
Improuisa parat: subito flamantur amore,
Qui positum iam tempus habent, sic nocte fugata
Doctiloquus conuertit iter, fructuq. loquelę
Vescitur esuriens Macedonia, perq. soporis
Dona salutiferam meruit comprendere linguam.
Quęstio crebra sonat, si plenus munere largo

Prædi-

Prædicat omnipotens, non ueni perdere mundum,
Sed saluare magis: faciat quæ caussa negari,
Hęc alijs, alijsque dari, cum prodiga Iesu
In commune uelit pietas succurrere cunctis.
Suppetit affatim exemplorum copia, nosque
Lectio multiplicem docet hac in parte figuram,
De qua pauca canam, Luca narrante relatus
E populo quidam Christo comes ire rogabat,
Quem secum prodire uetat, qui deinde tacentem
Sponte uocat: nouit mundans interna magister,
Quæ uerbum iam corda ferant, quos obstruat intus
Error iniquus adhuc, ut tunc doctrina ministret
Officium, cum tuta uenit, en sancta, quod inquit,
Incipiant uiolare canes, cœnoque grauati
In margaritas uertant contagia porci.
Altera res etiam superest in carmine dura,
Sed quibus ex ueteri patuerunt omnia fonte,
Ore datas tenui facile est aduertere guttas.
Exhodus ille liber memorat uelamina sacri
Pontificis, qua nempe queat splendescere ueste,
Officijque habitum nitido componere cultu.
Quis segmentatus medijs altaribus adstat,
Quas inter species parili numerantur amictu
In femore exuuiæ, quibus indumenta pudoris
Progrediens ad templa locet, studeatque sacerdos
Obstrictis renibus mysteria castus adire,
Quod statuit lex prisca magis diuinctaque iussit
Tunc hęc membra tegi, quæ possidet atra libido,
Cum properat libare Deo: laxata relinquens

Coniugio post sacra tamen ne parior usus
Ad sobolis non staret opus, steriliq. marito
Connubij frigeret amor, cum certa propago
Hoc solenne gerens nullos admitteret umquam
Externa de stirpe uiros, ubi nomine prisco
Ex adytis perdurat honor, prolesq. per æuum
Sanctificanda redit. uicibus supplenda creandi
Ecclesię nunc alma fides sine fine pudicos
Pontifices iubet esse suos, & quærit in omni
Cauta tribu, quos rite probet nec sanguinis iste,
Sed meriti successus erit: tamen illa figura
Qua sine nulla uetus subsistit littera; demum
Hac melius nouitate manet, uariatq. recurrens
Alterna ratione vices, ne forte sacerdos
Tunc generare uelit, cum nedum mente capaces
Cernit adeße greges, cumq. instat nobilis ardor,
Discendiq. fames, vt apertius ora resoluat,
Ne quisquam ieiunus eat: nam semine uerbi
Prolem posse dari, Paulus quoque sæpius inquit,
Filioli dicendo mei iuuat ergo parumper
Eloquium genitale premi, studiumq. docentem
Dispensare suum, laxans pro tempore vires
Ingenij strictasq. ferens, ne fusa profani
Conculcata terant, mundatis sancta reseruans
Fas uetat inde quæri, culpis hoc imputet Adæ
Venæ pœna suæ, quid enim rea fauce parentum
Progenies sibi iure petat? sator ille benignus
Ni donare uelit, quidquid temerarius error
Corrupto natale tulit: via sola salutis

Asse-

Affectus parcentis erit, miseratio semper
Condicione caret, præstans indebita Christus
His pius accelerat, iustusq. his munera tardat.

Paulus Phythonissam a Dæmone liberat, irascuntur quæstum inde consequentes, qui cæsum Paulum in carcerem concitata plebe detrudunt: sed solutis vinculis liberatur.

In Macedum terris cum mœnia nota Philippi
Doctoris celebraret iter, bacchata puella
Sub stimulo Phythonis ait: Paulum esse ministrum
Aeterni scitote Dei: professio uera
Mendaci de teste sonat, uocemq. fidelem
Perfidus auctor habet, sed non desertur honori
Quod cogit formido loqui, nec mente cohæret
Nudus amore timor. Paulus miseratus ab atro
Dæmone corda premi, nolensq. licere profano
Diuinas aperire vias, fuge dixit, & istam
Vlterius tentare caue: nil iussa moratus
Hostis abest. vacuamq. domum professor iniquus
Deserit, ac profugo mulier sanata periclo
Conticuit de laude viri, quæ cœpta peregit,
Plusq. tacens hoc esse docet, de munere uulgi,
Hæc quæstum faciebat heris, quos turbidus implet,
Quo caret illa furor, populiq. procacis in aure
Seditione fremunt, Romanis obuia sacris
Sacra dari, ritusq. nouos exire per orbem,
Et veteres cecidisse Deos: tunc agmina raptim
Fustibus innumeris, eliso corpore Pauli,
Conueniunt, ubi carcer erat, quem sedibus immis

Includunt comitante Syla, uestigia quorum
Ligno mersa cauo vinclis tenuere beatis.
O felix de clade locus, cui clara refulgent
Lumina pro tenebris. in quo dedit esse perennem
Nox antiqua diem, niueam translatus in aulam
Ecclesiæ. cunctisque ferens modo dona salutis,
Quam bene carcer erat, tota concutitur urbe,
Qui primus noua tecta petat, qui ue oscula figat
Postibus, et tacta sacretur parte chylindri.
Iam nocturna quies, per corpora serpere fessa
Cœperat: exsilijt tellus imitata ruinam
Visceribus concussa suis, et claustra relaxans
Mota uagatur humus, seruitq. canentibus hymnum
Tempestas famulata soli: proh quanta patescit
A nullo superanda fides, ueniente periclo
Pœna fugit, geminoque metu discrimina crescunt,
Vt perdant tormenta locum: tremefactus ab alto
Excutiens sua membra toro, cum libera custos
Cerneret antra necis, gladij mucrone retecto
In iugulum vult ferre manum, sed non licet illi
Paulo teste mori, cuius solamine vitam
Repperit, atque suo meruit de carcere solui,
Descendensq. domum sacris fomenta ministrat
Vulneribus, liquidamque parat sibi reditus vndam,
Cælestem tacturus aquam: nam corde saluti
Figere Paulus amans, cunctos simul amne fluenti
Diluit ætherei, patuit cui luminis ante
Gratia non perimi, creuit post vita renasci
Blandiloquis olim cœpta est sermonibus Eua

Deceptura uirum, nunc improbus ora puellæ,
Qui tunc dæmon agit, repetens ad crimina ſexum.
De quo præda fuit, multis uentura canendo,
Peccati conceptor erat: ſed apoſtolus Adam
Iam melior cæleſte leuans in imagine ſignum,
Qui fuerat terrenus homo, nec certa recepit.
Nam fallit quod ab hoſte uenit: metuamus ut omnes
Hoc audere nefas, nec corrumpamur amari
Melle doli, ſi uera canat, qui falſa miniſtrat.

Athenis diſputat Paulus cum Philoſophis, et eis Chriſtum prædicat Dei eſſe filium.

Ingenijs claras et linguis Paulus Athenas
Ingreditur, tumidamq. feris conflictibus urbem
Eloquio torrente premit, quem turba profari
Doctiſonis mirata modis: quibus inquit ab oris
Verborum fluit iſte ſator? plebs neſcia Paulum
Semina ferre uocat, fruiturque errore magiſtro
Vera loquens: namque hic facundus in orbe uiator
Ambulat, atque colit, cuius labor omnibus inſtat,
Vt creſcat diuinus ager, purgataque fructum
Mens humana ferat, lolij ne ſordeat herbis,
Quam ſegetes portare decet manus æmula cogit,
Ad proceres hunc ire ſimul, quibus edidit aſtans.
Cecropiæ, quos fama canit ſermone diſerto
Gymnaſiis uernare ſuis, ubi præſidet altus
Sacrilegæ nouitatis amor, uos cernimus aram
Ignoto poſuiſſe Deo, qui condidit aſtra,
Qui pelagus, terrasq. dedit, quem vita parentem
Vt moueamur, habet, cuius ſpiramus ab igne,

Cuius imago sumus, de quo cecinere poetæ,
Hinc hominũ constare genus, quem prædicatio cũcta
Sanxit ab ore suo: cur hæc diuina vocatis,
Quæ facitis, vacuoq. metu cæleste putatis
Auxilium? quod gignit humus, natura metalli
Visceribus iacet imma soli, quibus eruta sumet
Ingenij fabricantis opem, seu numina templis
Hinc ueniant, seu vasa focis sibi caussa timoris
Ars operata deos: Dominum super omnia fusum
Claudere nemo potest, paruisq. arctare figuris.
Quod capitur minus est spatio capientis, In auro
Materia est: opifex rerum non sustinet vsum,
Quem simulant, quos ipse creat: quam dura luetis
Crimina, quam stultam sese sapientia uestra
Iudicij est sensura die, cum corpora Christus
Surgere cuncta iubet, tormentaq. fine carebunt,
Vtq. reos cruciet, seruet quos deuoret ignis.
Sic caro iuncta Deo carnales expiat actus,
Et commissa sibi coram: hac examinat vltor,
Qua voluit moriente pati, quam funeris expers
Viuificare uolens, post tartara reddidit astris,
Hæc multos ad dona uocant. Dionysius ipse
Primus in arce soli noua præmia iungit honori,
Complexusq. fidem sic incipit esse sophista,
O lupe Paule rapax, dedit hoc benedictio Iacob
Nomen habere tibi: quid iam remanebit in orbe,
Quod non ore trahas? postquam solertia Graia
Cessit, & inuictas in dogmate vincis Athenas.
Cur Epicureus, vel Stoicus impia soli

Bella cient? reserare opus est: quo nomine multi
Sectarum coiere greges, vitam ambo beatam
Elegere sequi, quam corpore diligit alter,
Hic animi virtute colit: dat & actio Pauli
Ad vitam præcepta piam: sic themate iuncto
Hi magis alternis soluerunt vocibus ora.
Corporis, atque animæ commissus partibus exstat
Plenus homo, sed nunc studijs diuersa sequentes
Ambo volunt, quod neuter habet: vas lumine plenũ
Subdit vtrunque Deo: video clamans, caro menti
Quàm sit iniqua, meæ, rursusq. salubriter infit,
Non propria de parte geri, quod gratia donat.
Hoc celebremus iter, vita quia Christus, & ipse
Se vocat esse viam, per se gradiamur vt ad se,
Sanctaq. ne pedibus possit cessare lucerna,
Præco datus fidei vestigia suggerit orbi.

Paulus Corinthum petit, ab Aquila hospitio susceptus, Christus illic prædicat.

Attica discedens iam liquerat agmina Paulus
Eloquijs superata pijs, bimarisq. Corinthi.
Mœnia iuncta petens populosam reperit vrbem,
Quæ licet alterni contingeret æquoris undas,
Perpetuas sitiebat aquas, ibi Ponticus ille
Aquila tunc præceptor erat, vir plurima laudis
Instrumenta gerens, cuius se Paulus amico
Contulit hospitio, sociam dignatus adire
Artis amore domum: nam scenifactor vterque
Pollebant operis studijs, & dogmate legis.
Christus ait: nunc Paule doce, non obuiat vllus

Me comitante tibi, quæ sit mihi mœnibus istis
Turba vides, insiste loquens, ego pectora firmo,
Ista monent nullos vmquam de munere tardo
Posse queri gratis quod dat clementia Christi.
Tecta sub ambiguo lateat ne forte figura,
Quæ dabitur ratione canam, de nomine sæpe
Argumenta trahi, documentaq. maxima gigni
Scripturæ cecinere piæ: iuuat altius ergo
Quærere, qui Paulo charus coniungitur hospes
Factus in arte comes sub cuius imagine caussæ
Sic uocitatus erat, quali ve decorus honore est,
Hac quoque parte placens: aquilæ natura fidelis
Sponte gerit, quod forma tenet: nam debilis æuo
Et declinatis senio iam visibus ales
Flammiuomo sub sole iacet, pennasq. grauatas
Eius in igne fouet, nocturnaq. lumina pandit,
Atque oculos radijs ardentibus ingerit ægros
Ad veterem reditura diem, sic dona caloris
Languida sumit auis, cuius de fomite uires
Accipit, & prisci reparat dispendia secli.
Cui ne sola forent, quæ feruidus incutit æstus
Per laticum purganda vadum, ter mergitur vndis,
Et senium deponit aquis, iuuenemq. decoris
Effigiem de fonte leuat: quis apertior actus
Relligionis erit, cum veri lumine Solis
Tangimur, antiqui contagia soluimus æui
Accedente fide: lympha mox matre renati
Conspicimur nouitate rudes: infantia rursus
Fit recidiua seni, gemino manantibus ortu

Hic

Hic melior natalis adest, bene conscius huius
Alitis exempli, quem spiritus egit opimam
In cithara versare manum: renouaberis inquit
More aquilæ, qua lege datur sentire, probatis
Laude placere typi, quod firmant cantica iusti.
Nec vacat ars Pauli socio celebrata sub ipso
Secretis virtute boni: tentoria quippe
Fortia mobilibus fabricabat in aggere tectis,
Longius hæc abiens peregrinus vbique viator
Erigit, atque hyemes, solesq. his pellibus arcet.
Nos quoque per culpam prima de sede repulsi
Exsilio mundi iacimur, uia reddita tandem est,
Qua patriæ repetamus iter: munimina nobis
In castris sunt Paule tuis, ne criminis imbres
Tempestas mundana ferat, scelerumq. vapores
Ignitus tentator agat, sub tegmine tali
Tuta salus nullum discriminis excipit ictum,
Nec prostrata fori succumbit viribus hostis.
Mystica signa duces præmittunt laudibus arteis.
Pisces Petrus agens, homines capit æquoris hospes
In sacris persistit aquis: habitacula Paulus
Dum terrena leuat, docet, vt cælestia condat.
Factaq. sæpe manu, nunc construit atria verbo.

Paulus iuit Ephesum quosdamque baptismo Ioannis baptizatos iterum sacris abluit aquis, quod expertes forent nominis Spiritus sancti: ac statim eo repleti sunt.

Vlteriora sequens lustratis finibus arua
Conueniens Ephesum Paulus docet, atque ibi quosdã

Pro-

Prospiciens adstare viros, an spiritus almus
Venerit his quæsitor ait, qui fonte Ioannis
Se dudum maduisse ferunt: nam nominis huius
Expertes hucusque trahi, quos flumine sacro
Abluit, & sanctus mox spiritus ora repleuit,
Verborumq. dedit solitis virtutibus imbrem.
Sæpius arma mouent ista de parte profani.
Et bellare parant, quibus ut contraria possim
Fundere tela loquens: tu nunc mihi largius ora
Spiritus, alme riga, sint vt ibi dogmata digna
Quæ dederis, tu vocis iter, tu semita linguæ,
Tu dicture veni, qui per tua munera semper
Quod reddamus agis, doni quoque suscipis vsum.
Nomine venturi præcursor in orbe Ioannes
Exhibuit baptisma suum, Dominoq. parauit
Ipse viam, memorans cunctis baptisma futurum,
Post aliud quod iure datur, quod trina potestas
Illustrare solet: sed quod magis eligit huius
Tangere Christus aquas formā facit omnibus ad se
Currere fonte pio: sacram ne deserat undam
Vlterius mortale genus, quam corpore mundo
Et Dominus dignatus erat, cnm diluit amnem
Per Famulum mergente Deo, iam flumine tacto
Discipulis hoc cessit opus, quos dogmate plures
Baptizasse canunt: serui cessare lauacrum
Fas fuerat ueniente Dei prænuncius, ex quo
Dixerat ista prius quo tempore fecit Iesus
Iam plenum baptisma geri: velut ante Ioannes
Cur solitum propriumq. daret? quæ regula Paulum

Com-

Compulit vt Christi deberent fonte renasci,
Quem non venturum, sed iam uenisse Ioannes
Insinuans, digito cælestem prodidit agnum
Hunc peccata canens a cuncto tollere mundo.
Quid geminum baptisma cupis simulare profane?
Dissona non iterant, repetitio rem tenet ipsam
Non aliam, bisq. illa foret quæ primitus esse
Cœpit, & ipsa redit: nam cum discordet origo
Principij, finisq. sequens, & singula dici
Et patet esse semel, nulloq. errore grauantur,
Quæ collata simul possunt diuisa probari.
Cum tamen hæretica nigredine plenus auerni
Polluitur quicunque lacu, si lumen habere
Ecclesiæ vult forte piæ, non cogit ad undam
Nostra fides hunc ire iterum: quia nomine trino
Dogmata praua trahũt, nec qui, sed quid dare possint
Explorare solet, positæ quem uera fateri
Instituere manus, solusq. repellitur error
In diuersa trahens, quod spiritus efficit unum,
Hos etiam bis sex memorat scriptura fuisse.
O sacer & felix numeri modus, agmine fuso
Cum meruere cibi damnorum semine nasci
Iuris Apostolici, lata est tot gloria uasis.

Paulus Ephesum ad Christum conuertit, atque eius veste ægroti curantur, & dæmones fugantur. Septem Iudæi tentant curare dæmoniacum in nomine Iesu, sed lacerati, nudi, & victi fugerunt,

Iam sermone potens, Ephesi conuerterat vrbem
Paulus & æthereis fulgebat gloria signis.

Cumq.

Cumq. per innumeros mutarent saucia morbos
Corpora, nec miseros operata reficeret ægros
Artificum medicina manu, velamina sacra
Absentes petiere sibi, quibus adfuit ardens,
Vt caderet vapor ille, fides, finemq. calori
Altera flamma daret, semicinctia denique Pauli,
Atque oblata palam sudaria fusa per artus
Languorum pressere focos, membrisq. repostæ
Ad nihilum fluxere lues: vigor omnia curans
Tactus erat, nullæq. domus a munere cessant,
Quod medica de veste ferunt: virtute sub ipsa
Spirituum quoque turba minax, velut irrita fumi
Pars per inane fugit, ne fabrica pulchra creantis,
(Quæ plasmata solo cælestis imaginis instar
Traxit, & auctoris speciem pro pignore gestat)
Hospite sit polluta suo, templumq. decoris
Inficiat prædonis odor. quo tempore septem
Iudæa de stirpe viri noua prælia tentant,
Sic prius affati, quem Paulus nomine Iesum
Prædicat, hunc tibimet pariter præponimus et nos,
Peruasum dimitte locum: vox reddita contra,
Qui sit Christus ait, qui Paulus, sentio, nam vos
Ignotos vitare licet: cognosce furorem
Gens inimica tuum, dæmon regnare fatetur,
Quem uenisse negas, atque hoc conuinceris ipso,
Quo stimulante ruis, cui non datur ore placere,
Quod terrore mouet, contraria dicere voto
Caussa Dei prohibet, quam lex comitatur amoris.
Hæc est vera fides, quæ tunc spectacula plebi,
Quam-

Quamue triumphalem Domino vincente coronam
Contigit inde geri? rabido cum murmure frendens
Dæmonis ira suis bene noxia rumpit amictus.
Dissecat & facies, fugiuntq. pericula victi,
Nudaq. præcipiti conuertunt terga pauore.
Quid Iudæa ferox iam non de clade timebis?
Quæ socio sic hoste peris, cui criminis auctor
Punitorq. idem est? ne sit te iudice pulsus,
Qua simul est peccante reus: mox fama per vrbem
Sparsit ubique uolans, et dæmonis edere uocem,
Quod virtus est summa Dei: concurrere gaudent,
In latices intrare pios, maculasq. uetustas
Fonte lauare nouo, sanctisq. nitescere lymphis
E quibus una datur, simul insons omnibus etas.
Ast alij magicis ponunt incendia libris,
Vt mereantur aquas, & uitant ignibus ignes.
Ardua flamma nimis, cuius super æthera fulgor
Euolat, & cælum tales petiere fauillæ,
Quinquaginta etiam pretium posuere libellis
Milia numorum, quoniam meruere nocentes
Sic abolere nefas: huius hæc caussa figura est.
Lege sacer numerus delicta resoluit, ut olim
Diluit in toto Dauid sua crimina Psalmo,
Contractusq. fugat: nam quinquagesimus annus,
Cum iubilæus adest, proprij distractio ruris
Antiquo donatur hero, seruire coactus
Libertas amissa redit, mala debita laxat
Creditor, & limen patriæ uetus adspicit exsul.
Quinquaginta etiam cubitis distenditur arca,

Quæ depressa vadis, atque æquore tuta salutem
Sub numero pietatis agit, seruataq. crescit
Per spatij parcentis opem: quia Christus ubique
Condidit Ecclesiam uenia fabricante capacem,
Quæ sic cœpta fretis latissima funditur aruis.

Demetrius Statuarius seditionem concitat aduersus Paulum.

Infelix Ephesi Demetrius arte locabat
Sacrilegis delubra locis, argentea suetus
Soluere vota suæ pretio maiore Dianæ,
Cedere cuncta videns prisci monumenta furoris
Ingemit, & uanas his vocibus excitat iras.
Non pudet o socij nostram cecidisse Dianam,
Quàm mundi suspexit honor? mortalibus ultra
Quæ speranda salus, si non per secula possunt
Fine carere dij? quæ nunc simulacra sacellis?
Quæ poterũt dare thura focis? quos aduena Paulus
Territat, & quidquid gerimus pro nomine diuum,
Muta metalla uocat, quorum discedit ab orbe
Relligio, pulsiq. fugam petiere penates.
Hei mihi iam video subitis lapsura ruinis
Condita fana diu, templi quoque nobilis ædem
In cineres, stragemq. dari, quam prendimus arcem.
Quàm ne tenemus opem: quibus interclusa facultas
Est operum, crimenq. foret fecisse Dianam.
Pergite, tempus adest, labor vltimus omnia secum
Si desperet habet, sola est uia uincere victis.
Formidare nihil, restat sors certa triumphi
Pro superis mouisse manus, insurgite telis,

Et

Et quàm vota deam celebrẽt, hanc arma reposcant.
His dictis plebs mota fremit, magnamq. Dianam
Communi clamore uocat, ac præpete cursu
Itur in obscœnum cum seditione theatrum.
Non alio decuit caussas, meritumq. Dianæ
Lasciuo tractare foro: capit area turpis
Concilij deformis opus: tamen impetus amens
Fluxit, vt in uacuas oculis qui labitur auras
Nullaque dispersus retinet uestigia fumus.
O miseranda manus, cui tu præstare laboras,
Perpetuam cur esse putas? te teste sacellis
Fruitur fugitiua suis, quo iure pauescis,
Qua pereunte doles, cæloq. adiungere tentas
Quam terris remanere negas. Nunc ordo figuræ
Explorandus erit, latebrisq. uidendus apertis.
Dicitur e solo Demetrius atria demens
Argento posuisse deæ cum plura capaci
Protulerit natura sinu, quibus ista metallis
Fingeret, ut fusis animentur vultibus æra,
Ingenijq. manus promittunt munere cautes.
Quod si sanctiloquos voluamus ab ordine libros,
Inueniemus iter, puris quia sensibus aurum
Comparat, argentum nitidis scriptura loquelis.
Nam Psalmus licet ista canat, tamen inclyte Moses
Altius hæc memoras populo cum talia dicas.
Aurum, atque argentum templorum ferte decori,
Quod iacet interius menti, non dura metalli
Materies sub corde latet, sed apertius illud
Exagitat, quod Christus amat, mens obtulit aurum,

Cui

Cui fuerit pretiosa fides, pariterque ministrat
Argentum, cui uoce sonant bona tympana cordis,
Vt Dominum duo iuncta colant, de pectore sensus,
De sermone sonus, sic aurum dogmata legis,
Argentumque petunt hoc ad pia templa parari.
Nos quia templa sumus, si crimina cuncta recedant
Præscia uerba monent, quod Apostolus ipse reuelat,
Corde salus credentis erit, confessio uoce.
Sacrilego res una fuit. Demetrius ędes
Condidit argento, cuius facundia mouit
Hos animos, ut norma probet sine iudice sensu
Numina uana coli, nec de uirtute uenire
Pectoris istud opus, cui pars hęc sola dicatur,
Quæ rationis inops nudam ferit ore loquelam.

Paulus in Troiam vrbem prædicaturus venit, cumque in cœnaculo produxisset sermonem vsque ad noctem, Euthycus somno correptus, e fenestra decidit, ac moritur, quem suscitat Paulus.

Tu quoque signa ferens titulos in carmine nostro
Troia repone tuos, et laudibus adde triumphos
Qui magis ex uero fulgent tibi clarius actu,
Quam quos pomposo reboant tua bella cothurno.
Lingua colona Dei cum semina fœta saluti
Spargeret, in seram produxit tempora noctem
Plus animis factura diem: micuere coruscę
Lampades, ut uerbi lucerent igne fideles.
Solus ab excubijs uiuacibus Euthycus exsul
Mersa sopore graui commisit membra fenestræ.
O male parta quies, o semper dedita somno

Pectora nuda bono? quantis patet ille ruinis,
Quem nox sola tenet? numquamq. resuscitat ægrũ
Ad meliora caput, nescit vigilare periclo,
Qui patitur dormire Deo, quid inane fenestræ
Quæris adulte chaos, quidue hac in parte quiescis?
Qua ruiturus eris? res est inimica saluti
Pendula celsa sequi, futuraq. somnia prono
Carpere uelle toro: poteras meliore cubili
In verbo recubare Dei, Pauloq. monente
Eius uelle aditum, cui limine peruia recto
Ianua nomen inest, per quam de fonte leuatæ
Ad vitam gradiuntur oues, hanc quærite cuncti,
Si rabidas fauces cura est, morsusq. cruentos
Euitare lupi, cuius lacerabitur ore
A pastore fugax, qui sparsos vocibus agnos
Euocat, atque gregem propria de morte redẽptum
Non sinit insidijs, & amari vulnere dentis
Rursus ab hoste capi: mæsto sonuere tumultu
Atria: concurrit gemitu miserata frequenti
Turba videre locum: qui funere tristis acerbo
Lætitiam facturus erit, cui Paulus adhærens
Pectore viuit ait, quam uocem vita secuta est,
Morsq. repulsa fugit: quantum tua Christe potestas
In famulos operata facit, tu redditus astris
Aequalisq. patri de maiestate perenni
Iura superna regis, sed quod caro corpore matris
Virginis orta tibi regnum spoliauit auerni,
Viuaq. de proprio reuocasti membra sepulcro,
Teq. probans voluisse mori, qua parte resurgis,

Et qua natus eras, cum ferrea uincula soluis.
Lux alijs alterna regit te auctore, simulq.
Exemplo donata tuo, qui subdita dudum
Cogis, & electis succumbere tartara seruis.
Interea fœlix surgit de morte cadauer
Et meliore uia tria per cænacula sospes
Ducitur ad Paulum, cuius conspectibus insons
Cœpit adesse puer, vitæ iam dignus honore,
Cum læti conuertit iter, quæ gloria facti
Instruit ad ueterem caussas aperire figuram.
Fulta tribus cameris Noe describitur arca
Ecclesiæ documenta gerens: stetit ordine primo
Pars hominum, pecudesq. gradum tenuere secundũ.
Tertia sors addicta feris, quæ cuncta per undas
Arca quadrata tulit, uelut in baptismate fontis
Omnibus est nunc una salus, sed moribus unus
Non ualet esse locus: nam nidos fertur in illa
Aedificasse Noe, quem iustum dicit Hebræus
Et requiem, quod Christus inest, qui diuidit æquus
Præmia certa suis: quisquis uirtutis amator
Iungitur alta petens. Noe stat proximus: infra
Ingenio breuiore minor sors dedita sæuis
Tartareum tenet imma sinum: sic Eutychus ergo
Prima parte cadens inferni perditus oris
Hæsit & humana vacuus ratione ferarum
Cœpit habere locum, cui postquam pectore Paulus
Incubuit, verbumq. suum sapientia fudit,
Ore leuans animam carnali lege peremptam
Ad Dominum de morte redit, quod epistola clamat.

Qui

Qui dormis iam ſurge citus, rurſusq. perurget,
Teq. vigil de morte leua: ſuper ardua trina
Promeruit iam ſtare puer, quia dogmate trino
Comperit æternæ, quæ ſit ſubſtantia vitæ,

Paulus Spiritus ſancti iuſſu Hieroſolymam petiturus conuocans Chriſtianos, in littore monet vt eccleſiam Chriſti vigilanter coſtodiant, atque eo magis, quod ſe amplius viſuri non eſſent.

Iamq. peragratis Paulus ſtationibus orbis
Ad Solymam venturus erat, quo ſpiritus illum
Pergere ſæpe monet, cupiens in littore noto
Perpetuum memorare vale, ſimul undiq. ſacros
Euocat, has reddens charo de pectore uoces.
O dilecta manus, quæ Chriſti militat armis,
O ſummo plebs nata Deo, meminiſtis amoris
Et ſtudij documenta mei, gentilia promptus
Agmina, Iudaicosq. tuli ſine fine furores,
Vt vitæ præcepta darem, nullumq. lateret
In populo narrata fides, a ſanguine ueſtro
Mundus ſemper ero, nec debitor oris auari
Clauſa talenta luam, ſterilemq. in ſemine verbi
Ieiunus culpabit ager: vos conuenit inde
Vſuram præſtare piam, cum uenerit auctor
Qui meriti diſcuſſor erit, ſeruosq. repoſcet
Menſuræ crementa ſuæ: mihi germina ferre
Senſibus ardor erat, quæ paſſim credita ſulcis
Sparſimus, at fructus tenues mala terra dolebit.
Vado videre Crucis uenerandam Gentibus vrbem,
Quo me iuſſa uocant, uarij luctamen agonis

Hic dabitur certare mihi: nam cuncta subibit,
Qui cursum complere uolet, mitissima sors est
Pœnarum, quas uota gerunt, regnique facultas
Perpetuo pro rege pati seruate ministri
Ecclesiam Christi, pretium quam sanguine nobis
Fecit in orbe suo: famuli retinere laborent,
Quod Dominus de morte dedit: non cernitis ultra
Iam faciem, vultusque meos: uigilantius oro
Commissos lustrate greges, quia dente rapaci
Conueninent ad ouile lupi: custodia peccat,
Cum spolijs si raptor eat: pastoris inertis
Fraude perit, quod prædo capit, sed et acrior hostis
Intus erit, grauiusque malum discordia portat,
Quæ vulnus sub pace creat, nec cedite duris
Virtuti damnosa quies, nullumque coronat
In stadio securus honor: sua gloria forti
Causa laboris erit, rarusque ad præmia miles,
Cui pax sola fuit, uictoria semen ab hoste
Accipit hunc oritur, Dominus plantaria vestra
Fœcundare ualet, qui per sua dona uenire
Ad sua dona facit, quodque adiuuat ipse ministrat.
Non ego diuitias luxu fallente superbas
Alterna mercede tuli, nec munera sumpsi,
Vos potius quàm uestra petens: me scitis, ut istæ
Cum socijs pauere manus, assuescite, gazas
In lucis proferre uias, operumque locare
Thesauros in sede poli: nil proderit aurum
Defossis quæsisse locis, sic laudat auarus
Quod cælabat humus, quod non in paupere surgit,
In

In tellure iacet, cæcoque reuoluitur antro
Obscura peccante manu: laxate supernis
Corda precor monitis, neque respuat ullus egeno
Tecta parare gregi, quo suscipit hospite Christum.
Sic postquam fatus dedit oscula, tum simul orans
Flexit in arua genu, strictique doloribus omnes
Ad lachrymas fluxere pias, longeque per vndas
Obtutu comitante sequi meruere carinam.
Dumq. per oppositas extendunt lumina nubes,
Additur in pelagus oculis via raptaq. flabris
Puppis adhuc nota est, et mulcet imagine mentes,
Affectumq. animi crescit mensura uidendi.
Sed quod ait tribus hæc annis præcepta salutis
Nocte, dieq. dedit, patet hac ratione figura,
Qui canit ecclesiæ tria dogmata, sæpius edit
Historicum morale sonans typicumque volumen,
Sic etenim ternas capiunt sex uasa metretas,
Quæ veteri de lege nouo rubuere liquore.
Forma sacrificij perfecti prisca canistro
Tres panes offere iubet, quibus additur illud,
Discipulis quod Christus ait, iam nocte roganti
Tres panes debere dari, nox ista profecto est
Mundus, ut hic si quis uerbi desideret escas,
Exhibeas quæsite dapes doceasq. uolentem,
Quòd pater et natus, quòd sanctus spiritus vnus
Sint Deus, et numerum triplicet substantia simplex.
Nec semel hæc pia iussa canunt: angariat iuquit
Te quicunque petens: ut pergas præuius vnum,
Cætera vade simul duo milia, non ne uidentur

Hoc mandata loqui (si quis te consulit errans
Ignarusq. viæ, quid sit Deus edere mauis,
Prode patrem, subiunge libens quod filius, et quod
Spiritus est almus, numero tres, & tamen unus.
Hinc Iudæa vacans, sterilis quæ dicitur arbor,
Exspectata tribus fructum non attulit annis,
Quod triplici spernens tractare volumina sensit,
In fidei numeris nescit dare munera Christo.

Paulus in templo Salomonis cum prędicaret Hierosolymis est captus & duabus catenis ligatus, qui Hebraice narrauit populo quis ac qualis fuerit, antequam Christianus esset.

Nobile iam templum Salomonis Paulus adire
Cœperat, & veteris solennia reddere legis.
Corripit hunc Iudæa manus, rabidoq. tumultu
Conclamant nescis esse reum, sed in arma tribunus
Euolat, & vinctum geminis iubet ire catenis,
Quæ tamen adstrictis incumbunt dura lacertis
Non animum tormenta ligant, quod epistola Pauli
Lumine plena canit, uinciri poße ministros,
Vinciri non posse fidem, verbumq. teneri
Supplicijs non esse datum, gradibusq. sub ipsis
Constitit, hebræo plebi sermone locutus.
O fratres patresq. viri me nostis in oris
His uenisse rudem: doctrinæ deditus omni
Legis amore fui: vobis modo testibus utor:
Quorum scripta ferens ardebam cede Damasci
Christicolas punire greges, & finibus orbis
Hanc prohibere fidem: sed non mortalia possunt

Au-

Aucta dies latuit, caligantesq. tenebræ
Auctori certare suo: descendit ab astris
Lux oculos clausura meos, & ab igne corusco
Orbibus incumbunt, quarum mihi tempore creuit
Adueniens cum nocte iubar: discernere caussas
Euentus post facta solet: bene uidimus umbras
Vsuri iam sole nouo: sed & auribus hæsit
Clamor ab ore Dei, repetito nomine Saule,
Me Christus terrore quatit, ne signifer ultra
Auderem bellare sibi: quo iure negabo,
Quo feriente cado? cuius de munere pronus
Attollor meliore uia, per quæ ardua surgo,
Sublimisq. sequor fœlicia dona ruinæ.
Iam satis o ciues crudelia nouimus arma,
Nil dubium pars illa docet, quæ teste beata
Fungitur hoste suo: quid adhuc libet esse nocentes?
De tenebris lucere meis, cui fontis ab undis
Est uisum largita fides, & mortis imago
Viuere cœpit aquis: heu numquam saxea tellus
Seminibus fœcunda suis, uacuiq. labores
Qui sterilem patiuntur humum: post denique Iesus
Hæc mihi uisus ait: procul, hac procul urbe relicta
Pergere Paule para, non est tibi credula nostri
Nominis, ad gentes potius cane uerba salutis.
Protinus hanc uocem querulæ rapuere Phalanges
Proijciunt uestes, ac puluere longius acto
Ventosa leuitate fremunt, uarioq. furore
Personat in Pauli rapidum discrimina uulgus.
O Iudæa nocens auctorem perdere uitæ

Cum cuperes ſic dicta dabas : fuit optio linqui
Quem velles clamoſa tibi : ſed ab ore cruento
Triſte petis male ſuada nefas, & gaudia paſchæ
Electo latrone colis, geminasq. furorem
Sæua pio placata reo, certamine cuncto
Te ſpolias, vacuamq, locas, cum durior ipſis
In Stephanum tormenta iacis, deponis amictum,
Et nunc veſte cares, primi quia pœna parentis
Eſt cognata tibi, veterisq. in corpore portas
Trangreſſoris onus, contraria fontis honori
Ne renoueris aquis. Adam ſub criminis ortu
Cognouit quod nudus erat, documentaq. noxæ
Hinc miſero patuere ſuæ : tc mortis origo
Crebra ſubit, cui plena malis interſerit ira
Bis habitum quem culpa creat : iam bella tribunus
Vocibus his ardere videns, fera uincula Paulo
Addidit, & caſtris torquendum miſit iniquis.
Nota quærella locis ut ſit ſuperanda canemus.
Paulus geſta loquens ſocios ibi lumina dudum
Conſpexiſſe ſuos, vocem tamen auribus illam
Non hauſiſſe refert : at tunc quo tempore cæcus
Decidit & vocem comites audiſſe leguntur.
Sic variat narrantis opus, ſed utrunq. neceſſe eſt
Concinat haud dubium : nam tunc audiſſe feruntur
Accepiſſe ſonum, nunc non audiſſe profecto.
Hæc rationis erit ſimplex via iure negatur
Vox, quoniam confuſa loqui, neque creditur illud
A ſermone dari, quod non in pectore condit
Accipiens, dubia tantum ſtimulatus ab aure,
Ambi-

Ambiguusq. fragor solas deuerberat auras
Sic audisse simul, sic non audiuisse leguntur,
Altera pars sonitus, certa est pars altera vocis,
Et fert atque refert geminam res vna figuram.

Paulus a Iudæis cæditur, qui a conflata conspiratione Iudæorum per Claudium Lysian Tribunum liberatus, in Cæsariam ad Felicem præsidem mittitur caterua militum stipatus, vbi ad Cæsarem appellat.

Agmina supplicij feruentia corpore Pauli
Pœnarumq. graues euoluere versibus iras
Caussa monet, sed lingua pauet: fugiamus ab ista
Parte dolor, veritiq. nefas tam triste premamus,
Eloquium ne forte legens sua fletibus ora
Compleat, & largis humescat pagina guttis.
Nec tamen hæc poterant animos satiare cruentos,
Ardet amor scelerum, cupiuntq. in sanguine Pauli
Sacrilegas versare manus, quæ dura malorum
Vota quaterdeni vesanæ stirpis alumni
Imposuere sibi, non vllum sumere potum
Primitus atque cibum, quam parta cede daretur
Hinc magis esse dapes: o pallida mortis imago.
Pocula sunt Iudæa tibi meliora cruoris
Quàm laticis, nullasq. uolens contingere mensas
Esuris ad facinus, saturamq. cadauere iusti
Quæris habere famem: non hæc ieiunia Moses
Condidit exemplo, tot consumata diebus.

Vt

Vt memoras, quot tela moues, totq. inſpicis annis
Secretas patuiſſe vias, ubi diuite nimbo
Fluxerunt de rore cibi, rupesq. viciſsim
Arida ſudit aquas, in quo meruere parentes
Diuina bonitate frui, donisq. ſupernis
Enutrire animas: numero crudelis ab ipſo
Tu ſæuire venis, pollutaq. fœdera iungis
Agminis, vt plures faciat mors una nocentes.
Comperit hæc Lyſias Pauli vulgante propinquo,
Quoue parent aduerſa loco: monet ocyus ergo
Clam ſua iuſſa tegi, noctisq. in tempore cautus
Obſcurum præuenit opus, lectisq. maniplis
Imperat, vt tuto Paulum comitentur honore.
Gloria de meritis a te delator honeſte
Non aliena foret, quodq. eſt ad præmia rarum
Proditione places, nec te conſtantia lædit,
Quam ſceleri ſeruare times, in crimine virtus
Crimen erit, cumq. ad facinus ſociantur iniqui
Eſt tibi culpa fides, quam tunc in laudibus ornat
Verus honor, cum cauſſa pia eſt: ſtipantibus armis
Cæſaream mox Paulus adit, quo turba cucurrit
Rhetore fulta ſuo, qui præſidis aure potitus
Irrita verba dedit: contra ſic denique Paulus
Optime præſes ait, dudum te nouimus omnes
Iuſtitiæ documenta ſequi, comitemq. modeſtam
Conciliјs hanc eſſe tuis: quæ gratia ſuadet
Fidere, nec dubium tali ſub iudice fari.
Non legis, templiq. pium violauimus vſum,
Nec ſermone vago populares mouimus aures

Vrbi-

Vrbibus ex Asiæ venientes ſoluere dona
Cœpimus ad purum ſemper ſpectantia votum.
Quis rogo liber erit, ſi res facit iſta nocentem?
Eloquar haud metuens (neque enim diſcrimina nouit
Formidare fides,) audent quam dicere ſectam
Luminis eſſe uiam, nec diſcordare nouellis
Iura vetuſta patrum: fas eſt modo credere cunctos
Corpora de tumulis iam poſſe reſurgere poſtquam
Detulit inde ſuum, qui condidit omnia Chriſtus.
Obſtupuit Felix amiſſo nomine, vincla
Quem faciunt aliena reum, quorum obice Paulus
Stringitur, & Feſti ſeruatur præſidis anno.
Linquimus hic nimium, ne gaudia noſtra morentur,
Ad Latium iam Paule ueni, certamina crebro
Quæ fuerint agitata foro, quantiq. legantur
Iudæi fluxiſſe doli: nam talia Paulus
Cæſaris ad ſolium vos prouoco, Cæſaris iniquit
Appello Romanus opem. cui Feſtus abibis,
Vt cupis, Auguſti citius viſure tribunal.
Non ſtimulante metu, fugiens diſcrimina Paulus
Iudicij uitauit onus, mens anxia ſemper
Pro vita meliore mori, ſed muneris auctor
Præconi, teſtiq. ſuo iam dixerat olim,
Quod Romam uenturus erat: clementia Ieſu
Omnibus in terris fidei ſitientibus hauſtum
Pocula dat de vaſe ſuo, cunctosq. rigari
Multifluo ſermone iubet, meruitq. uenuſtas
Nominis occidui de lumine creſcere verbi.

Paulus nauigans in Italiam ingenti orta tempestate, quattuordecim dies iactatur in mari cum ducentis septuaginta sex socijs, tandem nunciante Angelo, prædicit omnes euasuros: qui statim pacato mari, deueniunt in Melitem insulam vicinam Siciliæ incolumes.

Soluerat Eoo classem de littore vector
Austri nactus opem, cuius spiramine læta
Crebrescente via, ueliq. patentibus alis
Aequora findebat puppis: sed mite quid vmquam
Ventorum tenuere doli? mox flatibus Euri
Rupta quies pelagi, tumidisq. incanduit vndis,
Cærulei pax ficta maris: furit vndiq. pontus,
Attollensq. suas irato gurgite moles
Denegat arreptæ vestigia certa carinæ,
Quæ suspensa polis, deiectaq. iungitur aruis
Terrarum cæliq. sequax: caret artis amicæ
Præsidijs manus apta rati, gelidoq. pauore
Deponunt animos, nigroq. sub aere cæci
Naufragium iamiamq. vident, clausoq. profundo
Mortis imago patet: vastas percurrere syrtes
Historica ratione vocor, lacerosq. rudentes
Et claui fragmenta sequi: sed non ego linguam
Tam fragilem committo vadis, rabidasq. procellas
Aufugiam tentare diu, ne forte canenti
Obruat exiguam violentior unda loquelam,
Tangere pauca libet: tutas conabor arenas.
Præuia fluctus age latuerunt sydera puppi,

Nec

Nec ſolis radijs ſub nubibus emicat axis.
Cumq. dies multos iam rite peregerit orbis
In pelago nox vna fuit. quo tempore nullis
Indulſere cibis: quanta eſt heu pœna timoris,
Supplicium neſcire famis? dat ſemina cauſſis
Res mala ſæpe bonis: tam clari nautica pubes
Militiæq. cohors hominis tempſiſſet honorem
Proſperiore freto, cuius cuſtodia tandem
Soluitur, & ſæuo venerantur ab æquore vecti,
Quem portum ſenſere ſuum: gerit illa ruina,
Ne lateat, quod Paulus erat, ſanctusq. pateſcat
Aſſertore mari: raptisq. elementa laborant
Luminibus monſtrare virum, medijsq. tenebris
Apparet radiata fides: fit laurea iuſtis
Ex pretio, quod terror agit, manſuraq. virtus
Creſcit in aduerſis, quæ teſtibis vſa periclis
Ad meritum diſcrimen habet: ſtans deniq. Paulus
Conclamata pijs animat ſic pectora verbis:
O vtinam noſtris voluiſſes fida iuuentus
Concilijs parere prius, ne littora Cretæ
Linqueres, inſani rabiem paſſura profundi.
Non pelagi cæliq. minas non triſte tuliſſes
Iacturæ populantis onus, nec turbine tanto
Deſperata ſalus gemeret confinia mortis.
Quæ tamen humanum tranſcendunt gaudia votum,
Hæc facile eſt præſtare Deo, cui muneris vſus
Hic potior, quam nemo putat: nam miſſus ab aſtris
Angelus hæc placido veniens denunciat ore.
Quam turbam vehit iſta ratis, tibi rector olympi
Con-

Contulit, ut nullis figatur naufraga ſaxis,
Credite uera forent, nec ſpe fruſtrabor inani,
Qui meruit promiſſa Dei, conceſſaq. nobis
Inſula portus erit, cuius ſtatione licebit,
Arrepta tellure frui, nauisq. ſolutæ
Proſpectare grauem nullo diſcrimine caſum.
His dictis ruit ira maris, ſublataq. dudum
Lux reuocata micat, uelamine noctis aperto
Pandere uiſa ſolum, quod præbuit hoſpita nautis
Sicanio lateri remis uicina Melite.
Ante tamen rabidos quam vincant æquoris æſtus,
Soluite, proclamat Paulus, ieiunia feſſi,
Et quartodecimo, ſicut nos veſcimur, inquit,
Iam panem guſtate die. Memoranda figuræ
Sacramenta piæ valeant, qua lege probemus,
Tempore quo primi fulſerunt lumina menſis,
Hoc numero currente die, de carnibus agni
Turba iubetur ali, quarum munimine tacto,
Libera Niliacas meruit vitare tenebras.
Hinc ſpatio ſimili Paulus de gurgite mundi,
Quos auferre cupit, ſecum conuiuere ſuadet,
Et ſacrum libare cibum, veſtigia Moſi
Obſeruata legens, quorum ſpeculantibus actum
Hæc duo ſunt diuerſa locis: ſed proxima cauſſis,
Et repetita ſalus uno de fonte leuatur.
Agnus Chriſtus ineſt, panis quoque Chriſtus habetur
De cælo, quod & ipſe docet, qui corpore Ieſum
Sumpſerit hoſte caret, nec iam ſua iura Pharao,
Aegyptusq. tenet: mox omnia dæmonis arma

His

His merguntur aquis, quibus illc renaſcitur infans,
Qui captiuus erat, ſalſę quoque fluctus abyſſi,
Linquitur, & tetri ſuperantur ſtagna draconis
Ereptoq. gregi largitur paſcua Chriſtus
Nominibus proprijs, paſto iam uerus edenti.
Hinc etiam eccleſiæ geris aurea luna figuram
Quæ quartodecimo de primæ lampadis ortu
Conſpicitur iam plena die, quia corpore Ieſu
Creuit in orbe ſuo, lucem factura perennem.

Paulus cum in Melite inſula in ignem ſarmenta confert, a ſepente mordetur. at ille illæſus perſiſtens, a populo Deus quiſpiam creditur.

Pelleret ut Paulus creſcentia frigora nimbis
Contulerat ſarmenta focis, cui uipera fixit
Dæmonis arma ferens ſurgentibus obuia flammis
Antiqua feritate manum, gelidique ueneni
Vulnus in igne dedit: quid adhuc male noxia ſerpẽs
A Domino reuocare cupis, ueteresque rapinas
In legis nouitate paras? quid mortis amatrix
Cuius es ipſa parens, inſtauras bella redemptis?
Prædo uenis, ſed præda iaces, letumq. miniſtrans
Arboris alterni conſumeris improba ramis,
Poſtque crucem Chriſti mors eſt tibi portio ligni.
Haud procul hinc aberant agreſtia corda gerentes
Barbarica de gente ſati, qui murmure diro
Inſonuere ſimul ſatis eſt ex crimine fuſi
Sanguinis iſte reus, nullis iam tutus in oris
Cui pelagus tellusque furunt, mortalia tractant,

Et diuina probant : digito nam bestia pendens
Excutitur proiecta rogis, bene reddita flammæ,
Quam dedit ipsa prius, quæ culpæ protulit ignem
Vnde gehenna calet, glacies tepefacta veneni
Soluitur in cineres, gelidæq. superbia pestis
Ex ardore perit: focus hinc rapidique uapores
Non solidas vires capiunt, atque arida secum
Nutrimenta ferunt, sed tu modo decoquis anguem
Vsa tuo feruore fides : tibi subditur hostis
Frigidus, inque uicem faciens incendia flagrat,
Vipereo fumante gelu : ueniente tumore
Labi posse ferunt : quantum per inania currit
Mens ignara boni: iam tunc de corpore Pauli
Virus abest, oculis cum squameus exijt horror,
Quem serpens antiqua dabat : purgatus in amne
Aethereo, Christiq. cruci sua membra religans,
Nescit ab angue mori, uorat hæc, quæ flãma uenenũ
A sacris uim sumpsit aquis, quibus vstus anhelat
Qui dolet ad patriam ueteres remeare colonos.
Incolumen sic stare diu mirata iuuentus
Hunc ait esse Deum: tandem rudis incola disce,
Qua regnet virtute polis, qui talia confert
Vt famulos hoc posse putes. Nunc caussa figuræ
Plenius in clari cernenda est innere facti.
Anguis origo necis (nam mors hinc edita nomen
De morsu peccantis habet) contraria iustis
Vult retinere manu, quoniã manus apta ministrans
Iure uocatur opus: talem qui senserit hostem
Impiger excutiat dominique vaporibus urat.

Paulus

Paulus vt admoti cognouit furta pericli
Serpere velle sibi cælestia tela capescens
Pressit in igne dolos, cuius defomite crescens
Est accensa fides, est sensibus additur ardor,
Hincq. calor populi processit ab vbere fontis.

Paulus tribus mensibus commoratur in Melite insula cum socijs suis, atque ibi Publij parente graui morbo curato, vndique ad Paulum concurritur: tandem primo vere secundis ventis appellit ad vrbem.

Mensibus hybernis tribus in regione Melite
Multiplicem dat Paulus opem: Publijq. parentem
Finitima de clade leuat: quo munere viso
Vndique præcipites subitam rapuere salutem.
Pullulat interea nitidi coma frondea veris,
Quo iuuenescit humus, senio fugiente pruinæ,
Suscipiensq. ratem uelis credentibus auster
Præbuit aligeras placidis in fluctibus undas,
Hunc spirare decet, quem personat ore Propheta,
Qui speciem fidei torrentem cantat in austro.
Sic quoque prostratis ad gaudia nostra procellis
Plurima quæque legens distinctis oppida uicis
Venit ad excelsæ sublimia culmina Romæ.
Altius ordo petit duo lumina dicere mundi
Conuenisse simul tantisq. e partibus unum
Delegisse locum, per quem sua sidera iungens
Omnia, qui fidei virtutibus arua serenant.
Quæ licet innumeris tendatur caussa figuris

Pauca referre volens, iisdem præstantibus edam.
Petrus in ecclesiæ surrexit corpore princeps,
Hæc turrita caput mundi circumtulit oris
Conueniunt maiora sibi, speculentur ut omnes
Terrarum Domino fundata cacumina sedes.
Gentibus electus Paulus sine fine magister
Aequiùs huic, præsens oris diffundit habenas,
Quæ gentes prælata monet: quodque intonat istic
Vrbis cogit honor subiectus ut audiat orbis,
Dignaq. materies Petri Pauliq. coronæ
Cæsareas superare minas; & in arce tyranni
Pandere iura poli. summumq. in agone tribunal
Vincere, ne titulos paruus contingeret hostis.
Aegyptus mundi formam gerit, inde vocari
Quæ meruit ducibus plebs est commissa duobus,
In quibus officium fraternus nexuit ortus.
Idola tot Romæ mundo collecta subacto
Quæ fuerant tenebris obnoxia corda premebant.
Liber & hic populus quem vixerat ante Pharao,
Exuit Aegypti totidem ductoribus vmbras,
Perq. lauacra Dei, quæ tunc maris egit imago,
Vitæ nactus iter, cælestem repperit escam.
His etiam germanus amor, quibus amplius actus,
Quam natura dedit, geminos quos edidit astris,
Non eadem, tamen vna dies, anniq. uoluto
Tempore sacrauit repetitam paßio lucem,
Et tenet æternam socialis gloria palmam.

FINIS.

IACOBI SANAZARII DE MORTE CHRISTI DOMINI AD MORTALES LAMENTATIO.

SI QVANDO *magnum mirati ſurgere Solem*
Oceano, & toto flammas diffundere cælo:
Certatimq. ſuo terras ambire meatu
Noctiuagam Phœben præcincta cornibus aureis:
Aeternosq. aſtrorum igneis, cæliq. micanteis
Scintillare oculos: aliquem dare iura putaſtis,
Atque polo regnare hominum, rerumq. parentem,
Cui mare, cui tellus, cui parcat arduus æther,
Cuncta ſupercilio qui temperet: hunc ſimul ægri
Mortales (ſi veſtra dolor præcordia tangit)
Adſpicite immiti traiectum pectora ferro,
Pectora, fœdataasq. manus, perfuſaq. tabo
Ora, cruentatumq. caput, crineisq. reuulſos,
Adſpicite, & plenos lacrymarum fundite riuos.
Heu ſcelus, heu crudele nefas: iacet altus olympi
Rector: & amiſſo torpent elementa magiſtro.

Quin etiam vacuum adsueto sine pondere cælum
Nutat, & ipsa suum quærunt solia aurea regem.
Quem diuersa procul sæuo cum crimine tellus
Ignotum populis caput, & miserabile corpus
Sustinet, exangueisq. sinu complectitur artus,
Et tremefacta, graueis testatur murmure quæstus,
Testatur Sol ipse suum sub nube dolorem
Iam latitans, atraq. notans ferrugine frontem.
Tu quoque deformeisq. genas, pallentiaq. ora
Contegis, inferiasq. tuo das Luna Tonanti,
Auratum flauo tondens de vertice crinem,
Et lachrymas uda fundens in nocte tepenteis.
Nec minus abruptis fama est exisse sepulchris,
Perq. vias errasse nouis simulacra figuris:
Excitasq. umbras, medias ululasse per vrbeis
Sub noctem, & notos quæstu impleuisse penateis.
Quid? non & pelagi rabies adtollere fluctus
Immaneis uisa est? monteisq. euoluere aquarum,
Deiectura vrbeis, terrasq. haustura profundo?
Cum simul & caput undisonis emersus ab antris
Cæruleus Triton rauco super æquora cornu
Constreperet, nautasq. horrenda uoce moneret
Naturæ cecidisse patrem, regemq., deumq..
Hæ ne manus uasti iunxerunt fœdera mundi?
Harũ opus est, quodcũque iacet, quodcũque mouetur?
Quidquid ubique parens rerum Natura gubernat,
Frugiferens tellus, fœtumq. animantibus æquor,
Vitalisq. aer, atque ignibus æthra coruscis?
Et nunc (proh facinus, quantum potuere nocentum

Fla-

Flagitia?) immensis dant peruia uulnera clauis,
Liuenteisq. atro fœdant squallore lacertos.
Heu caput indignum spinis, uenerandaq. cælo,
Et toties clara stellarum impexa corona
Cæsaries: heu pectus hians: conuulsaq. dira
Barba manu: tunsique artus: et frigida membra.
Vosne pedes cælum premere, et uaga sidera sueti,
Fulgenteisq. domos superum, sublimia tecta,
Tam sæuæ immaneis perpessi cuspidis ictus,
Et terram, et duras sparsistis sanguine canteis?
Nec trepidat mens cæca hominũ? Quæ tanta tenaci
Durities in corde riget? num nigra uidetis
Tartara, tot claris hominum uiduata trophæis,
Desertasque in nocte domos, & tristia regna?
Feliceisque animas lætum Pæana canenteis
Pone sequi regem, et cælo insedisse sereno?
Quid si non tantos subijsset sponte labores,
Humanamq. sua pensasset morte salutem
Ille sator rerum, et summi mens certa parentis,
Qui nutu ingenteis mundi moderatur habenas?
Vt tandem intactos picea Phlegethontis ab unda
Post obitum æternæ donaret munere lucis,
In partemque suorum operum, regnique uocaret:
Tantus amor generis seruandi, et gloria nostri.
Quare agite, ex animis mortales pellite uestris,
Siquid adhuc manet antiqua de sorde relictum:
Mendaceisq. deos, & detestanda priorum
Sacra profanatis tandem detrudite ab aris.
Imbuat effuso terram nec sanguine taurus:

Nec

Nec miser ille ſuæ diuulſus ab ubere matris
Ignotos agnus balet ſuper hoſtia cultros.
Viuat ouis, uiuat quidquid ſub ſole creatum eſt.
Mentem, animũq. deo, non thura, aut exta parate.
Has illi pecudum fibras, hæc reddite dona.
Cernitis, ut pronum flectat caput? ut pia pandat
Brachia? et ingratas uocet ad ſua uulnera genteis?
Oblitasque uiæ moneat meminiſſe relictæ;
Scilicet amplexus non reiecturus amicos?
At uos obtuſas ignari auertitis aureis,
Infelix genus, & ſæuæ ludibria mortis:
Nec, quanta a tergo iam inſtent tormenta, uidetis.
Tempus erit, cum ueſtra illum commiſſa notantem,
Multantemque reos, altaque in nube ſedentem
Adſpicietis: et horrenteis tremor opprimet artus.
Nec iam ferre oculos flammarum ardore coruſcos,
Aut timidos acie uultus contendere contra
Audebit quiſquam ſibi conſcius. Ibit in igneis
Turba nocens: ſonteisq. exoluet corpore pœnas:
Pallenteisq. æternum amnicis, uaſtasque lacunas
Cocyti colet: et furias horreſcet hianteis:
Atque animum monitis non intendiſſe pigebit.
Tunc uos exactæ capient mala tædia uitæ
Experteis cæli, atque aura ſub nocte profunda:
Inque caput triſidos nequicquam optabitis igneis:
Et fruſtra erectas tolletis ad æthera palmas.
Quos ſuperum cœtus, et fortunata piorum
Agmina uix lacrymis poterunt ſpectare retentis,
Inuidiæ ſtimulis, dirisque ultricibus actos.

Ergo

Ergo uitaleis miseri dum carpitis auras,
Dum compos mens ipsa sui est, dum certa facultas,
Dum ratio, tempusque sinunt: simul ite frquentes,
Ite pij, ueniam factis exposcite uestris:
Ite, animos purgate Orcique inhibete rapinas:
Et tandem patrio mentem conuertite cælo.
Sic rex ille hominum uacui spoliator Auerni,
Oblitus scelerum, cognatæ stirpis amore,
Promissique memor, menteis intrabit amicas,
Vestraque posthabitis recolet præcordia templis.
Postque tot exhaustos uitæque obitusq. labores,
Illo quo pluuias, quo pellit nubila uultu,
Ablutos labe excipiet, lætusque reponet
Sidereos inter proceres, sanctumque senatum,
Sub pedibusque dabit stellantia cernere claustra.

FINIS.

Petrus Galesinius pro Illustrissimo D. Archiepiscopo, et pro Reuerendo P. Inquisitore.

Series Chartarum.

A B C D E F G H I K L M N O.

Omnes sunt Quaterni, præter O qui est Duernus.

MEDIOLANI.
Imprimebat Pacificus Pontius.
CIƆ. IƆ. LXIX.